

80

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Ecclésiastică

A
SÂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTO
ROMANE.

ANUL AL XXIV-lea, No. 2.

M A I.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Viața și activitatea literară a Protosin- ghelului Naum Rîmnicénu.	121
2 Predică pentru buna creștere a copiilor.	147
3 Patriarchia de Constantinopol	154
4 Boetiu. Viața și operele sale.	162
5 Acte oficiale. Epistole irenice	174
6 Bossuet	180
7 Musica bisericască	185
8 Apocalipsul și părinții bisericești din pri- mele secole.	201
9 Cronică Bisericească	210
10 Predică	227
11 De ale bisericilor străine.	230
12 Donațiuni	233

SUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
1900.

INV: 198

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILOAE"
Secția Teologică

COTA: PT-4

Mitropolia Moldovei și Bucovinei
Biblioteca "Dumitru Stăniloae" Iași

M00198

adresa d-lui Dr. Drag. Demetrescu, casierul Revistei, strada Muzelor No. 24.

Totă corespondența ce privește pe Tipografia Cărților Bisericești precum și banii, se vor înainta D-lui Dr. Const. Chiricescu Directorul Tipografiei, Str. Principatele-Unite No. 34 (60), București.

Abonamentele la revistă se fac pe câte un an. Prețul abonamentului pe un an este de 10 lei.

Abonații cari nu vor primi numerile regulat, vor reclama la Protoiereu, și la caz de a nu primi îndeostulare, vor reclama de-a dreptul președintelui comitetului redactor al revistei.

la și portul.

Ac la președintele comitetului redactor al revistei la biourile postale.

c.

cești se află de vîndare următoarele cărți
gice particulare.

Sf. Vasilie, traducere de I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Iosif. Prețul 2 lei 50 bani. Transportul 85 bani.

Istoria Bisericească de Evagrie, trad. de acelaș. Prețul 2 lei 50 bani. Transportul 85 bani.

Istoria Bisericească de Socrat, trad. de acelaș. Prețul 8 lei. Transportul 85 bani.

Dreptul Bisericesc, tradus de P. S. Episcop de Huși Silvestru. Prețul 7 l. Transportul 85 bani.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, trad. de acelaș. Partea I, prețul 4 lei, 80 bani. Vol. II prețul 5 lei, 1 80 bani.

Colecțiune de Predici și conferințe ținute cu preoții, de acelaș; prețul 8 lei, transp. 1,80.

Conferințe, de acelaș; prețul 2 lei, transp. 70 bani.

Editat de acelaș: Tipic de Melchisedek; prețul 1 leu; transp. 40 bani.

Teologia Dogmatică de Macarie în 3 volume, tradusă de P. S. Episcop de Argeș Gherasim Timuș; prețul 15 lei, transp. 1 leu 80 bani.

De acelaș: Meditațiuni asupra Psalmilor, trei volume 15 lei, transportul 2 lei.

De acelaș: Catehismuș, o veche lucrare religioasă, 1 leu; transp. 70 bani.

De acelaș: Dicționar aghiografic cuprindend pe scurt viețile Sfinților.

Dela aceste cărți, P. P. C. C. Protoierei și D-nii librari, nu beneficiază de rabat.

Prețul 5 lei; transp. 1 leu 80 bani.

Teologia Morală de P. S. Sa Dr. Athanasie. Prețul 5 lei; transp. 85 b.

De acelaș: Morala pentru copii. Prețul 2 lei; transp. 70 bani.

De acelaș: Etica evoluționistă. Prețul 2 lei; transp. 70 bani.

De acelaș: Noua lege a învățămîntului și religia în școlile secundare. Prețul 50 bani, transportul 40 bani.

Sf. Apost. Paul după sf. Scriptură, de Dr. Const. Chiricescu; prețul 1 leu, transportul 40 bani.

Ermeneutica Biblică, ed. II, de acelaș; prețul 2 lei, transp. 70 bani.

Apologetica creștină, în 2 vol., trad. de Păr. Nazarie, 8 lei, transp. 1 leu 80 bani.

Liturgica, trad. de Păr. N. Filip, 5 lei, transp. 1 leu 80 b.

Istoria Dogmelor, de D. G. Boroianu, prețul 4 lei, transportul 85 bani.

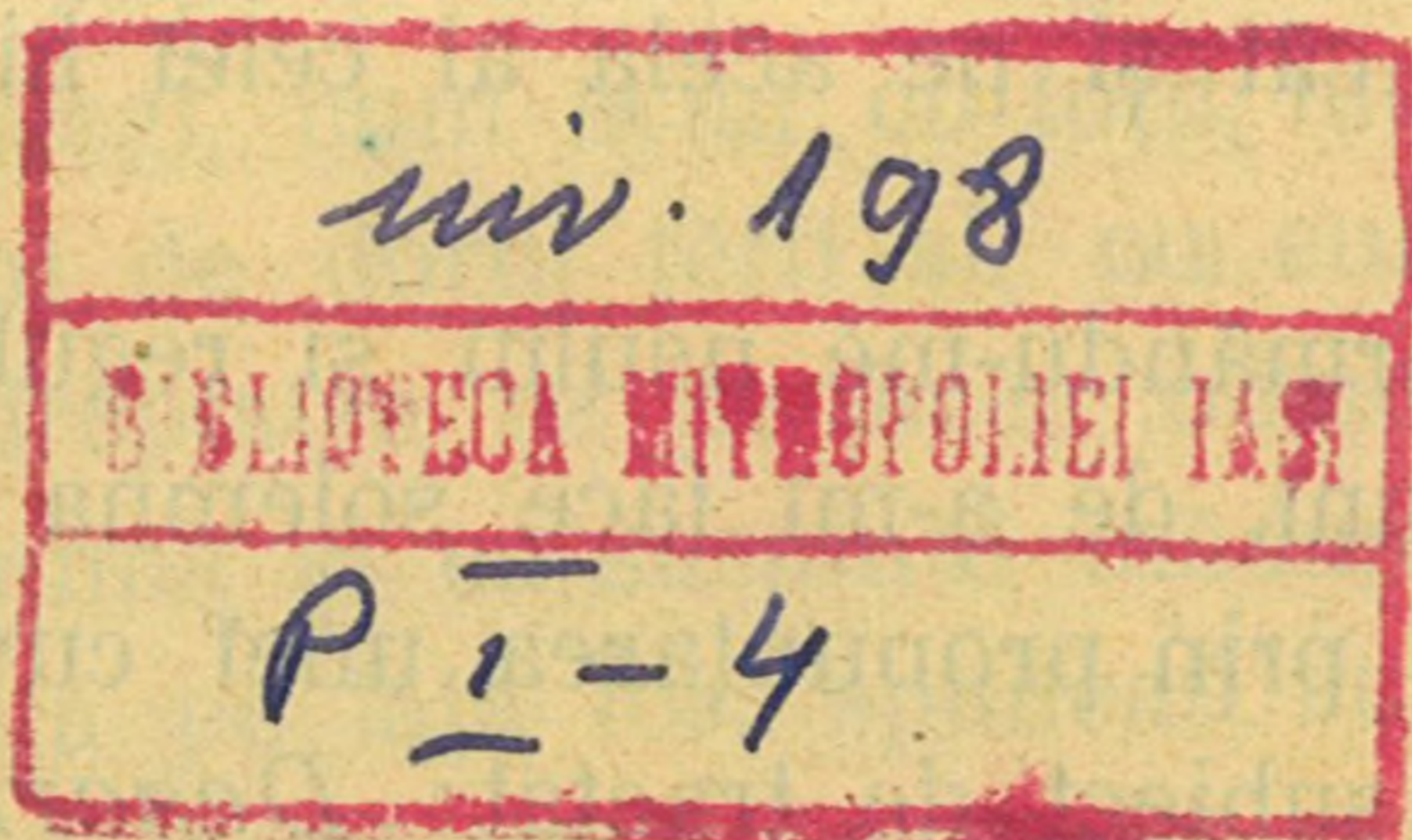
Dreptul Bisericesc, de Păr. V. Potitan. Prețul 5 lei; transp. 85 bani.

Istoricul a 40 biserică din România, de Păr. M. Dumitrescu. Prețul 2 lei. Transportul 70 bani.

Teologia pastorală de Păr. Gibescu, prețul 2 lei, transp. 60 bani.

Antologia de Macarie din Sf. Munte, prețul 4 lei, transportul 80 bani.

Influența culturii grecești în Muntenia și Moldova de Gh. M. Ionescu. Prețul 5 lei, transp. 85 bani.

VIEȚA ȘI ACTIVITATEA LITERARĂ

A

PROTOSINGHELULUI NAUM RIMNICÉNU

DISCURS DE RECEPȚIUNE ROSTIT LA 17 (30) MARTIE 1900 ÎN ȘEDINȚA SOLEMNĂ

A ACADEMIEI ROMANE

Sub Președința

M. S. REGELUI

DE

CONSTANTIN ERBICEANU

CU RĂSPUNS DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretar General al Academiei Române.

*Sire,**Alteță Regală,**Inalt Prea Sântiți și Prea Sântiți Părinți,**Domnilor Colegi,*

Chemat prin votul Academiei Române din 8 (20) Aprilie, anul expirat, ca să ocup un loc între membrii ordinari ai acestui înalt sanctuar de cultură națională, mă simt dator, înainte de toate, de a mulțami din totă puterea mea sufletească pentru marea și distinsa onoare ce mi s'a făcut, apreciin-

du-se modestele mele lucrări literare, pe cari în curgere de mai mulți ani le-am publicat, atât pe terenul istoriei noastre politice, cât și pe acela al celei bisericesci naționale.

Conformându-mă usului și regulamentului acestei înalte Instituțiuni, de a-mi face solemna mea intrare în colegiul d. v. v. v. prin pronunțarea unei cuvîntări în public, mi-am ales ca subiect de tractat: *Descrierea vieței și activității literare a Protosinghelului Naum Rîmnicénu*, un călugăr român, care, în tótă vieța sa, a scris în istoria noastră națională și a învățat carte pe fiii némului nostru românesc peste o jumătate de secol. Timpurile vitregi și dese prefaceri și în lucruri și în persóne, cât a trăit acest apostol al némului nostru, aũ întins un vël negru peste persóna și activitatea sa întregă, și ele aũ rămas nevedute și nesciute până acum, ca și asupra altora, nu puțin, de felul acestuia; așa că, dacă acele evenimente, vrăjmașe nouë, n'ar fi încetat și némul nostru nu s'ar fi recules și nu s'ar fi ridicat din starea chaotică în care-l aruncase vremurile grele, multe persóne de merit și de valóre din poporul nostru românesc ar fi fost date uitării pentru vecinicie! Nu mai eram pe atunci ai noștri, deși trăiam pe pămîntul strămoșesc. Iérna grea și viforósă de secole dispărênd acum, a fost natural să-i urmeze și o primăvară, în care agricultorii hranici ai națiunii să-și începă cultura câmpului lor național, alegênd grîul din neghină, smulgênd plantele exotice, lăsând numai pe cele endemice, aruncând la o parte scaiul, pălămida și ciulinul și lăsând să créscă și să înfloréscă pe ogorul românesc numai ceea ce-i din fire merit a prospera. Numai atunci, adecă după anul 1821, aũ început Românii a respira liber de chinul și umilința îndelungată a Fanarioților și a Turcilor și cu repejune a se deda la cultivarea și desvoltarea lor lăuntrică ca națiune. Până la acest an moșia strămoșéscă întregă eră arendată străinilor. De aceea ori-ce

plantă, orî-ce flóre cu miros și colóre națională de pe ogorul românesc eră înădușită, disprețuită, urgisită, ba și persecutată de străini. Așa a pățit și Naum călugărul.

Au fost, stimați Colegi, cum scim cu toții, mulți bărbați, în secolul trecut, plini de dorul țerii și, cu sufletul și cu inima, conști de nedreptatea ce se făcea némului nostru, cari, cu durerea în inimă și cu suspinul înădușit în piept, cu întristarea zugrăvită pe fața lor, spuneau suferința Românilor; dar au fost toți orî exterminați, orî exilați, orî cel puțin disprețuiți și dați uitării de către cei de alt ném, căroro alții ne arendau pe piețele Stambulului, ca pe nisce ființe necuvîntătoare! Acești nemernici precupeți de pe lângă Stambul își aveau sprijinul lor puternic și la popórele ce ne învecinau și cari favorisau, pentru scopuri dăunătoare nouă, pe acești cinstiți neguțători de popóre.

Acestea sunt cauzele pentru cari noi Români, de la Constantin Brancovénu Basarabă și de la Dimitrie Cantemir, timp de un secol și mai bine, n'am mai putut număra în istoria noastră bărbați mari politici, ómenî culți, literați și poeți români etc., cari prin jertfele și glasul lor să țină aprinse în poporul nostru simțul național și mîndria românească.

Străinii conduceau destinele némului nostru și numai acele plante și flóri cresceau—din Carpați și pân'la mare—cari se asimilaau străinilor, pentru că străinii ne stăpâniau!

Glasul Românului eră apăsător, înădușit, nu se auzea decât glas străin și de limbă și de sânge!

Abia în munți mai răsuna frumosul vers al doinei jalnice, cântat cu dor de libertate de pandurii și bandiții codrilor!

Chiar numele nostru scump și iubit de *Român* eră o înjosire de a fi pronunțat de un boer al némului înstrăinat. Ne pogorise tocmai pe trépta ultimă a umilinței și a înjosirii! Grecii fanarioți, cu bagagiul lor murdar și Români

grecisați, sub apăsarea tiranică a Pașalelor din Constantinopole, administrau pentru ei țara noastră și-i pregătiau orî robia perpetuă, orî mormîntul. De mai multe orî s'aû încercat Turcii a preface aceste țeri în Pașalcuri.

Cu tôte aceste grele împrejurări, se iveaû din când în când persóne din némul nostru, ca meteorii pe vastul cer, cari, pentru scurt timp, cugetaû, scriaû și lucraû românesce și numai pentru Români. Așa aû fost Ghiciî și Brâncovenii, Negriî și Negruzziî, Văcărescii și Beldimaniî, Hasdeii și Hurmuzakiî etc.

Cele mai multe persóne însă, ce se strecuraû printre mulțime, necunoscute, și cari ne-aû făcut binele și serviciile cele mai însemnate naționale, pe acele vremuri grele, pentru că staû în mai de aprópe raport cu pămîntenii, talpa țerii, eraû dintre clerici. La noi clerul românesc, oprit, prin vechile sale așezăminte, de a ocupa funcțiuni politice, erà lăsat în tótă libertatea lui în exercițiul afacerilor sale bisericesci. Acești buni Români s'aû dedat mai întâiû la cultura limbei naționale, trebuitoare în serviciile bisericesci, traducênd mai întâiû din slavonesce, apoi din grecesce, tot serviciul ritualistic și alte multe cărți de mare folos sufletesc și trupesc, avênd pentru acest scop înființate tipografii în deosebite localități printre Români. Prin dese reimpărări și revederi ale vechilor traducerii, pe nesimțite, s'a îmbunătățit graiul românesc, s'a infrumusețat vorbirea, s'a îmbogățit limba, s'a format stilul dulce și plăcut al frasei bisericesci, plină de gravitate și serioșitate. Ast-fel, pe la finea secolului al XVII-lea, avem o limbă bisericescă fórte bine îngrijită. De la Varlaam, Mitropolitul Moldovei, și până la Veniamin, de la Ștefan, Mitropolitul Ungro-Vlachiei, și până la Grigore IV, Biserica noastră națională, împreună cu scriitorii noștri civili, ne-aû dat limba desăvîrșită bisericescă-românescă, care-i de model și până acum și ca construcțiune și ca gravitate. În mitropolii și episcopii, ba și în unele mănăstiri, aû existat

pururea școle bisericesci curat românesci, în cari mulți din ómenii bisericesci, mai ales călugării, se dedau la traduceri și decopieri orî prescrieri de documente, prin cari își fău-riaă și mintea și inima în graiul românesc. Sub acest scut bisericesc, sub rasa de călugăr, sub denumirea de om bise-ricesc, au apărut, în epoca fanariotă, aprigi propagatori ai némului românesc, în toate părțile locuite de Români. Cei civili erau urmăriți, persecutați, surguniți, ba și striviți; pe când clericii, sub pretext că cultivă cartea bisericească pentru trebuințele religioase ale poporului, erau mult mai păsuți, ba câte-odată și încuragiați. Sub această formă apar în Transil-vania acei giganți bărbați ai secolului al XVIII-lea, cari au pus bazele pentru tot-deauna nestrămutate ale istoriei noastre naționale. Sub această formă apar în Moldova lucrări literare de la bărbați bisericesci ca Iacobi, Veniamini; tot sub a-castă formă se manifestă și în Valachia prin Antimi, Da-maschini, Inocenți, Filareți și Grigori. Biserica noastră na-țională a fost vatra ce a încălzit pururea secole întregi și trupul și sufletul némului nostru prin cultivarea limbei și prin propovăduirea cuvîntului în românesce; apoi și prin a-jutorul bănesc de care dispunea în scopuri patriotice. Mulți dintre clericii inferiori ne-au adus multe servicii reale în cestiunea conservării și cultivării limbei naționale. Numărul mare de manuscrite bisericesci rămase, ce ni s-au conservat prin mitropolii, episcopii și mănăstiri, fac până astă-zi bo-găția și mîndria noastră literară națională și o parte mare din basa literaturii noastre românesci. De felul acestora au fost în Valachia un Macarie Ieromonachul, smeritul dascăl al Evangheliei și tipograful sf. mitropolii, un Chiriach Ieros-chimonachul supranumit Rîmnicénul, un Macarie dascălul de cântări bisericesci, un Dionisie Ecclesiarchul, un Naum Rîmnicénul etc.; iar în Moldova vestita școală de traducători din mănăstirea Némțului, cultivată de Paisie egumenul etc. etc. Am vădut multe lucrări serioase de la acești modești

călugări, și multe din ele de valoare: ca traduceri din istoricii bisericesci, Sf. Părinți, descrieri de locuri ce le-au văzut, însemnări istorice de evenimente ce s-au petrecut, date și observări asupra mersului nostru politic și religios. Tote acestea sunt astăzi un material prețios pentru completarea istoriei noastre bisericesci și naționale.

Nu-mi propun acum a vă expune, cu această ocaziune solemnă, de cât pe unul din acești călugări, anume pe *Naum Rîmnicénu*. De la acest monach, Român de neam, întâmplarea a făcut să ni se conserve mai multe manuscripte, pe cari le-am găsit cu deosebire prin mănăstiri, la călugări particulari și prin micile lor biblioteci. Acești călugări cărturari adese își purtau tot avutul lor cu sine, ca și Șincai, în desagiile săi, scrierile sale, adică cărțile și manuscriptele lor, căci atâta posedau, prin trăistii, desagi, și care avut al lor avea aceeași sortă nestatornică ca și viața lor. De aceea multe din lucrările de preț ale acestor călugări ori s-au pierdut cu moartea lor, ori au fost nimicite de cei după ei, necunoscându-le valoarea lor. Când întâmplător încetau din viață în vre-o mănăstire, se păstra scriptele lor pe la cei-l-alți călugări și prin biblioteci. Acești clerici monachi, ce posedau nițică cunoștință de carte românească bisericească, nu trăiau de ordinar numai în mănăstiri, ci prin mitropolii, episcopii, ori învățau pe copiii Românilor carte, erau dar dascăli ori profesori privați prin țiguri, pe la sate și prin casele boeresci.

N'am întâlnit școală de traducători și scriitori stabilă, din ultima jumătate a secolului al XVIII-lea, decât în mănăstirea Némțului, acea fondată de Paisie, starețul aceluși chinoviu. Călugarii noștri cărturari imitău în acesta pe cei Greci, cari furnicau prin țările noastre, prin orașe, și sate, sub cuvânt că îndeplineau îndatorirea de dascăli particulari, și contra cărora guvernul și ierarchia timpului de atunci au luat aspre măsuri. De felul acestora a fost și Naum Rîmnicénul.

Socot că-i bine a expune înaintea d-vastră biografia și ac-

tivitatea acestui vrednic călugăr, așa cum rezultă obiectiv din scrierile sale variate. Voiu adaoge apoi și o expunere mai amănunțită a scrierilor lui, arătată prin analiza manuscrisurilor sale.

Protosinghelul Naum Rîmnicénul, căci la atâta rang bisericesc s'a putut înălța, își trage originea sa dintr'un trunchi bătrân al unui arbore românesc de dincolo de Carpați și care a trecut în céstă-laltă parte, în Oltenia, constrîns de persecuțiuni religioase, după cum singur ne spune.

«La létul 1788, încependu-se răsmerița Turcilor cu Muscalii și cu Nemții, din ȱilele lui Nicolae-Vodă Mavrocordat, ca unul ce eram din eparchia Rîmnicului, aflându-mă eu peste Olt și spaimă făcendu-se de robie și tăere, căci Nemții se pogoriseră în județul Gorjului cu lagărul, adecă ordia, unde se și biruise Turcii odată și de două ori. Din această pricină mulți boeri și egumeni de peste Olt au fugit la Sibiu, între cari m'am numărat și eu, împreună cu un sfetagoreț, călugăr procopsit în limba elinésă; dar fiind eu în vîrstă de 24 de ani și diacon al Mitropolitului Filaret, starețul meu (care atunci era Episcop Rîmnicului), și ca un adăpat în limba elenésă, avui perierghie la multe lucruri, între cari (ca unul ce crescusem de la țîtele maicei mele în sud Muscel, la satul Corbi de la riul Dómnei), fiind-că auđisem de la părinții mei că ni se trage némul din militarii unui mare sat, anume *Jivna*, nu departe de Sibiu. După ce mi s'au dat pașaportul de la Sibiu ca să merg la una din mănăstirile Bănatului, m'am abătut la numitul sat al militarilor și, spuind eu numele părinților mei și mai virtos numele moșului meu după tată, care a fost militar, căci tată-meu a fost preot și protopop în Țera-Românésă. Și așa m'am făcut cunoscut militarilor de rudă a lor și le-am spus că merg la o mănăstire în Banat până se va face pace între Turci și Nemți...» ¹⁾.

Din această pericopă se constată că călugărul nostru Naum de origine era neaoș Român, din Jivna, de lângă Sibiu, și

¹⁾ Vedă Προπαίδια τῆς γραμματικῆς, manuscript al lui Naum, în biblioteka mea; *Cronicarii greci*, Introducere, p. XLI și XLII.

din satul Militarilor, o parte ori cătun al marelui sat Jivna. Causa emigrării lor o spune tot Naum în o altă scriere a sa, că au fost constrîngerî religioase, pentru cari s'au ridicat în massă o parte din satul Militarilor și s'au așezat în Muscel, și pentru care strămutare au beneficiat acei coloniști de unele dări, timp îndelungat, în Țera-Românească.

Iată ce ne spune:

«Dar și eu am familie în Valachia, acum de 70 de ani, din zilele strămoșului meu după tată Ioan. Acesta din nêmul militarilor, adecă al militarilor Mariei Teresiei, Impărătesei Austriei, din cauza constrîngerii Unației numită, ca un zelos al credinței ortodoxe, după ce mult timp s'au împotrivit cu militarii săi și împreună cu tatăl meu după trup (care eră șef în această împrejurare), cu toate că au învins și s'au dat ordin împărătesc, după reclama lor comună ca acest corp de armată să rămână nesupărat în cele ale religiei lor, dar fiind-că s'au ivit unii vrăjmași și amenințători ai vieții părintelui și unchiului meu, eșind din țera lor Transilvania în Valachia, s'au așezat în districtul Muscel, lângă apa numită riul Dómnei în localitatea disă Corbiu, unde cu trecerea timpului s'au și îngropat și unchiul și familia mea. Cu chipul acesta părintele și unchiul meu s'au făcut conducătorii unei colonisări atât de mare a transilvănenilor în România-Valachia, pe care părintele meu o cunoscuse înainte de colonizare. Că după cum îmi amintesc din cuvintele părintelui meu, că el, încă tîner fiind, a învățat carte aici în Bucuresci, la un dascăl numit Lupu, și dincolo, peste Olt în prea sfînta episcopie a Rîmnicului. Apoi după căsătoria sa în Transilvania, nici chirotonia n'a primit-o de la arhierul de pe atunci al Ortodoxilor, ci, pogorîndu-se în Valachia, a fost chirotonit diacon și preot de către Grigorie, Episcopul de atunci al Rîmnicului, duple cum dovedesce gramata de chirotonie a sa. După așezarea sa aicea părintele meu au fost cinstit cu protopopia de către Mitropolitul Grigorie de atunci...» ¹⁾.

Acestea le scria Naum pe la 1825, în o jalobă către

¹⁾ Manuscriptul No. IX, în biblioteca mea, grecesce. Pe părintele său l'a chemat Bucur Protopop, idem manuscriptul citat.

Domnul țării. Ast-fel Naum este în a treia generațiune de când s'aŭ strămutat din Transilvania în Valachia. Părintele său, cum ne spune însuși, a fost dar potropop pe timpul Mitropolitului Grigorie, între anii 1760—1787. Tot după o însemnare a sa ne spune precis data nașcerii sale:

«Eŭ, fiind născut la létul 1764, Noembre 27, cum am găsit scris de tatăl meŭ, urmez anul 59-lea de la nascerea mea, atâția ani avênd cu locuința în Valachia...» ¹⁾.

Ce se întâmplă după acea cu educațiunea și instrucțiunea sa, unde și le-a făcut? Intr'o jalbă, iarăși dată Domnului Grigorie Ghica, în 1822, dice:

«Prea Înălțate Dómnne, cu prea plecată jalobă arăt Înălțimii Tale că, încă în zilele Prea Sfințitului Grigorie Mitropolitul, tatăl meŭ, protopop fiind, locuitor în județul Muscel, satul Corbi, care este pe riul Dómnnei, unde și moșii mei după tată și părinții mei sunt îngropați, de acolo în vîrstă de 6 ani m'a adus aici în Bucuresci și, voind să mă dea la vre-ŭn duhovnic în sfînta mitropolie, de când sunt 52 ani. După ce m'aŭ scos înaintea Prea Sfinției Sale Mitropolitului și a vădut fragedă vîrsta mea și cum că, nu numai că nu pot fi de vr'un ajutor duhovnicului, ci mai vîrtos eŭ am trebuință de ajutor, a sfătuit pe tatăl meŭ ca saŭ să mă întórcă la mama mea acasă să mai cresc, saŭ să găsească aicea un creștin bun familist, ca să mă încredințeze în mîna lui și să învăț la școlă. Așa a și urmat tatăl meŭ și, lăsându-mă în Bucuresci cu cheltuiala sa, am învățat carte grecesce și românesce până am ajuns la vîrsta de 12 ani și atunci m'a luat în casă Prea Sfinția Sa Părintele Filaret, încă Mireon fiind, șețător în sfînta mitropolie. Iară după ce s'aŭ făcut Episcop Rînnicului, acolo, cu îndemnarea Prea Sfinției Sale și cu mîna Prea Sfinției Sale, m'am tuns rasofo și m'am chirotonit diacon în vîrstă de 15 ani...» ²⁾.

În o altă jalobă, dată către Divanul țării, la 1822, Iunie 27, spune cu ce se ocupă ca călugăr:

¹⁾ Manuscriptul Κώδιξ οἰκιακός μου, în biblioteca mea.

²⁾ Manuscriptul Κώδιξ οἰκιακός μου, în biblioteca mea.

«Iar după câtă-va vreme trimis fiind de Prea Sfinția Sa la mănăstirea Horezu ca să prescriu o condică, acolo, din întâmplarea unei bóle de mórte, al doilea m'am tuns în cinul Mantiei, la 1784 (manuscriptul No. VIII), de mâna numitului egumen, fără a-mi schimbà numele cel pus de Prea Sfinția Sa starețul meu Filaret, care nume până acum îl port. Dintr'acéstă pricină, încă tîner fiind eũ, orînduindu-mă Prea Sfinția Sa ca să rămân acolo la mănăstire până când va porunci Prea Sfinția Sa. Și după 4 ani, urmând răsmerița cu Nemții, în dîlele Măriei Sale Nicolae-Vodă Mavrogheni, atunci, împreună cu alții, m'am înstrăinat de la Horez în țera nemțescă, unde zăbovind-mă cu dascălia grecescă 7 ani și la al 8-lea an întorcîndu-mă aicea, n'am găsit viũ pe Prea Sfinția Sa starețul meu. Pe urmă dar am slujit și Prea Sfinției Sale Părintelui Dositeiũ și Prea Sfinției Sale Părintelui Nectarie, încă Episcop Rîmnicului fiind, și Prea Sfinției Sale Părintelui proin Buzău Constandie...» ¹⁾.

Din acéstă istorisire a sa scim pozitiv când s'a călugărit, cât a stat la mănăstirea Horezul și cu ce se ocupă — cu transcriere de documente, — lucru ce de sigur i-a sugerat gustul pentru cunoștințe istorice și valórea scriptelor vechi. Din cauza răsmeriței dintre Turci și Nemți el se retrage în Transilvania, vechia sa patrie, și la care răsmeriță a luat parte și Domnitorul țerii Nicolae Mavrogheni, când și-aũ arătat, atît el cât și Români, vitejia lor, învingînd de mai multe ori pe Nemți, în deosebite localități, după cum ni se spune într'un poem epic contimporan, scris în grecesce de Manolache Perian Căminar, la 1789, prin care laudă vitejia lui Mavrogheni, Domnul Valachiei. Din acéstă poezie cetesc numai următoarele versuri:

«'Από τὸν φόβον 'πόλαβον ἐν ὅσῳ πολεμοῦσαν,
Γιατὶ νὰ φαν'τατοιο σπαθὶ δὲν τὸ ἐκαρτεροῦσαν.
Εὐθὺς 'π'αὐτὰ τὰ τρόπαια ἐστάλθησαν καὶ ἄλλα.
Εἰς τὸ τυργοζύγου παρ'εὐθὺς 'έγιναν πλιὸ μεγάλα.
Καὶ ἀυολούθως ν'άρχωνται ἀπὸ κάθε πογάζι,

¹⁾ Manuscriptul Κώδιξ οἰκιακός μου, în biblioteca mea.

Στὴν κορτὴν τοὺς ἐπρόσμεναν διὰ τὰ κάμνουν χάζι.
 Τόπια, δαβούλια, φλάμπουρα, σκλάβους τζακιφελέκια
 Ἀκαταπάστως ἔφερον χιαμέτρητα τουφέκια.
 Αὐτὰ εἶναι τοῦ Φωκσανίου, ἐκεῖν' ἀπ' τὸ Βαλένι,
 Τάλλα ἀπὸ τὴν Κίμπιναν καὶ τάλλα ἀπ' τὸ Κινένι....“

«De frica ce aŭ luat Nemți, pe când se răsboiaŭ, pentru că nu puteaŭ să sufere atâta ucidere; curînd după aceste trofee, s'aŭ trimis și altele. Îndată vin cele de la Tîrgul-Jiului, cari aŭ fost și mai mari, și în urmă aŭ venit și din alte laturi la Curte aicea, pe cari le așteptaŭ, spre a face haz: tunuri, instrumente musicale, stéguri, sclavi, unelte de răsboiŭ neîncetat aduceaŭ și puscî nenumărate. Unele eraŭ de la Focșani, altele de la Văleni, acestea din Cămpina, acele de la Căneni...»¹⁾

Pentru greutățile timpului Naum, spre a-și asigura viața, împreună cu alți compatrioți, s'aŭ refugiat pe teritoriul Austriei. Trecînd în Transilvania cu un asociat al său călugăr sfetagoreț, s'a dus la locul originii familiei sale, și-a vădut rudele din Jivna, satul Militarilor, și apoi s'a stabilit mai întîi în mănăstirea Hodoș, la 1788. La o altă mănăstire îl mai întîlnim, tot acolo, la Lipova, în 1789. Ierodiaconul Naum își câștigă în Transilvania cele de trebuința vieții cu dăscălia, dînd lecțiuni de limba grecescă. Așa îl găsim subscris în cel întîi manuscript al său intitulat: *Meștesugul Psaltichiei*²⁾.

După ce s'a întors în țeră, s'a apucat și aici de meseria sa, de a da lecțiuni prin casele particulare, și-l întîlnim pe la Mărgineni, pe la mănăstirea Sinaia din Prahova, pe la episcopia Buzăului, ceea ce însemnă că umbla din loc în loc, spre a-și găsi și el vre-o chivernisélă pentru o viață mai ticnită, cum se dicea pe atunci. La Buzău a fost chi-

¹⁾ Συνοπτική περίληψις τῶν ἡρωϊκῶν κατωρθωμάτων Ὑψηλοτάτου, εὐσεβεστάτου τε καὶ τροπαιοῦχου Αὐθέντου ἡμῶν καὶ Ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλαχίας Κυρίου, Κυρίου Ἰω: Νικολάου Πέτρου Μαυρογένη Βοσβόδα 1789, imprimată în Bucuresci.

²⁾ Veđi analiza manuscriptului. No. I.

rotonit ieromonach, adecă preot, și cinstit cu rangul de protosinghel, de către Costandie Episcopul, la anul 1802.

Din o corespondență conservată în un manuscript din 1805. Τῶν πρωτεπείρων Εἰσαγωγή (Introducere pentru începători), un fel de abecedar în grecesce și românesce, iată ce-î scria fostul Mitropolit al Ungro-Vlachiei, Dositeiū Filitis:

«Τῆς ὀσιολογιώτιτος σου εὐχέτης πρὸς Θεόν ἔνθερμος Πρ. Μ. Δοσίθεος.

«Πάντες ἐσμέν πάροικοι καὶ παρεπίδημοι, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀκατάστατοι, τόπον ἐκ τόπου ἀμείδοντες, ὅτι ἐν τούτῳ πολλὰ κακὰ ἐνιζάνουσι. Μένε λοιπόν τοῦ λοιποῦ ἐν ᾧ ἐξελέξω τόπῳ, ἵνα μὴ τό τέλος τοῦ βίου ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ σε κατχλάβῃ, ὅπερ καὶ σοὶ ἀπευχόμενος ἐπεύχομαι καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούω ὅτι εἰς τὸ ἕξῃς ἐπαύσω τῆς πλάνης».

«Cuviosiei sale călduros rugător către Dumnezeu.

«Toți suntem vremelnici și trecători, dar pentru acesta nu și nestatornici, schimbându-ne din loc în loc, pentru că în această residă mult rău. Stăi dar de acum în locul ce ți-ai ales, spre a nu te găsi sfârșitul vieții pe drumuri, ceea ce displăcându-mi mie, nici ție nu-ți doresc. Aș pofti să aud că de acum înainte ai încetat de a fi un rătăcitor».

Acastă laconică și plină de adevăr epistolă a Mitropolitului Dositeiū caracterisează întru cât-va viața plină de peripecii a lui Naum Rîmnicénul. Nu-l vom găsi în adevăr stabilit nici odată în viața lui, ci umblând din loc în loc și amestecându-se în toate afacerile bisericesci, politice și sociale. Așa-î eră caracterul său.

La 1807 scrie *Epitonematele* sale, cari sunt pline de idei patriotice, demonstrând cine sunt Românii și ce răsbóie au purtat în trecut. Decî să-și aducă aminte Românii că au o patrie, pe care trebuie s'o apere contra străinilor. Acastă scriere este probabil motivată de o publicațiune de răscólă orî răsvrătire a Grecilor contra Turcilor, spre a-și elibera Elada, patria lor. Naum aplică acastă mărétă idee la renascerea poporului român ¹⁾.

¹⁾ Veđi aceste *Epitonemate* în *Cronicariĭ greci*, p. 230—258.

Daŭ aicea în traducere românească proclamațiunea Comitetului revoluționar grecesc din 1807, ce-și avea reședința în Bucuresci, prin care îndemnaŭ la răscólă contra Turcilor, chiar pe atuncea, pe toți Grecii din Principate. În acest timp a fost înrolat în armata Rusiei și Tudor Vladimirescu. Iată acea proclamațiune, necunoscută nouă până acum, după cât știu eu:

«Restituirea Greciei către fii săi.

«Nenorocita Grece, din adîncul ei suspinând, chéamă pe fii săi pentru mângâierea sa, care este văduvă de trei vécuri și jumătate, acum întristată de frumoșa-î libertate perdută, plină de răni, devenită rușine între popóre, sub jugul și tirănia altor némuri, în genuchi rógă pe fii săi să-î vină într'ajutor, spre câștigarea situațiunii sale cele strălucite de mai înainte.

«Da, plângênd, îmi dîce nefericita: Până când să suferim? Până când să fim tiranisiți? Până când un barbar Otoman să se îmbuibeze și să se desfăteze în avutul nostru, cu femeile nóstre, cu sângele nostru propriu? Iată timp potrivit ca să se scuture acest blestemat jug și sclăvia noastră! Iată împrejurare favorabilă ca să redobândim aceea ce am fost odinióră. Iată, în sfîrșit, situațiune potrivită spre a dovedi că noi Grecii încă trăim și că nu suntem în neputință ca să recâștigăm în scurt timp gloria noastră cea din început.

«Este de ajuns numai voința noastră ca să se realizeze cele nerealisate și ca scopul nostru să ieă reușita dorită. Nu vedeți, prea iubiți fi ai mei, Regatul Franciei, cunoscut nouă tuturor? Nu mă întind spre a vă vorbi public pentru lucrurile vechi și neexistente; în timpurile nóstre a avut loc un ast-fel de fapt. Exemplul este de ajuns ca să ne dovedéscă câtă putere are concursul și unirea unui popor. Dar pentru ce să alerg la țeri așa de îndepărtate și peste munți și să nu vă pun sub privire mica superioritate a Serbiei, care în așa de scurt timp a ajuns să ciuntéscă tirănia, care schingiuesce și pe nenorocita Grece, și acum lucește admirată ca autonomă? Numai acésta de se va

consideră, plin de rușine trebuie să se entusiasmeze nēm̃ul nostru cel filotim. Intru cāt datorim noi Greciei și dăm superioritatea Sîrbilor? Pentru învățătura lor ore? La mulțimea lor numerică? ori la marele lor bogății? Nu, nu, pentru nici una din acestea de sigur. Pentru că în genere ne lăudăm că suntem superiori lor.

«De aceea, prea iubiții mei fii, dacă există în poporul nostru însădită vre-o scânteie de iubire pentru nenorocita sclavă Grecia, mama noastră, dacă aveți dragostea de a fi liberi, și nu sub jugul tiran, unde nu respiră alt decāt nimicirea vōstră înșivē, dacă în sfîrșit vē iubiți pe voi înșivē, însuflețiți-vē de acēstă împrejurare, care este singura pentru reînălțarea vōstră proprie, alergați cu toții, bărbați, femei, mici și mari, tineri și bătrâni, fie-care să depună ajutorul sēu putincios. Cel voinic să se armeze cu armătura sa, cel bogat contribuēscă cu banii sēi, iar cel sărac să dea banul vēduvei, cum ȳice Evanghelia, altul să procure o parte din cele de trebuință expedițiunii nōstre și care dintr'aceștia este lipsit să contribuiască și el cu rugăciunile sale din inimă pentru buna nōstră restabilire. Acest mic corp al Grecilor, ce acum își iea ființa, alt scop în mișcarea lui nu nutrește, ci numai și numai voința de libertate a patriei nōstre sclavă, încredințându-vē prin jurămînt că nu în deșert se vor face aceste contribuțiuni din partea vōstră. În scurt timp se va arătă și fructul de așa fel, după cum vi-l făgăduesce zelul vostru. În sfîrșit, ori-ce mers ar luă lucrurile, este de ajuns numai mulțumirea conștiinței fie-căruia că a contribuit pentru patrie cu ceea ce a putut.

«La 3 Maiū, anul 1807, în Bucuresci.

«Din partea poporului Grec și a mumei nōstre Ellada se subscrie conducătorul lor și gradele militare de sub el.

«(Subscriși) Nicolae Pangal, Constantin Manu, Carl Serviū.

«Casierul tainic a aceluiași corp: Chiriță Poliandriu. (S'a trecut în conșică, fila 115, originalul în grecesce)».

Aceste idei de renaștere, de revendicarea drepturilor unui popor ce zace sub tirănia altuia, de nedreptatea ce se face de cel mai puternic față de cel mai mic și mai slab, aū mișcat și sufletul călugărului nostru Naum, privind cu in-

dignare cum o mână de intriganți abili, sub scutul Stambulului, ținea în încătușat și desbinat pe un popor întreg secole, în sclăvia și în umilința cea mai înjositore. Acestea l'au lăcut pe Naum să descrie cu atâta rîvnă de nîm și foc patriotic starea țărilor prin *Epifonematele* sale.

Acastă lucrare originală a lui Naum n'ar fi putut să fie publicată pe atunci, pentru ideile patriotice cuprinse în ea, cu toate că Naum dedică această scriere a sa Domnului Fanariot Alexandru Constantin Moruzi-Voevod ¹⁾.

Din anul 1808 ne-a rămas o altă lucrare a sa, curat literară, intitulată: Φράσεων Ἑλληνικῶν ἐβδομήκοντα, Șapte-zeci de frase elenice ²⁾. Ceea ce însemnă că se ocupa serios cu studiul limbei vechi grecesci.

Tot după reîntorcerea sa din Transilvania, fiind timpurile mai liniștite, urmăze și la cursurile Academiei Domnesci din Bucuresci, unde își înmulțesce cunoscințele sale literare și științifice și de unde mai ales se făuresce în ideile naționale și simțimîntul către patrie. Pe timpul sevă profesa în Academia Domnescă vestiți erudiți și mari patrioți greci, ca Lambru Fotiade, Constantin Ioan Filosoful, Vardalah, călugărul Duca etc. Iată ce ne spune Naum despre ei:

«Ρέουσι οὖν πάντοθεν οἱ τῶν χαρισμάτων ποταμοὶ τῆς σοφίας. Πόθεν δῆλον; Κατὰ τὸν φιλόσοφον Ζῆλον τοῦ Θεοφρουρήτου Ὑψους ἡμῶν, ὠκονόμησεν ὁ Θεὸς ἄνδρας ἀξίους καὶ ἐπιστημονικοὺς, τοὺς σοφολογιωτάτους φημι Λάμπρον Φωτιάδην καὶ Κωνσταντῖνον Ἰωαννου, καύχημα ἀμφοτέρους Ἰωαννίνων, οὓς ἅπασα ἡ Βλαχία ἐπιγιγνώσκει κορυφαίους καθηγητὰς τῆς ἐν ταῦθα ἀνδήμου τοῦ Βουκουρεστίου σχολῆς. ταῖς τῶν μουσῶν χάρεσι καταγλαῖζοντάς αὐτὴν καὶ τὸ φῶς τῆς ἀγαθῆς παιδείας, ὥς ἄλλον Ἥλιον, πᾶσι προθύμως παρκατείνοντας, ὧν ἐγὼ προτόπρειρος μαθητῆς, εἰ καὶ οὐκ ἀξίων κληθῆναι, ἀλλ' εἰ καταχρηστικῶς, ὥς ἀκροατῆς ἐν βραχὺ καιρῷ. Πολλὴν δὲ χάριν ἔχω τῷ Θεῷ εἰς τοσοῦτον ὀνομάζεσθαι, οἶδῶς ὅτι καὶ ὁ τοῖς ὀλίγοις εὐχαριστούμενος ἔστιν εὐτυχῆς καὶ ἡσυχος» ³⁾.

¹⁾ Vedî analiza manuscriptului No. II.

²⁾ Manuscriptul No. IV.

³⁾ Vedî analiza manuscriptului No. IX.

«Curg de pretutindenea riurile de daruri ale înțelepciunii. De unde se vede acesta? Prin zelul înțelept al păzitei de Dumneșeu Înălțimii Vóstre, a economisit Dumneșeu bărbați vrednici, ómenii de sciință, pe prea învățații, ȓic, Lambru Fotiade și Constantin Ioan, ambii fala Ioaninei, pe cari tótă Valachia îi recunósce ca pe profesorii corifei ai șcólei universitare de aicea din Bucuresci, înfrumusețând-o cu grațiile muselor și răspândind lumina adevăratei instrucțiuni, ca un alt sóre, tuturor cu bună voință, cărora am fost și eú ucenic începător».

După ce Naum și-a îmbogățit mintea cu nouă cunoscințe, s'a hotărît a lucra în direcțiunea națională románescă, cu totul opusă scopurilor șcólei grecesci, adecă: După cum profesorii șcólei grecesci înflăcărau și aprindeau zelul și focul sacru în inima studenților lor Greci, în prelegerile ce le țineaú în Academia bucurescénă, tot așa și-a propus să facă și Naum, predând la școlarii lui Români carte románescă și grecéscă. Era și natural ca Români cãrturari să aplice teoriile patriotice, pe cari dascálii Greci le răspândiau între studenții lor, să le aplice ȓic în folosul națiunii lor, care de atâta timp suferia împilată de înrîturirea fanariotă. Iată un exemplu de modul entusiast cu care-și făceau prelegerile lor profesorii Șcólei Domnesci din Bucuresci, pe la 1820.

La 1815, Gheorghie Ghenadie, renumit literat, eră profesor în Bucuresci sub direcțiunea lui Neofit Duca. Ghenadie a trecut pentru un timp protesor la Odesa, apoi adus iarăși în Bucuresci de către Domnitorul Alexandru Suțu, Ghenadie, ȓic; sciind că se apropie timpul hotărît când trebuie să se începă revoluțiunea Grecilor, în lecțiunile lui din șcólă neîncetat înflăcără, aprindea și ațită simțimintele patriotice în tinerimea studiósă, împreună cu Duca, Vardalah, Clonari și alții.

Un ucenic al lui Ghenadie iată cum ne descrie modul expunerilor lecțiunilor profesorului său în clase:

«Mi-l amintesc, dice ucenicul său, când în școala publică din București, în auzul mulțimii nenumărate, la care erau prezenți și fiii Domnitorului, propunând pe Isocrat în Panegiricul său, sărbătorind strălucirea și reputațiunea mare a vechii Athene, s'a simțit cu totul transportat și ca cuprins de delir, de acele mari figuri, și poruncind a se închide ușa clasei, a început prin cuvinte pline de foc, expunând cât de mare a fost Ellada, învățătoarea și coróna popórelor, pe când strălucia sórele libertății în ea, și cum a ajuns de risul popórelor și disprețuită, de când a cădut sub jugul sclăviei. Și întru atâta s'a mișcat descriind speranța gloriósă, care pe atunci se considera ca o crimă, în cât vocea lui a fost întreruptă prin lacrimi; iar entusiasmul tinerilor săi ascultători, ridicat la cel mai înalt grad, a erupt în aplause detunătore» ¹⁾).

Nu erà numai Ghenadie care predicà revolta contra Turcilor, ci toți profesorii Academiei, dintre cari unii aũ fost înrolați chiar în corpul sacru *ἐρὸν λόχον*. Se puteà să se abție de la răspândirea Eteriei Neofet Duca, care erà și președintele Comitetului eterist? Dar Vardalah, om plin de erudițiune? Ce să mai dic despre Lambru Fotiade, cea mai mare capacitate literară a timpului?

Cum se puteà ca un Român, auzindu-l, să nu se folosească de ocasiune și să nu se gândescă cât este el de înjosit sub stăpânirea fanariotă? Cum puteà un Naum să nu se indigneze, cunoscându-le tóte ascunsurile și scopurile lor dăunătore nouă?

De aceea și Naum a început a le povesti școlarilor săi Români originea nobilă a némului lor, însemnătatea numelui de Român din trecutul nostru, vitejia străbunilor, a le vorbi de Ștefan și Michaiu și a deplânge cu lacrimi de sânge starea nenorocită a némului românesc, suferind se-

¹⁾ Consultă *Νεοελληνική Φιλολογία* de K. N. Σάββα, Atena 1868, p. 721.

cole jugul străin. A început a îndemna pe Români la unire, la lucrul sfânt al eliberării țerii lor de sub robia turco-fanariotă. Iată un exemplu:

«De n'ar fi că Domnul eră între noi, când s'aũ ridicat ómenii asupra nóstră, iată, de vii ne-ar fi înghițit pre noi. Iată a trecut sufletul nostru apa cea fără stare (stavilă)».

Acest moto e luat din S. Scriptură; apoi continuă mai departe, spunând între altele:

«Și din alte limbi aũ năvălit asupra nóstră; mai ales Tătarii adese bântuiaũ patria nóstră românească, în care vrem îndată proftaxà (sosià) ajutorul cel de sus, ridicând Dumne-deũ viteji din némul Românilor, în cât unul singur îndrăsnià să intre cu sabia între patru sute și între cincì sute de vrăjmași. Unii ca aceștia aũ eșit din Calomfiresci și din Căplescì, din Buzescì și din Florescì, prin cari Dumne-deũ aũ păzit aceste două domnii, a Valachiei și a Moldovei, ca pe doi stâlpi ai pravoslaviei, cu tótă slobozenia care vèd ochii noștri în politiile și bisericile și în ținutul acestor patrii...» ¹⁾.

Din aceste rînduri cetitorul străvede că Naum face alușiune la starea nenorocită a țerii sale și îndemnă pe Români a-și revendica drepturile încălcate, amintindu-le vechia lor vitejie. El nu putea să se ridice fățiș contra Grecilor fanarioți, pentru că sorta ce-l aștepta eră surgunul într'o mănăstire ori peste Dunăre, cum aũ suferit fòrte mulți din boerii acestui timp, mai ales, dintre Văcăresci, poetul satiric Alexandru Văcărescoglu ²⁾.

Naum, în cariera sa spinosă de dascăl privat, câștigându-și pâinea zilnică, tot ce-i prisosià cheltuià pe cărți, își ajută familia și făcea și alte fapte bune, ajutând pe copiii săraci. Încă de pe la 1814 îl vedem că studià cu punere, atât cărți clasice, Sf. Părinți, cât și mai ales cărți istorice

¹⁾ Manuscriptul citat Κώδιξ οἰκιακός μου.

²⁾ *Biserica Ortodoxă*, XXI, 1897—1898, p. 322.

privitoare la némul său. Metoda lui de studii era: a-și face extracte din tot ceea ce cetia, pe care extracte le scria spre amintirea sa. De felul acestor rezumate sunt mai toate manuscrisurile ce ne-au rămas de la Naum, afară de cele ce cuprind materiale și documente istorice relative la Români. Notele sale sunt toate aproape scrise în grecesce. Naum se interesă de a cunoaște și a fi în curent cu tot ce se petrecea în lumea mare, mai ales cea Românească. Așa, intervine la Mitropolitul țării ca imprimările bisericesci ritualistice din Transilvania să fie cu multă rezervă primite între Români din Principate, pentru că ar cuprinde, dice, unele lucruri străine Bisericii ortodoxe. El propune să se trimită secret doi trei oameni culți din Transilvania la București «și așa, întâlnindu-se cu mine, să aducă semn de încredințare de la domnul Molnar, scrisoare cum că aceștia sunt și credincioși patriei și iubitori de patrie și împodobiți cu învățatură în limba latină și de ném firesce Daci și peste tot pravoslavnic adevărați, ca și eu desăvârșit să mă încredințez lor și să le descopăr prin viu glas cele ce prin condei nu pot să le arăt» ¹⁾.

Cetise Naum cu multă sete scrierile lui Petru Maior: *Istoria pentru începutul Românilor în Dacia*, și în cele ce nu-i convenia își făcea reflexiunile sale; dar cartea lui Petru Maior îl mână silit pe Naum a admite că noi Români, din present nu suntem «nici curat Români, nici Valachi, ci chiar și'ntr'adever și firesce Dachii, însă amestecați cu sânge râmlenesc și elinesc, duple mărturia pisaniilor patriei, din care amestecare s'au născut această nouă limbă a Dachilor, care o întrebuintăm și cu care ne slujim și noi, păstrând într'aceeași și firesci dachicesci nenumărate cuvinte...» Naum susține că elementul slavon în limba noastră este venit din vechime de la Leși-Poloni și că n'avem nimic rusesc în

¹⁾ Manuscriptul Σημειώσεις ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ 'Ιοβ.

limbă, de nu câte-va cuvinte cu totul posterioare. El, cunoscând mersul politic al Românilor de pretutindenea și observând abusurile fără margini ce se petreceau în Principate între anii 1810 până la 1816, indignat în sufletul său că totuși era o venalitate-precupeție, vîndându-se ca la mezat toate slujbele, titlurile, onorurile etc., descrie cu mîhnire adîncă către un prieten al său, boerul Silvestru Filitis, starea nenorocită a patriei sale Valachia. Intre altele dice:

«Ce vedem și la noi? pe unii că-și cumpără caftanele, pe alții slujbele, pe alții protecția domnăscă și așa mai departe, isprăvnicaturile, polcovnicaturile, căpitănaturile, vătăjiile de plaiuri și zapciaturile de plăși. Ce urmăză din acestea? Greutăți peste greutăți, poveri peste poveri, siluiri, nedreptăți, jafuri, pustiiri. Semnul cel adevărat al acestora sunt cei ce stau ținuiți în mijlocul pieței! O, nenorocire! O, nelegiuire! Din pricina aceasta suferă totă obștimea, tagma bisericăscă ca și cea politicăscă, districtele, mahalalele, localitățile, țera...» ¹⁾.

Fiind-că Naum era cam limbut de firea lui, cum se dicea pe atunci, ori că spunea adevărul, care nu plăcea guvernanților străini ai acestor principate, a fost pus la index și nici a mai putut înainta în vre-o treptă ori rang bisericesc în ierarhia țării, în totă viața sa.

Nu-mi explic cum Constandie, Episcopul de Buzău, chirotonindu-l ieromonach, i-a dat tot atunci și rangul de protosinghel; poate pentru că era profesor la școala episcopală.

Tot Naum ne spune și cauza adevărată, dicînd că «din vreme în vreme atât s'au schimbat cele vechi bune obiceiuri ale patriei, în cât se vindea pe bani tot felul de cuviințe și de laudă și de vrednicie și de cinste și de chivernisela și de alegere și de dreptate. Așa că eu, împreună cu alții, fii ai patriei, am rămas la spatele unor cumpărători ca a-

¹⁾ Manuscriptul citat mai sus.

ceștia...» ¹⁾ N'avea bani Naum, ca să dea celor influenți pe atunci spre a se înălța și el la vre-un episcopat, ca Grecii, ce ne stăpâneau averile mănăstirești, dese închinate!

Pe al 1818 Naum era profesor la Ploesci în o școală formată de el, numită *Panaghia*, și în care, la un examen public, a ținut o cuvîntare asupra stării Românilor și a originii lor, de o mare însemnătate pe atunci și în care ajunge la aceste patru puncte, ce-s un prognostic al timpurilor ori întâmplărilor din 1821. Iată acele puncte:

I. Că poporul nostru al Dachilor este o amestecătură cu Latini și Greci. (Naum înțelege pe Grecii colonizați în Italia și din cari au venit și în Dacia ca coloniști în timpul lui Traian).

II. Că după cum pe Faraon nu l'au cumințit cele de ce pedepse și a ajuns în fundul Mării Roșii, de asemenea și pe Dachii nu i-au cumințit întâiele prefaceri ori schimbări de localități, iar după regat au ajuns să-și pierdă și propriile lor egemonii (fiind adecă guvernați de străini).

III Că precum totă Iliada lui Omer are în vedere unirea Grecilor, iar Grecii, din potrivă lucrînd, prin războaiele civile, s'au sfărîmat între ei, de asemenea și Dachii, nepăzind unirea între ei, în multe au ajuns rămășiți de ale nemului și patriei.

IV. Că precum Tătarii au fost nimiciți de către strămoșii noștri Dachii din Moldo-Valachia, asemenea fie-care în propria sa patrie trebuie să-și arate vitejiile sale, curățind, de-î posibil, ciulini săi ²⁾.

Din anul 1819 ne-a mai rămas de la el un manuscript numit Σχολεῖον β, Școla a doua. Cartea o dedică patriei Dachilor, iar Naum se numesce Dac, în opozițiune cu Grecii ce se prepara de Zaveră ori Eterie și cari se numiau între

¹⁾ Manuscriptul Κωδιξ οἰκιακὸς μου.

²⁾ Manuscriptul Προπαίδεια γραμματικῆς κατ' ἐρωταπόκρισιν, Propedia gramatică prin întrebări și răspunsuri.

ei cu mîndrie ὼνδρες Ἑλλήνες, Bărbați Elini. De aceea Naum nu s'a numit Vlach ori Valach, care în grecesce înseamnă om prost, de rînd, mărginit; ci Dac.

Naum Rîmnicénu presimția miscarea Eteriștilor și pregătirile lor, știa că centrul de activitate pentru a iniția pe Greci în ideile Eteriei erau Bucurescii și că șeful ori președintele acelei societăți secrete era profesorul călugăr Duca din Academia Domnăscă. Prevădînd ceea ce era să se întîmple în Principate, făuresce două tractate, în cari descrie în colorile cele mai naturale ori reale situațiunea Valachiei, din toate punctele de vedere, politic, religios, moral, economic, administrativ și judiciar, și conchide că prin Grecii fanarioți ni s'a apăsă și înădușit simțemintele naționale, ni s'a corupt și sufletul și trupul, devenind noi, din stăpîni, sclavi ai nemernicilor adăpostiți la noi; că totul este la Români o precupețire, totul putred. Această situațiune o expune în două epistole, una ca scrisă de un Moldovean către un Muntean, descriindu-i ce se petrece în Valachia, alta de un Muntean, răspundîndu-i și expunîndu-i că mai gróznice și mai înfricoșate sunt lucrurile în Muntenia. Dacă Naum Rîmnicénul n'ar fi scris decât numai aceste două epistole, încă tot ar merita ca numele lui să figureze printre scriitorii noștri români ¹⁾. Daŭ aici numai un tablou din cele multe pe cari ni le represintă Naum:

Scrișórea Moldóvénului către un boer Muntén.

«Frățescă îmbrățișare.

«*Moldoveanul*. Intr'adins îți povestesc că, întorcîndu-mă din călătoria ce făcusem către părțile Țarigradului, m'am zăbovit cîtă-va vreme în orașul Bucurescilor, carele este cel mai de frunte oraș al Țării-Romănesci. Acolo mi s'a în-

¹⁾ Aceste epistole au fost publicate de mine în *Biserica Ortodoxă*. Originalele se păstrează în Academia Română, manuscriptul No. 322, f. 154—163 și 182—209. Veđi și analiza manuscriptului.

timplat să umblu pe la multe părți cu luarea aminte într'adins, pentru ca să mă încredințez de cele ce aușisem pentru orașul acesta și pentru locuitorii țării. Am cercetat pravilele acestui popor, am luat aminte la chipul ocârmuirii Bisericii, la mijlocele stăpânirii Domnului, la caracterul boerilor celor mari ai țării, la întocmirea orașului și de obște la viețuirea celor-l-alți locuitori. Intre acestea am legat strîmtă cunoscință și prieteșug cu Mitropolitul țării, cu unul din sfetnicii Voevodului, cu un negușitor, cu un plugar și cu un Căpitan de Arnăuți, cari erau întrebuințați pentru paza orașului....»

După ce expune foarte clar și patetic nenorocirea țării, după relațiunile și informațiunile ce a căpătat acest Moldoven anonim de la reprezentanții acestor autorități, a rămas ca în extas și nedumerire de abusurile ce a aușit că se săvîrșiau înainte de începerea Eteriei ori Zaveriei. Atunci, spre a pricepe în fond planul șefilor eteriști, merge și la președintele comitetului Eteriei, Chir Neofet Duca, profesor și director al Acedemiei Domnesci, de la care se informează de tot planul diabolic al Eteriștilor. Iată această pericopă, care arată, în esență, sdrobirea și nimicirea némului nostru proiectată de Eteriști:

«*Duca*: Dar pentru că-mi ești bun simpatiot și prietin de aprópe și mai virtos fiind-că Prea Sf. Sa Părintele Mitropolitul țării mi-a dis că, de vei veni la mine și de te voi vedé că ești rîvnitor al némului nostru, mai întâi să te fac a fi și tu unul din noi, adecă de un cuget, și apoi, nu numai să-ți dau răspuns la întrebarea ce-mi făcuși, ci și alte multe taine să-ți arăt. Ci dar, de pohtesci, fă mai întâi sfint jurămînt, intru numele Dumneșului Marte, că vei fi credincios, tainic și împreună lucrător, și apoi vei dobândi ceea ce doresci și ceea ce-ți va fi de folos ție în parte și némului nostru de obște.

«*Moldoveanul*. Atunci aușind eș numele acestui, străin mie, Dumneșu și, socotindu-l de nimic, precum și este, am săvîrșit jurămîntul cu mâinile pe altarul lui Aris—Marte

(„Αρχς, pe care altar îl aveà Chir Neofet într'o cămăruță a sa tăinuită) și m'am legat cu făgăduință că voi fi tainic întru toate, Grec întru adevăr și de o potrivă cu toți Grecii; și a început a-mi dice așa:

«*Duca*: De vreme ce te-ai jurat că vei păzi taina ce-ți voi spune, să știi că, de cum va ești vorbă destăinuitoare de la tine și vor simți Românii cugetul nostru, negreșit vei fi ucis de noi pe taină. Eu îți dic:

«*Moldoveanul*: Așa să fie; iar el îmi dice, ascultă:

«*Duca*: Pricina că nu vești nici un Român în școlă elinască este această, eu nu voesc să mă port după politica cea veche a răposatului Lambru, carele, ca un nerod și becisnic, a învățat pe cei mai mulți din nobilii Români; ci, privind la interesul nostru, meșteșugesc chipuri politicesci de nu-și orînduesc boerii români pe copiii lor să învețe aici în școală; întâiu pentru ca nu cum-va să se lumineze acest neam desăvîrșit; al doilea, pentru ca nu cum-va, fiind ei între ai noștri, să afle uneltirile noastre; și al treilea, pentru ca să avem noi știință de toate câte se vorbesc și se lucrăză prin casele lor și mai virtos pentru ca să aflăm toate ascunsurile.

«Drept acea mă silesc din toate chipurile, scot câte un ucenic din Grecii noștri mai împodobit cu știință și-l orînduesc dascăl la vre-o casă boerască pentru cuvintele cari îți spuseai. Și așa mai prin toate casele boerilor români sunt asemenea *pânditori*, sub mască de învățători, ucenici de ai mei, cari sunt porunciți ca, pe de o parte, învățând copiii lor să *pândească*, iar pe de alta să fie gata la arme, ca în vreme să se arate vrednici strănepoți ai slăviților acelor bărbați. Acesta este deslușirea întrebării ce-mi făcuși. Dar pentru jurământul ce l'ai făcut în numele Dumnezeului nostru „Αρχς și după vorba ce am luat cu părintele Mitropolitul nostru pentru tine, iată-ți arăt acestea: Câtă-va vreme este de când noi Grecii, *rivnind*, am hotărît să însineșim această Țeră-Românască pe sēma noastră și s'o stăpânim desăvîrșit și s'o numim Νέα Γραικία. Complotul acesta se lucrăză foarte tainic de cei mai mari și mai învățați ai noștri; și fieș-carele, de la cel mai mare și până la cel mai mic trup, carele pōrtă într'însul suflet de Grec, a pus la casa acestui complot mulțime de bani pentru cumpărătorea

celor trebuincioase războiului; și fieș-carele au adus aicea din țera noastră mulțime de ómenî Greci, dintre cariî uniî s'au făcut neguțători până la vremea îndemnării noastre, alții arnăuți, alții egumeni, alții boeri, alții școlari și alții șed pândind numai și mîncînd léfa noastră, în cât mai s'au umplut Țera-Romînescă și spre îmulțirea trebuinciosului capital am aflat destule mijlóce să strîngem bani, când cu numirea pentru facerea vre-unei înmînăstiri la cutare loc, când pentru tipărirea cutărei cărți, când pentru ajutorul cutăruia spital, când pentru împiciorogarea cutărei familii scăpătate, când pentru măritișul cutărei fete sărace, când pentru desrobirea câtor-va creștiniî cariî au cădut în mînilor Agarenilor, pentru alcătuirea cutărei școle, și mai virtos prin marafetul călugărilor greci, cariî umblă în tóată Serbia, Bulgaria, Moldova și până aici cu móște și strîng bani, afară de un factufec ce se dau de la visteria țerii cu deosebite pricinuirî și afară de sîrmăiaua ce am avut-o fieș-carele și am pus-o la cassa Eteriei, și nădăjduim că peste puțină vreme vom săvîrși socotéla noastră pe deplin.

«*Moldoveanul*. Atunci prefăcîndu-mă eu că am dobîndit destulă plăcere și bucurie pentru acésta, i-am poftit bună norocire și i-am ȑis: Rogu-te, am înțeles ceea ce ai spus și m'am veselit. Véd însă că nu are asemănare nici potrivire adunarea Grecilor noștri de aici cu locuitoriî Romîni ai țerii, fiind prea mulți pe lângă suma ómenilor noștri; apoi acésta cum s'o putea săvîrși? Iar numitul îmi ȑice:

«*Duca*. Prea bine, și ascultă: tertipul este întocmit la vremea îndemînării noastre, care va fi la diua hotărîtă, este să se scóle cu arme aici în Bucuresci mulțimea arnăuților noștri, sistema dascălilor greci, adunarea școlarilor, tembeliî de pe la cafenele și toți Greciî sub masca de călugări, de boeri, de negustori și altele și să ucidă pe tótă boerimea și pe toți Romîniî cu stare bună; și așa, răpindu-le bunurile și averile lor, să dăm foc Bucurescilor și să ne retragem către munte. Asemenea și grecimea pe care am presărat-o prin tóte județele, adecă călugăriî greci, arnăuțiî, boerenașiî, arendașiî, simigiî și tot Grecul, sunt porunciî ca, în ceasul ce vor auđi rebelia aici în Bucuresci, să începă și ei prin județe, asemenea lucrînd precum și noi; apoi dacă vor perî boeriî țerii și toți cei mari ai Romînilor, socotescî că vom avé vr'o propiște?

«Pe aceștia să-i vedem noi isprăviți, pentru că aceștia pot să năvălescă la sprijinirea învecinatelor Puteri, și să-i ocrotescă; iar pe Români cei proști îi avem în mână și vom fi vrednici numelui care îl purtăm.

«*Moldoveanul*. L'am întrebat pentru soroc, când va fi, și mi-a ȑis:

«*Duca*: că nu este hotărit până acum.

«*Moldoveanul*. Și iar i-am ȑis: Dascăle! la mare mirare mă aflu, cum boerii și Români cei mai de frunte nu simt această răutate, care pentru dinșii se gătesce? Și-mi ȑise:

«*Duca*: Ticăloșii!!! Dar nu veȑi cum s'aũ fermecat, neștiind ce fac, se hulesc între dinșii? nu-i veȑi în ce stare aũ ajuns? Apoi de la asemenea bărbați răsvrătiți și nedoritori de ai lor, ce pôte așteptă cine-va? Lasă-i că dorm!! și vor dormi în veci!» ¹⁾.

(Va urma).

¹⁾ „Biserica Ortodoxă“ 1889—90, p. 167. Manuscriptul No. 322 A-
ademia Română.

PREDICĂ

PENTRU BUNA CRESCERE A COPIILOR.

„Părinți, creșteți pe copiii voștri în învățătura și sfatul Domnului”. (Efes cap. VI. v. 4).

„Iar dacă cine-va nu poartă grijă de ai săi și mai cu seamă de ai casei sale, și-a lepădat credința și este mai rău de cât un necredincios”.

(I. Timot. Cap. V, v. 8).

Fraților,

Când a făcut Dumnezeu pe bărbat și pe femei i-a bine-cuvîntat pe ei, dîcîndu-le: «Cresceți și vă înmulțiți, umpleți pămîntul și-l stăpîniți» (Facere cap. I, v. 8). Din aceste sfinte cuvinte se învederează cum că într'o casă, într'o familie, copiii sunt rodul bine-cuvîntării dumnezeesci, că ei trebuie să fie, că ei sunt

podóba și fericirea unei case. De aceea la popóarele vechi: la evrei, la greci, la romani, toți părinții, cari erau bine-cuvîntați cu copii mai mulți, erau în mare vađa și cinste. Dar unde e bărbatul și femeea, care n'ar fi însuflețiți de dorința de a avé copii; de a nu voi ca icóna finții lor, ca vieța lor trupéscă și sufletéscă să nu se moșteniască și să se perpetueze? Unde e bărbatul și femeea, cari să nu-și închidă ochii cu mulțămire sufletéscă, când sciũ, că sângele și carnea lor viețuesce și atunci când ósele lor aũ putređit în adâncul pămîntului? Nu, fraților, asemenea tovarăși de vieță, cari ar fi protivnici sfatului Domnului «cresceți și vă înmulțiți» nu se găsesc și dacă s'ar găsi, atunci pe calea cea dréptă nu umblă. Psalmistul fericescce, și cu drept cuvînt, numai pe acel bărbat, care în vieță e înconjurat de nevastă și de copilași. Iată cum se rostescce însuși Psalmistul: «Fericit ești bărbate și bine va fi ție. Femeea ta ca o vie rodită în laturile casei tale; fii tãi ca niște tinere odrasle de maslin împrejurul mesei tale. Iată așa se va bine-cuvînta omul, cel ce se teme de Domnul» (Ps. 127, v. 1...)

Da, Fraților, bine-cuvîntată și fericită e casa unde sunt copii, căci aci se póte mai cu sémă îmbunătăți vieța bărbatului și a femeii; aci se póte oțeli sufletul lor spre a îndura orĩ și ce greutate, orĩ și ce ostenélă, orĩ și ce jertfă în lumea acésta; aci se póte împodobi sufletul lor cu virtuțile creștinescĩ; numai aci dragostea, care e isvorítórea a tot ce înalță și slăvesce pe om 'și ajunge deplina ei desvoltare!

Fraților,

O dată ce casa soților a fost bine-cuvîntată și împodobită cu copii, datoria lor sfîntă e să-î considere ca un dar dumnezeesc, ca pe niște suflete încredințate lor de Dumnezeu spre îngrijire, ca pe cea mai mare și prețioasă avere a lor. De acum înainte ei trebuie să-și închine viața pentru îngrijirea și buna creștere a copiilor; trebuie să trăiască pentru ei, căci nimic nu poate fi mai scump pentru om ca copiii săi!

Fraților,

Ni se pune acum întrebarea: Ce se înțelege prin buna creștere și prin ce mijlăce se poate face? A crește pe copii bine, însemnă a-î face să fie sănătoși atât trupesce cât și sufletesce; a-î deprinde cu frumoase obiceiuri; a le îmbogăți sufletul cu toate virtuțile creștinesc; a-î face să fie de mici ascultători, harnici, cinstiți, înțelepți, cu inimă bună și curată; cu un cuvînt: a-î deprinde și cu și la fapte bune și tolositoare. Și mai presus de toate de a avea înaintea ochilor lor pururea pe Dumnezeu, căci el este începutul și temelul înțelepciunii. Nu poate fi casă, nu poate fi viață, fără credința în Dumnezeu. Casa și viața, clădită pe credința în Dumnezeu, va spori, se va mări și va înflori, iar cine se va depărta de Dumnezeu, se va strica, se va distruge. Pratul se va alege de ori și ce alcătuire omenescă, dacă nu va avea la temelie cuvîntul lui Dumnezeu. Sf. Evangelist Ión ne spune hotărît că fericire, că mîntuire nu se poate, fără Domnul nostru Iisus Christos. «Eă sunt ușa, prin

mine de va intra cine-va se va mântui». (Ev. Ión cap. X v. 9). Prin urmare crescerea copiilor să începă cu credința în Dumnezeu, căci El numai e isvorul tuturor bunătăților; El numai poate să fie călăuza și pavăza omului în toate clipele vieții lui. O creștere așa făcută, fraților, e adevărata bogăție, pe care o putem da moștenire copiilor, e singura comoră, care nu se va strica nici o dată. Numai așa crescuți copii pot să fie folositori lor înși-le, aprópelui și țării în care trăesc! Fericiți vor fi părinții. cari vor avea copii așa crescuți, fericită va fi țara care va avea asemenea fi!

Fraților,

Biserica noastră prin sf. Botez a dăruit copilului iertarea păcatului strămoșesc, iar prin ungerea cu sf. mir s'a întărit în sufletul lui harul Dumnezeesc. Copilul e acum mai curat la suflet ca aurul și e gata de a primi prin părinți lumină sau întunec, mórte sau vieță. Copilul e acum întocmai ca cera, din care putem să facem orî și ce am voi. Și prin ce mijlóce pot să facă 'acésta părinții, fraților? Prin pilda și învățătura lor. Copilul are mintea crudă; el nu poate face deosebire între ce e bun și ce e rău de la sine; el nu face de cât aceea ce vede la părinții săi, sau la cei cu cari trăiesce qilnic împreună. Ce creștere poate să capete un copil, când părinții săi n'aũ cumpăt în bėuturi, când se cėrtă tótă qiuă, când vorbesc pe tótă lumea de rău, când sunt leneși, când nu merg la biserică de cât odată pe an, când pun la cale în auqul copilului tot felul de răutăți? Faptele părinților sunt cărțile, din cari pot învăța co-

pii și dacă tulpina e sfințită și ramurile vor fi sfințite. Cum e isvorul așa e pârîul; cum sunt părinții, așa sunt copiii.

Și cari dintre părinți e dator să se ocupe în casă mai de aproape cu crescerea copiilor, fraților? Cine poate să aibă înrîurirea cea mai bine-făcătoare în cercul familiei? Tata sau mama? Mama, fraților, căci prin firea ei, ea este mai aproape de copil; ea este lucéfărul, către care se îndreptă privirea copilului; ea este îngerul păzitor al casei; ea, dacă 'și pricepe chemarea pe pămînt, prețuesce mai mult de cât o sută de dascăli, căci numai ea poate înrîuri cu inima asupra inimei, ca nimeni altul în lumea acésta. «Viitorul unui copil, a ȕis Napoleon cel Mare, împăratul franțuzilor, este tot-d'auna fapta maicei sale». Și în adevăr, fraților, dacă un copil a ajuns să fie în lume un om harnic, cinstit, pios, înțelept și împodobit cu tot felul de tapte bune, atunci trebuie să știm, că el a fost crescut de o mamă bună și harnică. Aū recunoscut acest adevăr toți bărbații mari ai omenirei, toți sfinții părinți ai bisericii noastre. Cine nu știe, că sfinții: Ión Gură de Aur, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, fericitul Augustin și alți mulți aū avut mame ca: Antusa, Emilia, Nona și Monica, femei sfințite, cari și-aū pus tótă mintea și inima lor, spre a face din copiii lor ómenii sfinți și fala bisericii creștine? Cine nu scie din istoria noastră națională, ce fel de mame a fost Teofana, mama lui Mihaiū Vitézul și Elena, mama lui Ștefan cel Mare, și cât aū lucrat ele spre a face din fiii lor, aparătorii viteji ai țării și bisericii noastre? Cine nu scie încă din vieța noastră de tóte ȕilele,

că în fie-care sat, copii de neam să numesc acei, cari
aū părinți gospodari și cu bune moravuri, ómenii cin-
stiți, pe a căror vorbă se póte pune tot d'a-una preț?
Cine nu scie că copii de neam se numesc mai cu sémă
acei, cari aū mame virtuóse și harnice? De aceea fra-
ților, cu tot dreptul a cântat buna nóstră Regina Eli-
sabeta numele de mamă când ȓice:

«Cea mai frumósă vorbă 'n lume,
Cel mai iubit, mai dulce nume
E mama.

Sub sóre nu-i nici un cuvânt,
Atât de adânc, atât de sfânt,
Ca mama».

Frumóse și adevérate cuvinte, fraților, însă se cere
pentru ca mamele să le merite, să fie vecinic cu băgare
de sémă, că fericirea saū nefericirea unui copil stă în
deosebii în mâna lor. Acésta o întăresce și sf. Ión Gură
de Aur, când se rostesc, că mamele, cari nu-și cresc
bine pe copiii lor sunt mai rele de cât acelea ce și-i
omórá.

Fraților,

Am vorbit despre tóte acestea, căci sunt mulți pă-
rinți, cari nu se îngrijesc de loc de copiii lor, ci 'i lasă
să créscă în voia întâmplărilor. Sunt părinți, cari se în-
grijesc de tóte cele pămîntesci din lumea acésta, însă
de copiii lor, suflet din sufletul lor și imagina lui Dum-
neȓeū, n'aū nici o grijă. Și, cât de răspunȓetóri se fac
ei înaintea ómeniiór și a lui Dumneȓeū prin o ast-fel
de purtare! Nu spune óre Apostolul Pavel, că asemenea

părinți și-au *părăsit credința, că sunt ca nisce necredincioși?* Să ne rugăm cu toții, fraților, Domnului Nostru Iisus Christos, iubitorul copiilor, care ne-a poruncit: « Să nu desprețuim pe copii, căci ei sunt membrii împărăției lui Dumnezeu » (Matei cap. XVIII, v. 3, 10), să lumineze pe toți părinții, spre a îngriji mai bine de crescerea copiilor lor, căci numai așa vom avea o biserică națională sfântă și puternică, numai așa vom avea o țară mare și trainică. Amin !

G...

PATRIARCHIA DE CONSTANTINOPOL.

REGULAMENTELE GENERALE NAȚIONALE PENTRU CONDUCEREA ȘI ADMINIS- TRAREA AFACERILOR ACESTEI PATRIARHII.

—
Vezi Biserica Ortodoxă No. 11 și 12 an. XXIII și No. 1 an. XXIV.

IV.

Regulamentul Consiliului Mixt.

A.

Alcătuirea consiliului permanent național Mixt.

Art. 1.—Consiliul permanent național mixt se compune din doi-spre-zece membri, dintre cari patru vor fi arhieriei, iar opt laici. El va fi presidat de unul din cei patru arhieriei, de acela care va fi în ordinea ierarhică cel întâi; el va fi numit prin decret patriarchal. Ori de câte ori vor fi la consiliu afaceri importante, cari ar reclama prezența patriarchului, atunci el (patriarchul) fie că ar veni de la sine, sau ar fi invitat a fi de față la consiliu, președenția o va avea el. Consiliul va avea și doi secretari, un prim secretar și un al doilea, cari să fie capabili a traduce în următoarele limbi: Ellenică, Otomană, Bulgară și Francesă.

Art. 2.—Periodul de funcționare al membrilor consiliului

permanent național mixt va fi de doi ani; și în fie-care an se va reînoui jumătate din personalul ce îl compune.

Art. 3.—Ceî patru membri archierei ai acestui consiliu se vor lua din persónele, ce compun sfintul Sinod. Ei se vor alege de Patriarchul împreună cu membri sfintului sinod.

Art. 4.—Alegerea membrilor laici ai consiliului mixt se face în modul următor: Patriarchul va înștiința pe locuitorii enoriilor din Constantinopol și din strimtóre ¹⁾, ca în o anume zi fie-care enorie să'si alégă pe reprezentanții săi, după o anumită programă și în modul următor: Enoriile Fanarului și a Țibaliei vor alege doi reprezentanți; enoriile, Palinei, a Faxiarchilor (sf. voievođi) și Xiloportei (porței de lemn), doi; enoriile Muhliu și Fotira, unu; enoriile Edirne-capi, Salmatombrukiu, Sarmasikiu, Egricapiu și Topcapiu împreună cu Tekir Seraiu, doi; enoria Exmarmaron (șese marmure), unu; toate enoriile Ipsomutiilor împreună cu aceea a Beligradului, doi; enoriile sf. Kiriaki și Elpidei, unu; enoria Haskioi, unu; enoriile Tataulilor, doi; enoriile Stavrodromului, doi; enoria Blanca, unu; enoriile din Galata, doi; enoria Ortakioi, unu; enoria Besiktasi, unu; enoriile Kurucesme, Arnautkioi și Bebekiu, doi; enoria Boghiațikioi, unu; enoriile Stena și Neohor, doi. În alegerea acestor reprezentanți enoriile nu vor ține sémă de naționalitatea lor, vor lua séma ca ei să fie bărbați onorabili și cinstiți; să se bucure de bună reputațiune în fața tuturilor și să fi fost tot-d'auna supuși ai puternicii împărății. Aceștia toți într'o anumită zi, după înștiințarea Patriarchului se vor presenta la Patriarchie și aci, împreună cu membrii Sfintului Sinod și cu ai consiliului mixt, se vor constitui în adunare electivă și vor fixa în decomun acord pe candidați. Toți membrii adunării electivae au dreptul de a propune candidați, pe acela, pe carî îi ar crede că au și întrunesc calitățile

¹⁾ Enoriile Strimtórei sunt cele de a lungul canalului de Constantinopol.

necesarii pentru acesta. Numele tuturilor acestor candidați se scriu în o anume listă și dintre aceștia adunarea electorală prin vot secret și cu majoritate, vor alege pe membrii consiliului mixt. Tote lucrările privitoare pe alegere se vor înscrie în anume condică, în ordinea regulată cum s'a urmărit.

Art. 5.—După ce se va sfârși alegerea, Patriarchul va înștiința pe înalta Pörtă și va comunica spre aprobare și confirmare numele membrilor consiliului mixt, atât al arhierilor, cât și al membrilor laici ¹⁾.

Art. 6.—Dispozițiunea de mai sus, care fixează la doi ani timpul servirii membrilor consiliului mixt, nu se aplică membrilor, cari sunt archierei și fac parte din consiliu. Aceștia se vor înnoi și înlocui, când le va expira timpul pentru care sunt chemați a lua parte la lucrările Sf. Sinoi.

Art. 7.—Orî care dintre membri consiliului mixt, după împlinirea celor doi ani, nu pôte fi reales, până ce nu va trece alți doi ani la mijloc.

Art. 8.—Toți membrii mai sus amintiți ²⁾ ai consiliului permanent național mixt, trebuie să fie dintre locuitorii stabili ai Constantinopolului și să fi fost tot-d'auna supuși ai Statului Otoman. Să aibă cel puțin vârsta de trei-deci de ani și experiența lucrurilor și afacerilor, pentru cari sunt chemați: să se bucure de bună reputațiune și onóre, față de toți connaționali și să aibă și încrederea Înaltului guvern.

Art. 9.—Nici un membru, care din momentul ce a primit

¹⁾ După acest articol se află nota următoare: Pentru a se putea înlesni aducerea la îndeplinirea a regulamentelor făcute de prezenta adunare extraordinară națională; pentru această una și singura dată; jumătate din membrii laici ai consiliului permanent național mixt se vor lua dintre membrii acestei adunări provisorii, și anume dintre reprezentanții Constantinopolului, alegându-se de întreaga adunare prin vot secret și cu majoritate. Acești membri vor fi înlocuiți după terminarea primului an de servire.

²⁾ Aci este vorba de membrii laici ai consiliului mixt.

numirea și a fost instalat în atribuțiunile sale, nu mai poate dimisiona sub nici un pretext din demnitatea sa, înainte de împlinirea celor doi ani, afară de cauză bine-cuvîntată și întemeiată.

Art. 10.—Membrul, care în cursul periodului de doi ani ar dimisiona, din cauze bine-cuvîntate și dimisiunea ar fi primită, sau ar deceda, vacanța o va complecta Patriarchul, împreună cu membrii sfintului Sinod și ai consiliului mixt și vor face cunoscut despre acesta Inaltei Porți. Cel ce va înlocui pe membrul dimisionat sau decedat, poate fi reales pentru un alt period de doi ani ce urmează.

Art. 11.—Nici unui membru nu se permite voe a absenta mai mult ca două luni; iar cel ce ar lipsi mai mult ca două luni, va fi înlocuit prin altul, ales în modul cum se prevede la articolul precedent. De asemenea și această alegere se va face cunoscut Inaltei Porți spre confirmare.

Art. 12.—Absența membrilor de la ședințele regulate este cu desăvîrșire interzisă. Dacă cine-va ar fi împiedecat timp mai bine de o lună a lua parte, este dator a face acesta cunoscut președintelui consiliului; iar cel ce ar lipsi mai mult de o lună, fără a înștiința și a avea învoirea cerută mai sus, trebuie sau să dimisioneze, sau, conform art. 10, urmează a fi înlocuit prin altul.

Art. 13.—Dacă vre un membru al consiliului mixt va fi reclamat că a luat mită, dacă va fi dintre membrii arhieriei, se vor lua măsurile cuvenite, în conformitate cu articolul opt din regulamentul despre arhieriei; iar de va fi laic, atunci se va comunica cazul Inaltei Porți, pentru a fi judecat și a se hotărî contra lui, după prescripțiunile codului criminal împărătesc.

Art. 14.—Sinodul permanent național mixt, va avea cancelaria sa la Patriarchie. Aci va ține și ședințele sale regulate, cari vor fi conduse de primul secretar al consiliului, după hotărîrile și instrucțiunile, ce îi va prescrie consiliul.

Art. 15.—Membrii laici ai consiliului nu vor avea nici o retribuțiune, ci vor servi gratuit.

B.

Datoriile și atribuțiunile membrilor consiliului Mixt.

Art. 1.—Consiliul permanent național mixt se întrunește regulat în ședință de două ori pe săptămână.

Art. 2.—Asupra tuturor hârtiilor și actelor, ce se vor adresa sus ȃisului consiliu și cari îl privesc, se va pune numărul și data sosirei lor și vor fi examinate în ordinea lor, afară de afacerile urgente, cari vor fi preferite și se vor examina înainte de ori-cari altele.

Art. 3.—Consiliul mixt va avea ȃngrijirea și va supraveghea asupra bunului mers al școlelor și spitalelor naționale și asupra tuturilor celor alte stabilimente naționale comune de bine-facere, precum și asupra veniturilor și cheltuelilor lor și a bisericilor din Constantinopol. Va examina actele privitoare la veniturile monastirilor, pendinte de scaunul ecumenic și cele privitoare la testamente, toate actele privitoare la ori și ce fel de donațiune și ȃnzestrare și ori ce danie, ce s'ar face. El se va ocupa și cu toate afacerile, cari nu sunt spirituale și cari ar fi trimise de Inalta Pȃrtă Patriarchiei. Iar afacerile privitoare la regulamentele bacufice, la pămȃnturi, precum și cele-l-alte, cari sunt de resortul regulamentelor generale ale Guvernului, acestea se vor examina și pe viitor de tribunalele guvernului, precum a fost și mai înainte.

Art. 4.—Ori de câte ori se vor ivi reclamațiuni din partea creștinilor vre unei eparhii contra arhierelui lor, dacă ea are de obiect lucruri laice, fără caracter spiritual, atunci se vor lua măsurile cuvenite, în conformitate cu articolul opt, din regulamentul pentru alegerea arhierilor.

Art. 5.—Pentru conducerea și administrarea școlelor na-

ționale și a tuturilor celor-l-alte așezăminte comune de binefacere, sus ȃisul consiliu va numi pe epitropi și efori respectivi, cu consimțimintul și aprobarea Patriarchului. Ei vor fi bărbați capabili și onorabili, dintre creștinii ortodocși și supuși ai puternicei împărății.

Art. 6.—Va observa și verifica în fie-care an conturile epitropilor mai sus amintiți și va îngriji, ca aceste conturi și bugete de cheltueli și venituri, să fie trecute în resumat într'un anume registru. Acesta din urmă lucrare se va face sub supravegherea primului secretar.

Art. 7.—La sfârșitul fie-cărui an se va verifica conturile tesaurului de membrii cei noi ai consiliului, în prezența membrilor adunării generale elective. Casierul va fi dator a presenta ordinele înscrise ale consiliului, pentru ori și ce cheltuială și pentru ori-ce plată ce a făcut. Tote acestea se vor sigila într'un plic și se vor păstra în arhivele consiliului.

Art. 8.—Consiliul sus ȃis va face jurnal, în care va înscri drepturile tesaurului și ale casierului național și îl va supune Înaltei Porți, spre a fi recunoscut și admis de ea. Pentru a avea și conserva aceste drepturi, va numi pentru fie-care period de doi ani un casier credincios, având garanție. Acesta (casierul), fără ordinul înscris al consiliului, nu va putea cheltui nici o centime (nici un obol). Consiliul va prescrie atribuțiunile, atât ale casierului, cât și ale secretarului și ale celor-l-alți funcționari.

Art. 9.—Ori-ce ședință, la care va lua parte două din trei părți ale membrilor consiliului, se consideră completă. În urma discuțiunilor, ce pot avea loc asupra unei cestiuni, dacă este nevoie, se poate proceda la vot. În acest caz hotărăște majoritatea. În caz de paritate de voturi, hotărăște partea, în care va fi votul președintelui.

Art. 10.—Consiliul permanent național mixt, de o dată cu înființarea sa, va avea un sigiliu compus din trei părți,

cari vor fi conservate: una, de unul din cei patru membri archierei ai consiliului; iar cele-lalte două cei-l-alți, cei opt membri laici ai consiliului, iar cheia o va păstra președintele. Cu acest sigiliu se vor sigila toate actele de afierosire (de donațiune), testamentele, actele bisericilor și actele de datorie, atât ale bisericilor, cum și ale celor-lalte așezăminte naționale și altele. Asemenea vor purta acest sigiliu toate hotărârile judecătorești ale acestui consiliu; ele vor purta și semnăturile tuturor membrilor consiliului.

Toate actele de mai sus, trebuie să aibă aprobarea Patriarhului. Asemenea orî-ce act ce se va face în consiliu, precum și orî-ce încheiere a sa; când va fi nevoie a eși din consiliu, și va transcri pe timbru și nu i se va da număr de eșire, până nu se va înscrie în registrul respectiv.

Art. 11.—Neînțelegerile relativ de moșteniri, ce se vor ivi între doi sau mai mulți creștini, vor fi examinate de acest consiliu, atunci când cererea părților, ce se judec va fi adresată patriarchiei.

Art. 12.—Fiind-că testamentul orî cărui creștin ortodox, conform legilor și regulamentelor Înalțului Guvern și conform înaltelor instrucțiuni și a regulamentului deja publicat, relativ de averea creștinilor, este oficial și are putere, când se autenuifică de autoritatea locală; sus șisul consiliu va îngriji pentru îndeplinirea tuturor legatelor și a prescripțiunilor acestor testamente.

Art. 13.—Orî-ce act făcut de archierei, relativ de veniturile și cheltuelile pentru școlele sau spitalele naționale, precum și pentru alte așezăminte naționale comune de bine-facere, precum și pentru bisericile și monastirile din Constantinopol, de asemenea și testamentele, actele de donațiune, dotale etc., toate se vor considera de Consiliul permanent național mixt ca autentice și valabile.

Art. 14.—Cei ce vor intenta acțiune, pentru cestiunile prevădute în art. 3, sunt datorî, ca înainte de începutul

judecăței să garanteze suma, ce ar putea să rezulte ca cheltueli, pentru tot timpul cât va ține judecata.

Art. 15.—Membrii consiliului permanent național mixt trebuie să supravegheze, ca Patriarchul să'și dea toate silințele și să fie zelos, pentru bunul mers al tuturilor locașurilor de închinăciune din Imperiū, cari aparțin creștinilor ortodoxi, precum și pentru buna întrebuințare a averilor lor, după spiritul hrisóvelor, a testamentelor, a privilegiilor și al altor acte de donațiune, luând înțelegere la necesitate și cu șefii spirituali ai acelor locașuri de închinăciune.

Art. 16.—Orî-ce membru al consiliului, precum și orî-ce creștin ortodox, care întimplător ar afla vre-o abatere a clerului, sunt datorî a le face cunoscut Patriarchului și Sfîntului Sinod, spre a se lua măsurile cuvenite, pentru preîntîmpinarea rîului.

D.

BOETIU.

VIAȚA ȘI OPERILE SALE.

Locul de frunte între scrierile lui Boetiu îl ocupă «de consulatione philosophiae» și de acea voiă face cunoscut mai de aproape conținutul acestei opere.

Scrierea în sine presintă un caracter cu totul independent, de și nu i se pôte nega influența vechei filosofii. Noțiunile dintr'insa sunt mult mai apropiate de platonism de cât de filosofia lui Aristotel. În Boetiu mai rămăsese ceva din vechiul caracter roman, din acel simț practic, care desprețuia contemplațiunile nefolositoare și care la orî ce se întreba de efectul ce-l va avea asupra voinței; din acel nerv al sentimentului, care în fericire ca și în nefericire conservă demnitatea omului. Ce văduse el de când era în lume? Tot d'a-una răul luptându-se cu binele; dreptul persecutat și cel necinstit bucurându-se liniștit de fructele nedreptăților sale. În lume nu este de cât o sbuciumare de suflet și vanitatea se află chiar în bucuriile noastre cele mai curate. Omul a fost creat ore pentru ca să sufere? Nu vedem în toate dîile dreptatea confundată cu nedreptatea? El arată lunei inocența

sa, se lasă durerei sale și prin o apostrofare vehementă ce o face divinității, cere ca să se dea fie-căruia după faptele sale. Înălțând ochii către cer el vede peste tot ordinea cea mai perfectă, pe când aici jos, totul este în cea mai mare de-sordine ¹⁾.

Tocmai pentru acesta el se depărtază cu mult de filosofia, neo-platonică, din care adoptase o parte din noțiunile sale și se apropie cu totul de modul de cugetare creștinesc. În scrierea sa se recunoște un grad oarecare de scepticism la care atât direcțiunea practică cât și cea mistică ia parte în mod egal. Ordinea providenței, pe care Dumnezeu a creat-o, Boetiu o numește în repetite rânduri, o minune. Mișcarea cunoștințelor omenesci nu poate să se apropie de simplitatea a tot știutoare a lui Dumnezeu. Noi posedăm simțuri, imaginație și rațiune, trei moduri diferite de precepere a lucrurilor, care depind de natura celui ce percepe și nu de natura obiectelor de perceput. După cum fie căruia simț obiectele par alt-fel de cât celui-l-alt, tot asemenea și nouă și acesta după cum noi le judecăm: prin simțuri, prin imaginație sau prin rațiune. Dacă le judecăm cu simțurile ne gândim la forma corporală, la materie; imaginația din contră se ocupă cu forma corporală fără materie; rațiunea învinge și forma corporală și recunoște ceea ce e unic în noțiunea generală; ast-fel orî-ce lucru e cunoscut după modul cum este perceput. De aici rezultă că cunoștința cea mai înaltă și mai deplină noi nu putem să o dobândim, Dumnezeu singur a conservat-o pentru sine. Fiind mărginiți noi în cunoștința noastră suntem nevoiți să ne unim în iubire cu Dumnezeu, căci numai ast-fel ființa, care nu e de sine stătătoare, poate să câștige durata ei, îndreptându-se cu iubire către cauza, care i-a dat existența. Iubirea pe care o recomandă Boetiu nu este neactivă, ci noi trebuie să învingem

¹⁾ Larrat, Consolation Philosophique pag. 23.

în ea pofta sensuală dacă voim să fim părtași la adevărata sfințenie, care este Dumnezeu. Iubirea trebuie să ne conducă și pe noi, după cum conduce cerul și acesta trebuie să fie adevărata fericire a noastră ¹⁾).

În această scriere a sa el nu desprețuesce a se servi și de alte mijlăce liniștitoare în afară de filosofie. Chiar filosofia crede că e necesar ca sufletul să fie liniștit mai întâi prin sfaturi și prin lingușirile cele dulci ale poeziei, pentru ca ast-fel să pătă căpăta dispozițiune și să devie apt de a pricepe fundamentele filosofiei. El ne învață să desprețuim lucrurile lumesci să ne ridicăm mai pre sus de tot ceea ce e pămîntesc și să ne convingem, că sub conducerea providenței nimic nu pôte să ne întâlnească care să nu fie spre binele nostru. Convingerea sa se rezimă pe aceea că există un Dumnezeu perfect. Această convingere, o capătă de acolo, că el crede, că nu numai ceea ce e perfect pôte să fie gândit cu mintea, căci atunci ceea ce nu e perfect n'ar putea să fie gândit, socotindu-se numai ca o mărginire din aceea ce e perfect, ci cum că trebuie să fie luat și ca ceva necesar, pentru că numai sub presupunerea aceea ce este perfect pôte să existe ²⁾).

În cercetările sale asupra noțiunei de Dumnezeu voind să stabilească relațiunile sale cu lumea, el nu se coboră în amănunțimi. Lumea, dice Boetiu, nu este o operă a hasardului. Tot efectul are o cauză; din nimic nu vine nimic. Pentru că universul este așa cum se găsește i-a trebuit, dacă nu un creator, cel puțin un organisator. Asupra relațiunei dintre Dumnezeu și materie el nu se pronunță în mod categoric și tocmai asupra acestui punct era certă între Neoplatonici și creștini. Tot asemenea el nu explică dacă lumea

¹⁾ O felix hominum genus,
Si vestros animos amor
Quo coelum rigitur, regat. cons. phil. II.

²⁾ Riter pag. 588.

a curs din ființa lui Dumnezeu său a fost creată de el. Nu se ocupă cu minuțiositate nici de cestiunea dacă lumea, așa cum o vedem, presupune mai din nainte existența materiei sau e făcută din nimic. Principiul expus mai sus, că din nimic nu vine nimic îl admite el numai cu restricțiunea ca acesta să nu fie luat în sensul filosofiei celei vechi, cu privire la ceea ce e material, ci din punctul de vedere al principiului activ. După părerile lui Boetiu există o ființă supremă care a făcut să iasă lumea din chaos. Atribuțiile sale sunt: eternitatea, atot puternicia, bunătatea etc. Dumnezeu stabilește totul, căci acesta este voința sa și pentru că el este bun.

Dumnezeu n'a voit să se bucure singur de această supremă plăcere și a ținut ca și alte ființe inteligente și libere, ca și el, să participe la această bucurie a sa. Acesta explică aparițiunea omului pe pământ. Lumea este pentru Boetiu cu totul alt-ceva de cât pentru Platon, care dicea că cugetarea divină ia un corp, o copie al cărui original există etern în inteligența divină. Organismând lumea din chaos, Dumnezeu a voit să răspândescă în afară de el atribuțiile sale divine și ast-fel cine-va poate să spue că lumea este imaginea divinității¹⁾.

Lumea o dată stabilită n'a fost părăsită de dînsul, căci o mână invisibilă conduce toate lucrurile. Legile după care se conduce universul sunt supuse voinței lui Dumnezeu. Aici se vede că el se depărtază cu totul de deism, căci el arată că Dumnezeu pătrunde lumea fără să fie supus legilor pe care el însuși le-a stabilit; Dumnezeu este în același timp și imanent și transcendent în lume. El are grijă de opera sa și pentru ca să o conducă nu are nevoie de alte mijloace exterioare. Dumnezeu este providență. În această privință el se exprimă ast-fel: «Eū sciu că Dumnezeu vegheză a-

¹⁾ Larrat, Consolation Philosophique pag. 28.

supra operei sale și să mă ferescă cerul de a mă îndoi vre-o dată de acest adevăr».

Motivele convingerei sale sunt următoarele: «Lumea, formată din elemente așa de diverse și așa de antipatice unele altora, n'ar fi constituit nici odată un singur corp, dacă o inteligență unică n'ar fi avut grijă de a reuni forțele sale opuse și această unire combătută prin atâtea cauze reciproc contrarii și ostile, n'ar întârzia să se rupă și să se dissolve, dacă aceeași inteligență nu s'ar gândi să o menție. Și oricare ar fi această ființă, căreia creațiunea îi datorază durata și mișcarea, eu îi dau numele adoptat de toate popoarele: îi numesc Dumnezeu. Dumnezeu este supremul sprijin al omului. El nu desprețuește să se ocupe de noi: când cineva îl invocă el plcă urechea; el susține pe cel slab, care se clatină, el apără și luminează pe orb, care caută pipăind calea sa»¹⁾.

Boetiū combate destinul și arată că tot ce se întâmplă vine de la Dumnezeu. Viața noastră e condusă de providința divină și nu e supusă unui destin orb. Destinul nu e principalul ministru al providenței, ci rolul său este rolul unui servitor. «Pe când providința este acea divină inteligență care stabilește toate lucrurile și regulează totul, destinul nu este de cât ore care dispoziție a lucrurilor variabile și mijlocul de care se servă providința pentru a determina fiecărui obiect locul ce i se cuvine». Ast-fel Boetiū recunoște o putere a destinului însă supusă providenței divine. Providința reprezintă rațiunea simplă, eternă și neschimbată, care cuprinde totul și determină fie căruia măsura sa, pe când destinul își are locul său în cauzele singurate, schimbătoare și temporale. Aceste cauze se rapoartă către providința divină ca singularul către general și sunt subordonate providenței, servindu-i numai ca instrument. Așa dar ceea ce

¹⁾ De Consol. phil. pag. 163.

e supus destinului se află mai mult sub providința divină și nu totul este supus destinului, căci se sustrage din puterea aceea ce aparține numai providenței, înălțându-se către simplitate și eternitate. Cu cât lucrurile se apropie și se unesc cu Dumnezeu cu atât scapă din domeniul destinului.

Noi oamenii putem să scăpăm de destin înălțându-ne către Dumnezeu și cu atât devenim mai liberi cu cât ne îndreptăm cugetările noastre spre cunoșcerea spiritului divin, iar nu spre ceea ce e corporal și demn de desprețuit ¹⁾).

Dumnezeu are ca scop unic binele creaturilor și nici n'ar putea fi alt-fel de ore-ce el este însuși bunătatea. Puțin câte puțin în argumentația sa Boetiu alunecă pe drumul panteismului. Existența lui Dumnezeu ajunge să fie legată de existența lumii. Dumnezeu organizând universul se organizează pe sine însuși. Dacă el ajunge aici, cauza este că voesce să stabilească o unitate în totul. El își pune întrebarea de scopul pe care îl urmăresc oamenii aici jos și întrebându-se pe sine precum și pe alții ajunge la convingerea, că ceea ce caută oamenii este fericirea sa și mai bine zicând e binele suprem, pe care posedându-l numai are nimic de dorit. Acest bine suprem Boetiu îl mai numesce încă «suveranul bine» sau «suprema fericire». Oamenii nu vor deveni în adevăr fericiți de cât atunci când vor fi în stare de a găsi mulțumirea deplină în ei însuși. Unde aflăm noi adevărata fericire? În bogății? Nu, căci noi putem a le pierde. De ast-fel să presupunem un om care ar avea toate bogățiile pe care le doresce, totuși îi va lipsi ceva, fie glorie, fie putere. Regalitatea ne va pune ea în posesiunea fericirii supreme? Nu. Regii nu sunt nici ei la adăpostul nemulțumirilor. Gloria, puterea, considerațiunea, plăcerea fie-care împarte nici una nu e în stare de a ne da fericirea; toate în preună

¹⁾ Ritter. pag. 593.

însă da. Aceea ce face ca cea mai mare parte din oameni să nu ajungă nici odată de a fi fericiți, este că ei caută fericirea sa în glorie, sa în considerație, sa în celebritate etc., și ei nu recunosc că puterea, renumele, considerația, plăcerea ori cât de diferite ar fi aceste nume, ele nu constituie de cât unul și același lucru. «Acésta este prostia oamenilor cari împart aceea ce este unul și singur prin natura sa și de aici provine că silindu-se de a dobândi o parte dintr'un tot, care n'are părți, ei nu obțin nici acésta parte pentru că ea nu există, nici totul pentru că nu-l caută» ¹⁾.

Suveranul bine, dice Boetiū, nu este altul de cât Dnmneđeū însuși, care resuméază în el plenitudinea și perfecțiunea binelui. Adevărata fericire se află deci în Dumneđeū ²⁾. Suprema fericire echivaléază exact cu suprema divinitate.

El merge și mai departe susținând că existența nu e posibilă de cât în unitate și de óre-ce fie-care ființă lucréază pentru prelungirea existenței, ele prin acésta aspiră a-și conserva unitatea lor și deci existența. Unitatea însă este identică suveranului bine și acesta este substanța Dumneđeului suprem și ast-fel sfârșitul tuturor ființelor, ori-care ar fi ele, este Dumneđeū. La acest rezultat trebuie să se ajungă, dacă Dumneđeū e considerat nu numai ca reprezentant al ideei de unitate, ci chiar unitatea, căci nimeni nu pôte să stea lângă el care să nu fie cuprins în unitate. Dumneđeū a scos din propria sa substanță principiul vieței care lipsea chaosului și ast-fel vieța lumei nu este alt-ceva de cât vieța lui Dumneđeū ³⁾.

Cu modul acesta Boetiū ajunge cu totul la alte rezultate de cât cele ce le exprimase la început. In locul Dumneđeului

¹⁾ De consol. phil. pag. 155; Larrat pag. 32.

²⁾ De consol. phil. pag. 166. „Veram igitur beatitudinem in summo Deo si tam esse necesse est“.

³⁾ De cons. phil. pag. 163.

personal, liber, inteligent și activ, el stabilește un Dumnezeu care nu este de cât o pură abstracțiune de spirit ¹⁾).

Prin acesta nu i se recunoște lui Dumnezeu personalitatea și deci nici libertatea de acțiune, căci el atunci nu are cunoștință nici de ceea ce este, nici de ceea ce face. Dacă se negă libertatea lui Dumnezeu trebuie să fie negată și libertatea omului. Cu toate acestea Boetiu scia să scape de aceste consecințe ale doctrinei sale. El își stabilește sistemul său de morală pe identitatea absolută care a arătat că există între idea de Dumnezeu și cea a suveranului bine și sfârșește în misticismul cel mai exagerat; misticism basat pe aspirațiunea generală a omului către divinitate. Omul pe pământ, caută fericirea sa și binele suprem și pentru că există identitate absolută între adevăratul bine și Dumnezeu, numai ajungerea la divinitate poate să ne dea suprema fericire. «Recompensa oamenilor onestă, dice Boetiu, recompensă pe care timpul nu o va altera nici o dată, pe care nimeni nu are puterea de a o știrbi, pe care vițiul nu va putea nici odată să o ștergă, consistă în a fi schimbat în Dumnezeu» ²⁾). Omul nu devine una cu divinitatea de cât prin desfășurarea tuturor facultăților sale și a întregii sale energii. El trebuie să lucreze pentru ca să devină înțelept, bun, drept, temperat etc., și odată ajuns la perfecțiune el e Dumnezeu. Acesta este cea mai mare recompensă a celor buni.

Boetiu arată și sorta celor răi. Vițiul, dice el, află pedeapsa în sine însuși. Dacă omul care aspiră pentru perfecțiune află adevărata fericire, cel rău, rătăcind calea care conduce la suveranul bine, trebuie necesar să fie nefericit. Dar ceea ce este și mai mult: nu numai că cel rău găsește pedeapsă în crima pe care a comis-o, ci se nimicesce el chiar; încetăzează de a mai exista, căci existența nu e posibilă în afară de unitate și prin urmare cine se depărtează de la bine, nu mai

¹⁾ Ritter pag. 593.

²⁾ De cons. phil. pag. 223.

póte exista. Omul, care se depărtéză de la virtute, pierde calitatea de om ¹⁾. Dar óre pedépsa pe care injustul o află în crima sa este de ajuns? O faptă rea póte să procure autorului ei o óre-care fericire. Dacă cine-va objectéză că crimele mari din istorie aũ purtat cu ele și pedepsele ce li se cuvenea, acésta nu se póte díce de cât la casuri particulare. Câți ómení neonești cari trăesc sub ochii noștrii nu sunt înconjurați de tóte plăcerile pe care le oferă pământul. Dacă există o lege morală, trebuie ca ea să aibă o sancțiune de la care nimeni să nu se pótă sustrage. Aici ajunge și Boetiũ. El arată că, după distrugerea corpului, cele mai mari chinuri sunt rezervate criminalilor. În cea-l-altă existență fie-care va primi pedepse în raport cu crimele făptuite ²⁾.

Pe pământ se află ómení plini de viții, cari sunt fericiți și de aici Boetiũ își pune întrebarea, dacă omul are dreptul de a se amări de acéstă desordine. El arată că ceea ce Dumneđeũ a făcut e bine făcut; confusiunea nu există în opera unei ființe perfecte. Ignoranța noastră ne face să vedem desordine acolo unde predomină armonia cea mai perfectă. De ast-fel cine suntem noi ca să acuzăm pe Dumneđeũ, când mai tot timpul judecăm ca niște orbi? Noi dícem adesea că dreptul e nefericit și că cel rău e fericit, dar suntem siguri că am judecat bine? Lui Dumneđeũ singur îi aparține dreptul de a judeca; ómenii se înșală; el singur este infailibil. Dumneđeũ pedepsesce adesea și pe cei drepti, dar acésta pentru binele lor. El dă la fie-care după cum crede necesar, și bunuri și rele: «El îmboldesce pe uni, de témă ca o fericire prea îndelungată să nu-i corupă, el permite ca alții să fie mai tare loviți pentru ca virtuțile lor să se întărescă prin practica și obicinuința cu răbdare; acésta pentru a face ca uni și alții să cunóscă mai bine că Dumne-

¹⁾ De consol. phil. pag. 224.

²⁾ Hortig, Kirchengeschichte. Larrat pag. 35.

deu îi mahnesc». Dumnezeu nu caută alt ceva de cât ca pe toți oamenii să-i aducă la adevăratul bine. El dă bunuri celor răi pentru ca să-i împiedice de a se corupe cu totul și de a face ca în inima lor să se nască sentimentul de recunoștință.

Cu felul acesta de argumentare Boetiu scapă de consecințele sistemului său. El recunoște libertatea lui Dumnezeu și a omului când dice, «dacă Dumnezeu ne-a creat fără noi, el nu voesce să ne mântuiască fără noi». Omul este liber, dice el: «Hominibus inest volendi nolendique libertas» și ca probă aduce sentimentul responsabilității. Nimeni nu se simte responsabil pentru o faptă pe care n-a executat-o fiind liber. La acesta însă se opune presciința universală a providinței căci recunoscându-se libertatea omului se negă presciința divină. Pentru ca să apere libertatea ființelor raționale, Boetiu se vede nevoit să cerceteze această chestiune și să arate întru cât stă în legătură cu presciința divină. El dice că presciința divină nu produce necesitatea evenimentelor viitoare și prin urmare nu împiedică întru nimic liberul arbitru. E nedrept de a pretinde că lucrurile prevădute să devină necesarii; erorea acestui raționament provine din aceea că noi nu atribuim lui Dumnezeu de cât mijlocele noastre de a cunoște. Dumnezeu posedă o facultate specială, pe care noi o numim inteligență, și care îi permite de a prevedea evenimentele viitoare fără ca prin acesta ele să devină necesare. Dacă voim să înțelegem mijlocele de cunoștință ale divinității, trebuie să ne dăm socotélă de diferența radicală care separă modul de existență al omului de modul de existență al lui Dumnezeu. Pe această diferență se rezimă Boetiu pentru ca să împace liberul arbitru al omului cu presciința providinței. Omul trăiesce în timp, însă Dumnezeu e etern. Eternitatea este un present perpetuu. Dacă acesta este just, atunci se înțelege că presciința divină nu presupune necesitatea evenimentelor prevădute. Din monen-

tul ce Dumnezeu este etern și eternitatea este un present perpetuu, toate întâmplările sunt presente ast-fel că ele nu se mai prevăd, ci se văd. Pentru Dumnezeu nu există evenimente viitoare, căci el le vede în present ast-fel cum au să se împlinescă mai târziu ¹⁾.

Presciința divină, ȳice Boetiu, previne și îmbrățișează totul cu o singură privire toate variațiunile voinței. Cine-va nu pôte în nici un cas să scape de presciința provedinței, după cum nu pôte evita privirile unui ochi fixat asupra sa ori cât de multe ar fi evoluțiunile la care se dă în virtutea voinței libere ²⁾.

Cestiunea acésta a presciinței divine și a liberului arbitru, cestiune așa de importantă, nu o tratéză din toate punctele de vedere, ci numai întâmplător vorbesce despre dînsa, căci sunt o mulțime de subiecte pe care el numai le atinge în acésta operă a sa. Boetiu voesce să arate că nimic nu e supus hasardului, ci cum că toate lucrurile sunt prevădute pentru binele fie-căruî om. El are nevoie de un Dumnezeu, care nu părăsesce nici de cum pe ómenî, ci vegheză asupra lor și îi conduce și care, după ce le-a făcut educațiunea, îi traéză după meritele lor; dacă nu pe pămînt cel puțin în o altă vieță. Rugăciunile nóstre. Boetiu spune, nu sunt adresate nici o dată în zadar lui Dumnezeu și când vin din o inimă curată nu pot să rămână nefolositoare ³⁾. Acésta parte o termină cu următoarele cuvinte: «Lăsați vițiul și practicați virtutea; dreptatea speranțelor vóstre vă înalță sufletele. Umanitatea rugăciunilor vóstre se ridică până la Dumnezeu. Dacă voi nu voiți să abusați de voi înși-vă, trebuie să recunósceți că aveți ca o obligațiune strînsă de a trăi onest, pentru că toate acțiunile vóstre se aduc la îndeplinire sub ochii unui judecător, căruia nu-i scapă nimic» ⁴⁾.

¹⁾ Consol. phil. pag. 242, 249.

²⁾ De consol. phil. 326. Ritter pag. 570

³⁾ Larrat, consolation Philosoph.

⁴⁾ De Consol. Phil. pag. 329.

Acésta este în puține cuvinte conținutul însemnatei opere a lui Boetiū. Influențat de principiile filosofice, cari predominau în acel timp, adesea el oscilează între teism și panteism. În unele părți recunoște personalitatea lui Dumnezeu, libertatea sa, presciința, însă acésta nu-l împiedică ca mai pe urmă să-l considere ca pe o ființă fără inteligență, fără voință, depinzând de materie și-a cărui existență ar fi unită cu existența lumii. Dă probă însă de multă religiositate, îndemnând pe ómenī ca să practice virtuțile, condamnând vițiul. Ideile sceptico-mistice asemenea nu l-a lăsat neatins, însă el înlătură formele nefolositoare și află punctul de rezim în o convingere practică. În acésta privință păreri sale se legă cu învățăturile creștine și de aici și influența pe care a avut'o opera sa în evul mediū. Edificătoare a rămas acésta scriere până în timpul de față și va rămâne pentru tot-d'auna pentru acei ce vor căuta consolare în acele puține pagini, cari peste tot sunt pline de cele mai frumoșe idei morale.

M. P.

ACTE OFICIALE.

PATRIARCHIA DE ANTIOHIA.

EPISTOLE IRENICE.

Prin dimisiunea canonică a Prea fericitului patri-arch al Antiohiei D. D. Spiridon, rămânând vacant acel scaun patriarchal, a fost ales și confirmat de Înalta Pörtă I. P. S. S, Mitropolitul Meletie, din pari-feria acelui scaun patriarchal.

Înaltul Ierarch intrând în atribuțiunile sale, con-form usului tradițional, a făcut cunoscut tuturilor bi-sericelor autocefale ortodoxe înălțarea sa în această demnitate.

Dăm aci epistola sa trimisă I. P. S. nostru Mitro-polit Primat D. D. Iosif Gheorghian și răspunsul I. P. S. Sale.

Epistola Sanctității Sale Prea fericitului Patriarch al Antiochiei D. D. Meletie.

Πανιερώτατε καὶ σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Πριμᾶτε τῆς Ῥουμανίας καὶ πρόεδρε τῆς ἁγίας Συνόδου τῆς ὀρθοδόξου Ῥουμανικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, Κύριε Ἰωσήφ. Τὴν ποθεινοτάτην ἡμῖν γερασμίαν αὐτῆς σεβασμιότητα ἀδελφικῶς ἐν φιλήματι ἀγίῳ ἀσπαζόμεθα.

«Τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης».

Κατὰ τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο παράγγελμα ἱερὸν κεκράτηκεν ἐν τῇ μιᾷ, ἁγία, καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἔθος, καθ' ὃ οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν ἐντῇ μιᾷ Ἐκκλησίᾳ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀνακοινοῦνται ἀλλήλοις τὰ ἐν ταῖς ἑαυτῶν παροικίαις συμβαίνοντα ἐκάστοτε σπουδαῖα καὶ ἀξιοσημεῖωτα γεγονότα. Κατὰ ταῦτα οὖν καὶ ἡ ἡμῶν Μετριότης, διὰ τῶν δε τῶν εἰρηνικῶν γραμμάτων, πρόφρονι θυμῷ προαγόμεθα δηλῶσαι τῇ περισπουδάστῳ ἡμῖν αὐτῆς Σεβασμιότητι, ὅτι, τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας Κυρίου Σπυρίδωνος παραίτησιν κανονικὴν ἀπὸ τοῦ Θρόνου ὑπο-

Inalt Prea Sfințite și venerabile Mitropolit Primat al României și Președinte al Sf. Sinod al Bisericeî ortodoxe române, mult iubite și stimate frate în Iisus Christos și conliturghisitor al smereniei Nóstre, Domnul Iosif. Pe I. P. S. Vóstră, nouă prea dorită și venerabilă sǎrutăm frățește cu sǎrutări sfinte.

A păstra unitatea spiritului în legătura păcii, după învățătura apostoléscă e un obicei sfânt în biserica una, sfântă, sobornicéscă și apostoléscă, după care capiî duhovnicești ai bisericilor autocefale din o biserică își comunică uniî altora întîmplările însemnate și remarcabile din periferiile lor. Așa dar și smerenia nóstră prin irenică scrisórea de fața ne grăbim bucuros să anunțăm I. P. S. Vóstre stimate că depunēnd demisiunea canonică de la tronul patriarhal Prea fericitul Patriarh al Antiochiei Dómnul Spiridon, după tóte obiceiurile sfintelor canóne s'a procedat la alegerea unui vrednic urmaș. În unanimitate Prea Sfințiî membri ai

βαλόντος, πάντα τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων θέσμια διὰ πάσης μερίμνης καὶ τάξεως συνετέλεσθη περὶ κανονικὴν καὶ νόμιμον ἐκλογὴν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ περὶ διαδοχὴν αὐτοῦ ἀξίου· ὁμόφωνος δὲ εἰς κοινὴν γνώμην τῶν τε Ἱερωτάτων μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἐπιλέκτων ἀντιπροσώπων τοῦ εὐλογημένου λαοῦ περὶ τὴν ἡμετέραν ἀπειθεῖ Μετριοτήτα, καίπερ γινώσκουσιν καὶ κάλλιστα συναισθανομένην τὴν ἑαυτῆς ἀσθενείαν πρὸς τὸ κρατῆσαι τὸ πηδάλιον τῆς ἁγιωτάτης ἀντιοχικῆς ὁλκάδος, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅτε ἰσχυροὶ οἱ ἄνεμοι καὶ σφοδρὰ τὰ κύματα τῆς πνευματικῆς θαλάσσης, ἐν ᾗ διαπλέομεν. Ἐν τούτοις στερρὰς ἔχοντες τὰς ἐλπίδας ἐπὶ τὸν ἐπιτιμῶντα τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσει καὶ μετατρέποντα αὐτὰ εἰς γαλήνην μεγάλην, τὸν διὰ τοῦ Ἀποστόλου διακηρύττοντον «ὅτι ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» ἐκλίναμεν τὸν αὐχένα πρὸ τοῦ Θεοῦ Θελήματος καὶ εὐπειθῶς ὑπετάγημεν τῇ ἐφ' ἡμᾶς ἐλέει Θεοῦ ἐνεχθείσῃ ὁμοθυμῶν κλήρου τε καὶ λαοῦ φωνῇ. Τυχόντες δὲ καὶ τῆς εὐμενοῦς ἀναγνώρισεως τοῦ ἐφ' ἡμᾶς ἄνωθεν τεταγμένου Γαλιηνοτάτου καὶ φιλολάου ἡμῶν Ἀνακτος, ἀνέβημεν πρότρυτα, Κυριακῇ λα' τοῦ λήξαν-

Sinodului precum și aleșii reprezentanți ai poporului binecuvîntat s'aũ adresat către Smerenia Nöstră, care știa și avea deplina conștiință de slăbiciunea ei spre a ține cărma prea sfintei corăbii Antiohiene, cu atît mai mult cu cît vînturile bat puternice și furiöse sunt valurile mării duhovnicești, prin care străbatem.

Cu tóte acestea avînd neclintite speranțele la acela, care poruncește vînturilor și mării și care schimbă fortuna în cea mai desvîrșită liniște, care prin Apostol declară «puterea mea întru slăbiciune se sêvîrșește» ne-am plecat capul înaintea voinței dumnezeesti și ne-am supus respectuos glasului unanim al clerului și al Poporului, care ne-a ales pe noi prin mila lui Dumnezeu.

Căpătînd recunoșterea binevoitoare a Prea strălucitului și iubitorului de popor Impărat, care ne-a fost rînduit nouă de Dumnezeu, ne-am suit acum câte-va zile, Duminică 31 Octombrie, după obicei, pe prea sfîntul, apostolic și patriarhal tron al marei cetăți a lui Dumnezeu Antiohia și al tot Răsă-

τος μηνός ὀκτωβρίου, κατὰ τὰ εὐπρεπῶς τεθεσπισμένα, ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον, ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Θρόνον τῆς μεγάλης Θεουπέλεως Ἀντιοχείας εἰς πάσης Ἀνατολῆς. Ταῦτα γνωρίζοντες τῇ ὑμετέρᾳ περιποθήτῳ ἡμῖν Σεβασμιότητι, τὸν εὐθερμον μεθερμηνεύομεν ἐγκάρδιον ἡμῶν πόθον τοῦ συσφίγξαι καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κρατῦναι τὸν ἄρρηκτον ἀναμέσον τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἱερὸν τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος συνδεσμον· καὶ γὰρ σῶμα ὄντες Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους, κατὰ τὸν Ἀποστολὸν, ὀφείλομεν πρὸς σωτηρίαν τοῦ ὅλου σώματος τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνᾶν τοῦθ' ὅπερ βαθέως συναισθανόμενοι, θερμῶς ἐξαιτούμεθα τὴν τῶν Ἐγουμενῶν τῶν ἁγιωτάτων αὐτοκράτων Ἐκκλησιῶν συνδρομήν τε καὶ συναντίληψιν. Θαρροῦντες τοίνυν καὶ ἀκράδαντον τὴν πεποιθήσιν ἔχοντες πρῶτον πάντων ἐπὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ τὴν τ' ἀσθενῇ Σεραπεύουσαν θείαν χάριν τοῦ Ἀκροῦ Ἀρχιερέως, τοῦ ποιμένος τῶν προβάτων τοῦ μεγάλου, εἶτα δ' ἐπὶ τὴν πολύτιμον ἀδελφικὴν ἀντίληψιν τῆς περισπουδάστου αὐτῆς Σεβασμιότητος καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἱεραρχῶν καὶ τοῦ περιουσίου λαοῦ, τὴν πᾶσαν καταβαλοῦμεν δύναμιν πρὸς τὸ

ritului. — Comunicând acestea I. P. S. V. Iubite, exprimăm via dorință de a strânge și a întări din ce în ce mai mult legătura sfântă întru Christos și temelnică printre bisericile surori; căci fiind corp al lui Christos și părți din parte, după Apostol, trebuie spre mântuirea corpului întreg să îngrijim de o potrivă uniți de alții; având deplina conștiință de acesta cerem cu căldură asistența și ajutorul capilor prea sfintelor biserici autocefale. Așa dar având încredere întâi în mila nemărginită a celui mai Înalt Arhiepiscop și mare Păstor al oilor și în harul lui Dumnezeu, care lecuiește pe cei slabi, apoi în sprijinul prețios al I. P. S. V. stimate și în ajutorul Ierarhilor din jurul vostru și al poporului ales, vom pune toată puterea noastră ca să conducem turma sufletescă încredințată nouă spre drumul mântuirii sufletului și corpului și la pășunile harului evanghelic. Iar Dumnezeuul păcii să ne pue în stare pe noi toți în fiecare lucru bun să facem voința lui făcând în noi binele înaintea lui prin Iisus Christos, căruia slavă în vecii vecilor. Amin.

καθοδηγῶσαι τὸ ἐμπεπιστευμένον
ἡμῖν λογικὸν ποίμνιον εἰς τὰς τρί-
βους τῆς κατ' ἄμφω σωτηρίας καὶ
εἰς τὰς νομὰς τῆς εὐαγγελικῆς χάρι-
τος. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης κα-
ταρτίσαι πάντας ἡμᾶς ἐν παντί
ἔργῳ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέ-
λημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ
εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Καὶ ἐπὶ τούτοις περιπτυσσόμενοι
αὐτὴν καὶ καταφιλοῦντες ἐν φιλή-
ματι ἁγίῳ, διατελοῦμεν.

Ἐν Δαμασκῷ, αὐτῇ Νοεμβρίου γ'
Τῆς ποθεινοτάτης ἡμῖν γερασμίας
αὐτῆς Σεβασμιότητος ἀγαπητός ἐν
Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλως πρόθυμος

† ἈΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ.

Imbrățișând pe I. P. S. V.,
și sărutându-vă cu sărutarea
sfintă rămân

Al Înalt Prea Sfinției Văstre
nouă prea iubite și stimate.

Damasc 1899 Noembrie 3.

Iubit în Christos frate și cu totul
devotat

(s) † Al Antiochiei Meletios.

*Răspunsul Înalt Prea Sântitului Mitropolit al Un-
gro-Vlahiei, Primat al României și Președinte al Sf.
Sinod al Sf. Bisericii Ortodoxe autocefale Române,
D. D. Iosif.*

Sanctității Sale

Prea Fericitului Patriarh al Antiochiei D. D. Meletie,
Damasc.

Sanctitatea Văstră,

Cu vie bucurie în Domnul am primit prea res-
pectata scrisoare a Sanctității Văstre, prin care mă
înștiințați că în urma dimisiunii canonice a Prea
fericitului Patriarh al Antiochiei D. D. Spiridon, a
găsit cu cale unanimitatea Prea Sântiților Membrii

ai Prea Sântului Vostru Sinod precum și reprezentanții poporului bine credincios ortodox ca să Vă cheme la Înalta demnitate de Patriarh al Prea Sântitului și Apostolicescului Tron, al marelui cetății a lui Dumnezeu Antiohia și al tot Răsăritului.

Imbrățișând cu adânc respect și cu smerită sărutare, plină de dragoste pe Sanctitatea Văastră, Vă aduc cele mai călduroase urări de sănătate și de îndelungată viață rugând pe bunul Dumnezeu să Vă acorde destule puteri pentru a ilustra vechiul și apostolicescul scaun al Antiochiei, pe care l'a bine cuvîntat Dumnezeu încă din vechimea apostolică cu vrednici și neuitați Ierarhi din care mulți au fost venerați de biserica Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos ca părinți și dascăli ai Bisericii.

În păstrarea neatinsă a unității spiritului și în legătura păcii noi cu toții stăruind pentru binele și propășirea sfintei și dumnezeiești biserici a Mântuitorului, rog cu genuchi plecate pe marele Arhiepiscop și capul cel nevădut al Sfintei noastre biserici ortodoxe să porunciască marelui celor duhovnicești a fi în deplină liniște înlesnind cărmacilor corăbiei lui Dumnezeu, urmași ai Prea Fericiților Apostoli, ajungerea la bun și priincios liman de mântuire în Domnul.

Invocând de la bunul și milostivul Dumnezeu toate harurile sale pentru Sanctitatea Văastră și urându-Vă încă odată deplină sănătate și mulțumire sufletească, Vă rog respectos să bine voiți a avea și pe smerenia mea în aducerea aminte în prea sfintele văstre rugăciuni și să primiți în același timp sentimentele mele de cea mai adâncă venerațiune, cu care am onoare a fi al Sanctității Văstre mai mic frate în Christos și împreună liturgisitor.

(ss) Iosif Mitropolit Primat.

BOSSUET ¹⁾.

Cuvîntarea asupra născerii lui Christos ne arată în trăsură înalte inferioritatea a tot ce e pămîntesc și mila nemăsurată a lui Christos pentru noi: «cînd plăcerile pe care voi le căutați, cînd mărirea pe care voi o admirați ar avea o valoare adevărată, cine le-ar fi meritat mai mult, cine le-ar fi dobîndit mai ușor ca Christos? Nicî sărăcia, nicî lipsa, nicî slăbiciunea, nicî disgrația providenței nu l-au stăpînit; el s'a lipsit de toate acestea, pentru că nu le-a voit, le-a lepădat de la sine, le-a condamnat; a venit sărac și slab pe acest pămînt; eu am nevoie de un Mîntuitor, care să rușineze mîndria, care prin sărăcia sa cea mărinimă să desprețuască mîndria noastră, prin exemplul său să învețe că tot ce eu văd e un vis, că temerea mea ca și speranța mea sunt pentru o altă viață, că alte rele se găsesc de care trebuie să mă tem și alte bunuri la care trebuie să nădăjduiesc, însă un astfel de mîntuitor noi nu-l voim; totuși, poate se vor schimba părerile. Pote? Nu există, poate, căci va veni acea zi, cînd vom vedea pe acel Iisus, pe cel sărac și crucificat că va apare în toată majestatea sa». În modul acesta con-

¹⁾ Vezi Biserica Ortodoxă Română No. 11, anul XXIII.

tinuă el cuvîntarea sa, aci dulce vorbind inimei, aci amenință, aci înspăimîntă, mereu însă agitând cele mai tari sentimente, pentru ca să misce și pentru ca să convingă.

Din toate cuvîntările de acest gen cea mai însemnată este aceea pe care a pronunțat-o în vinerea mare. Nimic nu e mai propriu pentru ca să arate cât de detestabil e păcatul ca modul cum descrie el mórtea pe cruce a lui Iisus. Cu cât vorbește, cu atît se înalță mai pre sus de sine însuși și puterea lui oratorică crește din minut în minut, pînă cînd el, la sfîrșit, apare într'o mărire colosală; figuri înalte, vorbire mișcătoare, eleganță în expresiune, toate curg într'un ast-fel de moment în o inspirație mai pre sus de puterile omenesci. Christos se lipsește de liniscea sa și se pedepsește pe sine însuși, se lasă durerii de și acesta este așa de puternică ca marea, ea are apa sa amară, ca și acesta are valurile sale impetuoase care lovesc în înălțime și cînd cine-va socotesce că e liniscită, atunci pornesce cu o nouă furie ca și o furtună; ast-fel, cînd era furtună, Dumnezeu o potolea, sau trecea peste ea în mod victorios, acum însă se lasă cu totul furtunei, cade în spaimă de mórte, tremură înaintea Tatălui său; înainte vorbea cu atîta bucurie de dînsul, acum tremură înaintea durerilor sale; înainte vorbea cu plăcere și pasiune de suferințele sale viitoare. Acesta este însă numai începutul. Încă nu s'a predat el în mâinele Iudeilor, el se dă fără condițiuni, ei nu știu ce e grația, mila lor nu o simte, ei știu să inventeze numai chinuri, numai el să sufere nu și ei, înmulțesc loviturile, măresc rănilor, măresc rușinea, răbdarea sa însă crește, el vrea să sufere pentru păcatele altora și păcatele cer o aspră expiere. Toate acestea sunt numai un joc față de cea ce are să urmeze. Lovitura cea mare încă nu e dată, acesta vine de la Dumnezeu, el trebuie să fie blestemat, blestemul îl înconjoară ca o haină, pătrunde înlăuntru în el ca apa, un Dumnezeu părăsesce pe un Dumnezeu, un Dumnezeu urmăresce pe un

Dumnezeu, un Dumnezeu blestemă pe un Dumnezeu, acum ar fi timpul să strige: «acesta este Fiul meu iubit întru care bine am voit» însă cerul rămâne închis, rece ca marmura, Christos s'a respins pe sine, a fost respins de oameni și de Dumnezeu, stă atârnat între cer și pământ și nici acela nici acesta nu aude ochi ca să privească pe Dumnezeu cel sfârșit, nu aude inimă pentru ca să simtă, mâini pentru ca să ajute, el mure. Acestea sunt marginile mărețe în care cugetările sale se mișcă într'un mod așa de majestos.

Sunt unele din cuvântări asupra Fecioarei Maria, care ca inspirație nu se ridică la aceeași înălțime obicnuită în cuvântările lui Bossuet, așa în a doua cuvântare la Buna-vestire a Mariei se reprezintă în mod dogmatic relațiunea dintre evanghelie și lege, dintre sinagogă și biserică. În cuvântarea asupra nasterii Fecioarei se arată cum Maria s'a unit cu Iisus în iubire și în abundența grației divine și chiar în acest mers liniștit al cuvântării se află câte-va întreruperi, care prin măreția cugetării și a ideilor sunt cu atât mai impunătoare cu cât pare mai obicnuit mersul cuvântării. În cuvântarea a treia asupra nasterii sf. Fecioare ne prezintă un tablou plăcut al iubirii sale celei mari pentru Iisus, iar în prima cuvântare tot la această sărbătoare, în o reflexiune înaltă, ne arată intrarea treptată a mântuirii și numai această cuvântare ar fi fost de ajuns să dovedească că el a fost maestru oratoriei. În cele-lalte cuvântări de acest gen peste tot transpiră un spirit de superioritate, ele sunt pline de căldură, viociune și foc sacru, sunt pline de schimbare între liniște și escitare. Ceea ce el admiră mai mult la Maria, atât la început cât și la sfârșit, este iubirea ei și din această curg toate virtuțile ei, din această curge curajul ei, când privesce suferințele fiului său, de aici dorința profundă de a se uni cu fiul său. Când vorbește de această iubire dice: «Eu nu pot să o descriu, nu, nu, nici serafimii nu pot să înțeleagă și să-și explice forța cu care Maria

era atrasă către iubitul ei fiu, și ce durere a simțit inima sa cât a fost separată de el; în o spaîmă omorîtore strigă ea, vino înapoi, vino ca căpriórele cele iuți. În zadar îi spune fiul său, încă puțin și în scurt timp mă vei vedea. Nu-ți aduci aminte, că vorbesci către o inimă plină de iubire? Când cine-va te iubesc, minutele îi par o eternitate, numai socotesc minutele când cine-va scie, că la fie-care moment pierde o eternitate, și tu dici «încă puțin»! Acesta va să dică a insulta iubirea și a ride de chinurile ei. «Cu expresiuni și mai înalte vorbesce Bossuet cu privire tot la această iubire în o altă cuvîntare: «O Marie, iubirea ta a atins un grad așa de înalt, că numai sînul nemăsurat al lui Dumnezeu pôte să o satisfacă». Tot aceeași dorință profundă e exprimată și în cuvîntarea la înălțarea sf. Fecîóre: «Ea nu are nevoie să móră încet, ea se înalță repede, cade ca un fruct copt la cea mai ușoră adiere a vîntului, la moment ea va fi transportată în cer, se înalță ușor în sus, Moise a doua óră pronunță cuvîntul ce l-a spus pe pămînt: «Va eși o stea din Israel», Isaia cântă într'un entusiasm de nedescris: «O fecîóră va nasce un fiu», Ezechil încordéază din nou lira sa și cântă lauda ei, Maria însuși participă la cîntecele de laudă, tótă pompa înălțarei se termină acum, Maria se află în brațele fiului său, - în această di eternă vorbesce fecîóră, fiul têu ascultă, noi nu te rugăm pentru mărirea lumescă, ci pentru smerenie, prin care tu ai fost încoronată». Așa de viu și de atrăgător înțelege el să represinte viéta Sf. Fecîóre.

Cuvîntările ținute cu ocasiunea sêrbătorilor sfinților probéază spiritul cel luminat al lui Bossuet. Scopul pe care îl urmăresce în aceste cuvîntări este de a edifica. «Mulți, dice el, când vorbesce de Francisc de Sales, voesc să se urce pe amvon pentru ca să încante spiritele prin sciință și prin reflexul cugetărilor lor înalte, se silesc însă fôrte puțin să încăldéscă inima prin sentimentul pietăței». Bossuet atinge

în aceste cugetări, mai mult partea omenéscă, și caută să ridice virtuțile care sunt cu deosebire proprii de imitat. Despre castitate vorbesce ast-fel: «O castitate, podobă nemuritoare a corpurilor muritoare, acolo unde virtutea găsesce puțin loc, aduci tu respectul în locul ei, se vede din tine ce putere mare are asupra inimei virtutea cea curată și sinceră». Tot în cuvîntarea sa asupra lui Francisc de Sales, vorbind despre blândețe, se exprimă ast-fel: «O! ómenii cei mai indeferenți sunt coprinși de o nouă tandrețe, când dobândesc copii. Blândețea, flórea iubirei, este o mamă care are copiii ei, ea are pîntece pentru ca să-î pórte, și piept de unde să le dea laptele cel hrănitor. Nu te mira, dacă blândețea schimbă pe acei pe cari îi cuprinde, dacă îndulcesce firea lor și le dă aceleași sentimente ca unei mame». Supunerea și puterea ei de a stăpâni lumea o represintă ast-fel: «Cu sprijinul ascultărei mergeți pe valuri și nici valul nici abisul nu vor avea putere pentru ca să vă înghiță; veți rămâne nemișcați și veți învinge».

M. P.

MUSICA BISERICIASCA

In cele trei secole primare ale creștinismului și imnografii mai însemnați.

Din istoria omenirei, vedem pre om, chiar de la începutul existenței sale, fie că această existență ar fi socotită după datele biblice, și deci, vechimea ei, s'ar ridica la șapte mii și câte-va sute de ani, fie că ar fi judecată după datele geologice și fisiologice, și ast-fel s'ar ridica la mii de mii și milioane nenumărate de ani, îl vedem dîc, chiar în starea sa primară, impresionându-se de lumea externă ce'l incongióră; și ast-fel, saũ sub impresiunea unei frici inesplicabile, saũ împins de un sentiment intim sufletului său, el se simte nevoit a'si manifesta pietatea sa religiósă, inerentă sufletului și naturei sale, prin un cult saũ adorare adusă divinităței.

Acest cult al omului adus divinităței saũ ființei supreme, îl vedem iarăși, că este de la început, orî privat, orî public, după cum semnul vădut prin care se manifestă, adică rugăciunea ce se aducea Ființei Supreme, era a unui singur om, în parte, saũ a mai multora de o dată, la o l-altă și în același timp.

Urmărind mai departe istoricul dezvoltării și al manifestării acestui simț religios al omului vedem pe om că este îndemnat a aduce acest cult divinității saș Ființei Supreme ce o adoră, saș pentru a-și arăta mulțămirea și recunoștința sa, pentru bine-facerile ce le primia din parte-i,—căci credința sa era că toate bunurile vin și se revarsă asupra omului de la acea Ființă Supremă, *Dumnezeu*, deci împins de datoria de a-i mulțami, aducându-i laude și prea mărindu-l,—saș că, aflându-se în strimtorare și nenorociri, și simțindu-se slab și neputincios, este îndemnat de acelaș simțimint, intim sufletului său, să recurgă iarăși la dumnezeire, ca la Ființa Supremă a tot puternică, pentru a-i cere ajutor și protecțiune și a găsi la ea refugiū și scăpare sigură de toate pericolele și nenorocirile ce-l amenințau.

În toate aceste împrejurări ale vieții sale, vedem pre om manifestându-și impulsunile sale sufletești, adică adorarea și închinarea către Dumnezeu *prin imne și rugăciuni cântate*, cu credința că aceste imne și rugăciuni, ast-fel adresate divinității, represintă adevărata expresiune și expansiune a sufletului său, și pentru acesta le și scotea din tonul grăirei obicnuite.

Starea acesta sufletescă a omului față de divinitate, în momentul când își manifesta către ea pietatea și religiositatea sa, era de altmintrelea foarte naturală; căci ea convine perfectamente cu caracterul omului primitiv, așa precum ni-l represintă cercetările științifice. Căci dacă nu este îndestul de constatat, că omul primitiv a cântat înainte de a vorbi; că adică prima vorbire a omului ar fi fost un fel de cântare, dacă cântare se pot numi țipetele nearticulate cari se observă și până astă-zi la sălbateci;—și că după aceea a ajuns la o vorbire obicnuită și la o articulare proprie, separată a silabelor și a cuvintelor, este dovedit însă în mod incontestabil că légănul omenirei este orientul, și la orientali vorbirea chiar până astă-zi este cântată, iar citirea tu-

turor rugăciunilor iese tot-d'a-una din tonul grăirei ordinare și este pururea o cântare precisă.

Usul dar d'a se cânta cuvintele rugăciunei său ale mulțămirei aduse divinității în cultul de închinare său adorare ce i se aduce, este străvechiu și întru acesta există cel mai perfect acord între descoperirile științei și ale istoriei; deo-parte și între afirmările bibliei. Istoria îl află la toate națiunile pământului din cea mai profundă antichitate, știința îl găsește la omul primitiv; iar Biblia, îi urcă origina până la primii oameni.

În capitolul IV, din cartea Facerei, scrierea care ne dă cele mai vechi tradițiuni despre istoria omenirii, se spune că Cain și Abel, fiii primului om au adus sacrificii lui Dumnezeu și presupunere foarte întemeiată este că ei de o dată cu oferirea darurilor lor divinității, au trebuit să și întoneze ceva ¹⁾. Și tot în aceeași scriere și capitol istorisindu-se uciderea lui Cain de către Lameh, se dice că acesta, întorcându-se la femeile sale, după uciderea ce săvârșise, le-a îndemnat să plângă și să cânte durerea sa sufletească ²⁾.

Același lucru ne constată și istoria religiunilor; căci descriind practicele religioase ale diferitelor culturi ne arată că la toate în practicarea pietății religioase sau exercitarea cultului nu lipsiau intonațiuni și cântări de imne și rugăciuni, fie că ele diferau de la popor la popor și de la religiune la religiune.

Despre poporul Iudeu, cu a căruia religiune creștinismul stă în cea mai strînsă legătură; Sf. Scriptură ne spune că în timpurile glorioase ale teocrației, sub regii cei mari, cari au fost exemple de pietate și religiositate în popor, cântarea nu numai că era nedeșlipită de cult, dar ajunsese la un mare grad de dezvoltare și perfecțiune.

Practică religioasă privitoare pe cult și modul de a-l să-

¹⁾ Comp. Genesa IV, 3 și următ.

²⁾ Comp. Genesa IV, 22 și următoarele.

vîrși, a trecut din Sinagoga Vechiului Aședemînt și în Biserica creștină.

Și aci cîntarea o vedem de la început nedespărțită de cult, fie că el ar fi fost privat sau public. Ast-fel vedem pe primii creștini rugându-se ca și Iudeii. Lucrul de altmintrelea era firesc, căci Biserica creștină luând naștere în mijlocul poporului Iudeu și compunându-se la început mai numai dintre Iudei, cari în religiunea și cultul lor aveau cîntarea, au adus-o cu ei și în Biserica creștină, mai ales că la început literatura sacră, cărțile de ritual și chiar locul de rugăciune erau comune și pentru unii și pentru alții ¹⁾.

La început dar cultul în Biserica creștină atât cel public, cât și cel privat, era modulat întru toate după norma cultului Iudaic, din cauza afintăței Bisericeii creștine și a celor ce o compunea cu Iudaismul și Sinagoga Iudaică.

Istoria noului Aședemînt confirmă cu prisosință aceste afirmări.

Din faptele Apostolilor aflăm că: *Primii creștini, după exemplul dat lor de însuși Apostolii Domnului, se rugau la o laltă cu Iudeii în templul din Ierusalim, cu singura deosebire că ei ședea mai la o parte și erau deosebiți de Iudei*²⁾.

Apostolii însuși în tot timpul cât au predicat evangeliul mîntuirii, adresându-se mai întîi către oile cele pierdute ale casei lui Israil, pretutinden unde se duceau a predica, intrau mai întîi în Sinagogile Iudeilor, unde se înțelege, că se rugau lui Dumnezeu ca și toți cei-l-alți Iudei, și exercitau cele relative la cult întocmai ca și ei, după prescripțiunile legii. Ast-fel au urmat Apostolii și după înălțarea Domnului la ceruri, precum ne afirmă Faptele Apostolilor ³⁾.

Urmînd ast-fel Apostolii, ei îndeplineau cu sfințenie cele

¹⁾ Comp. Faptele Apostolilor cap. III și următ.

²⁾ Comp. Fapt. Apost. Cap. III și următ.

³⁾ Comp. Fapt. Apost. Cap. IV și următ.

ce învățaseră de la Domnul. Istoria evanghelică ne spune că Mântuitorul se ruga regulat în timpurile fixate de lege și că mergea cu apostolii săi la templu, unde se ruga întocmai ca și ceilalți Iudei, după cerințele legii și practica religioasă a Iudeilor ¹⁾).

Cunoscut fiind dar, că în Sinagoga Iudaică, cântarea a fost tot-d'auna nedespărțită de cult, ba încă în timpurile glorioase ale lui Israil, cântarea în cult luase atât de mare avânt și dezvoltare, în cât aci musica se cultivă mai mult de cât ori unde și ajunsese a se introduce chiar musica instrumentală cu toate felurile de organe din acele timpuri, se înțelege de la sine că și Iisus Christos, și Apostolii și primii creștini, rugându-se lui Dumnezeu ca și Iudeii, cântau și ei în cultul lor, căci ast-fel era practica religioasă la Iudei.

Cântarea în cult însă, și cultul însuși, a suferit foarte de grabă modificări și am putea dice chiar în timpurile Apostolilor și sub auspiciile lor; iar cauzele au fost următoarele.

Forțe de timpuriu și chiar de la început creștinii fură persecutați de Iudei; căci s'a vădit că nu mai putea fi nimic comun între credința Iudeilor condusă de povățuirile fariseilor și între credința în Christos Dumnezeu; iar distrugerea templului din Ierusalim, a făcut ca creștinii să nu mai aibă, nici măcar aci un loc de închinare comun cu Iudeii.

Desbinarea sa și inimiciția cea mare ce s'a manifestat între Iudei și Creștini chiar în timpurile Apostolilor, iar pe de alta introducerea elementului păgân în rîndurile creștinilor, adică convertirea acestora la credința în Christos, a influențat mult asupra pietății religioase a celor ce compunea Biserica creștină, și a adus mare prefacere în actele lor privitoare pe cult și modul cum trebuia a se ruga și a adora pre Dumnezeu.

Apostolii însă și conlucrătorii lor îngrijindu-se d'a instrui

¹⁾ Comp. Math. XXVI, 30; Ión XVIII, 20.

pe credincioși întru toate și pentru tot ce trebuia să facă, nu puteau pierde din vedere de a-i povățui și cum trebuie să se rîde Dumnezeu celui adevărat la care erau chemați prin harul evanghelic și credința în Iisus Christos Mântuitorul. Ei dar i-au învățat și povățuit cum trebuie să se rîde în totă vremea și în toate împrejurările vieții, și cum să își exercite pietatea lor religioasă, demnă de noua și sublima credință ce o profesau. Și astfel sub conducerea și auspicile lor, s-au pus bazele cultului creștin ce se aducea Dumnezeului celui adorat și prea mărit în Treime; iar cultul acesta era nedespărțit de cântare; căci natura însăși a cultului, precum am văzut, cerea aceasta, și cultul bisericei creștine, chiar de la început, precum se va vedea, a fost și el însoțit de cântare.

Pentru a vedea cum era această cântare, din ce consta, cum s-a început și ce dezvoltare a luat în Biserica primelor secole, precum și care a fost caracterul ei față de cântarea cultului iudaic și păgân, vom împărți materia acestui studiu în următoarele părți.

Vom examina mai întâi cântarea bisericei creștine din timpurile Apostolice, pentru a cunoște cum a fost de la început, din ce a constat și cine au fost cei ce au pus primele baze ale cântărei în cultul Bisericei lui Christos.

După aceea vom examina dezvoltarea posterioară a acestei cântări în cultul creștin, și anume în timpurile posterioare epocii Apostolice; adică în secolul al II și al III, pentru a cunoște fazele prin care a trecut în decursul acestor secole. Și pentru a avea o idee, pe cât posibil de completă despre subiectul ce ne preocupă, vom arăta și imnele Bisericei creștine din aceste timpuri, indicând în același timp și pe imnografi mai însemnați din aceste secole.

A.

Cântarea Bisericei creștine în timpurile Apostolilor.

Cântarea fiind nedespărțită de cult, a existat în Biserica

lui Iisus Christos chiar în epoca Apostolică, căci din istoria noului Testament și din tradițiunea bisericească, coprinsă în scrierile primilor părinți ai bisericei, cunoștem că biserica creștină a avut și a practicat chiar de la început cultul ca manifestățiune a pietăței religioase a credincioșilor.

Din Faptele Apostolilor aflăm că primii creștini, după exemplul Apostolilor mergeau regulat la templul din Ierusalim, și aci, la o laltă cu Iudeii se închinau și aduceau laude și mulțamiri lui Dumnezeu. Fôrte de timpuriu însă, creștinii, din cauza persecuțiunei Iudeilor și a păgânilor în mijlocul cărora trăiau și cu cari erau pururea în contact, bănuți fiind pentru noua credință ce o profesa, au început a se aduna în case particulare, și aci aduceau laude lui Dumnezeu și prea măria pre Iisus Christos prin imne și cântări, după cum obicinuiau și Iudeii.

Apropierea care era între primii creștini și iudei, făcea ca următorii lui Iisus Christos să se îndeletnicescă și ei la aceleași practice religioase ca și Iudeii, mai ales că, nici Iisus Christos, nici Apostolii nu desaprobase adorarea lui Dumnezeu după modul cum prescria legea și profeții.

În epoca apostolică este știut că la Iudei cultul încă nu pierduse cu totul splendoria sa. Se introdusesse, este adevărat, fôrte multe tradițiuni rabinice și talmudice, unele mai depărtate de cât altele de spiritul Legei și al Profeților, cu toate acestea el era însoțit de cântare. Pretutinden în sinagoge și în adunările lor religioase, ori de câte ori și or unde se rugau, pe lângă imne, rugăciuni și mulțamiri, întrebuintau cântarea, care, prin măsura ritmului și grația melodiei mișcă mai mult pre om, îi îndușeză sufletul și contribue mai mult la desvoltarea și conservarea pietăței și a religiosității pe care omul trebuie să o aibă și să fie pătruns de ea mai ales în timpul când se rógă Ființei Supreme și imploră asupra sa harul și milostivirea Ei.

Era dar natural ca primii creștini să se închine și să se

róge ca și Iudeii acelor timpuri, și cu atât mai mult erau îndemnați a face și ași exercita și ei tot ca și Iudeii pietatea lor religioasă, cu cât însuși Iisus Christos și Apostolii, prin exemplul lor le dăduse norma de purtare întru acesta.

Evangelistii ne spun, că Domnul nostru Iisus Christos mergea regulat în fie-care an la Templul din Ierusalim, și aci se închina și se ruga cu sfinții săi Apostoli, și explica Legea și profeții în sinagoge și în templu; și tot din istoria evanghelică aflăm, că El, în sfânta și marea Joi, după ce a săvârșit cina cea de taină cu Apostolii, instituind ast-fel Sf. Euharistie, care a ordonat a se face întru comemorarea patimei sale, a încheiat-o prin cântarea imnelor ¹⁾.

Insuși Mântuitorul dar ne-a învățat ca *rugându-ne lui Dumnezeu, să însoțim rugăciunea noastră de cântare*. Pentru acesta Sf. Ión Chrisostom voind să arate că începătorul și întemeietorul cântării în Biserica Noului Testament, este însuși Iisus Christos, dice: *Mântuitorul a cântat ast-fel precum și noi cântăm astă-zi în Biserică* ²⁾.

Apostolii la rîndul lor au dat primilor credincioși creștini acelaș exemplu pe care 'l-a dat Domnul. Și ei, precum aflăm din faptele Sfinților Apostoli, mergeau regulat la orele fixate pentru rugăciune la templul din Ierusalim, și aci se rugau lui Dumnezeu, dupe prescripțiunile legii, ca și Iudeii. Apoi ori de câte-ori privegheau și se rugau, rugăciunile lor le adresaui lui Dumnezeu și Domnului Iisus Christos însoțite de cântări ³⁾.

Practica bisericeii lui Christos dar, ca întreaga servire de Dumnezeu să fie însoțită de cântare, se bazează pe exemplul dat de Insuși Iisus Christos și sfinții săi Apostoli. Is-

¹⁾ Comp. Mathei XXVI, 30 și locurile paralele de la cei-l-alți Evangelisti.

²⁾ Comentariile Sf. Ión Chrisostom la Mathei cap. XXVI. 30.

³⁾ Comp. Fapt. Apost. Cap. II, 42—47; Cap. 16, 25.

toria cântărei începe cu însăși întemeierea bisericei și Apostolii sunt nu numai primii propoveduitori ai Evangeliului mântuirii, dar ei sunt în acelaș timp și cei întâi cântăreți și imnologii în biserica lui Iisus Christos.

Sf. Evangelist Luca, încheie evangeliul său cu cuvintele: „*După ce Domnul i-a bine-cuvîntat pre ei, s'a despărțat de la dînșii și s'a înălțat la ceruri; iar ei închinându-se lui s'a întors în Ierusalim cu bucurie mare și erau pururea în biserică, lăudând și bine-cuvîntând pre Dumnezeu*“¹⁾.

În Faptele Sfinților Apostoli aflăm acelaș lucru. Aci se dice, că Apostolii se adună împreună cu credincioșii, *pentru cântare și rugăciune* în césul al treilea, al șeselea și al noulea; chiar și la mezul nopței se adună, *pentru a se ruga și a lăuda pe Dumnezeu*²⁾.

Din istoria și tradițiunea primitivă a bisericei aflăm iarăși, că Apostolii și primii creștini s'evîrșiau înmormîntarea celor adormiți în Domnul prin *cântări de imne și rugăciuni*. Că ast-fel de imne și rugăciuni epitaifice s'a cântat la mórtea Sfintei Fecióre și la înmormîntarea Archi-diaconului Ștefan primul martir al bisericei creștine.

În aședămintele Sfinților Apostoli se orînduește, ca înmormîntarea creștinilor să se facă prin *cântări de imne și rugăciuni*³⁾.

Din martirologiul Sf. Ignațiu purtătorul de Dumnezeu, aflăm că discipulii săi, după mórtea sfintului părinte, au petrecut multe zile și nopți, cântând imne, precum și vieța, suferințele și martiriul său și că 'l-au îngropat cântând imne și rugăciuni.

De asemenea Sf. Ipolit spune, că pentru frații noștri, cari au adormit în Domnul, petrecem trei zile și trei nopți în

¹⁾ Luca XXIV, 51—53.

²⁾ Comp. Fapt. Apost. III, 1. X, 9. XVI, 25 etc.

³⁾ Id. Aședămintele Apostolice. Cartea VI, cap. 30 Cart. VIII cap. 41.

cântări de psalmi și rugăciuni și că acestea se aduc în onoare Mântuitorului, carele a înviat a treia zi din morți. Acelaș lucru ni-l afirmă și Tertulian ¹⁾. Sf. Gregorie Teologul vorbind despre mórtea și înmormîntarea împăratului Constantie spune, că ea s'a făcut prin procesiune mare, în care s'aũ cântat tot felul de imne și laude și cântări funebre ²⁾. Tot ast-fel și Gregorie al Nisei, descriind înmormîntarea surorii sale Macrina dice: că preoții și diaconii aũ însoțit pe cea adormită în Domnul, cântând imne și psalmi; iară când aũ ajuns la biserică, acolo s'aũ făcut rugăciuni și s'aũ cântat iarăși psalmi ³⁾.

Ast-fel de descrieri despre modul înmormîntărei creștinilor găsim la Eusebiu ⁴⁾, la Ieronim ⁵⁾ la Socrat ⁶⁾, Epifaniu ⁷⁾ și alții.

Toți acești sfinți părinți și scriitori bisericești ne afirmă, că din cea mai profundă anticitate clerul bisericei, preoții și diaconii și pe alocurea, împreună cu episcopii, formaũ coruri, împreună cu credincioșii și urmaũ procesiunea înmormîntărei, cântând imne și rugăciuni. Că în imne, rugăciuni și cântări de psalmi, făceaũ depunerea în mormînt a celor repausați în Domnul și că după înmormîntare de asemenea multe zile și nopți petreceaũ în rugăciuni și cântări de imne, rugându-se pentru sufletele lor și ertarea păcatelor celor adormiți.

În întreaga această practică religioasă, cum și în altele se vede fără îndoială influența sinagogei Iudaice; dar fiind că servirea apostolică în biserica creștină ca servire de Dumnezeu avea un caracter mult mai înalt și mai sublim, de cât cea

1) Comp. Tertul. De Corona Milit. Cap. III.

2) Comp. Gregorie Teol. Cuvînt. IV.

3) Comp. Grigoriu al Nisei. Vięta Sfintei Macrina.

4) Comp. Eusebiu Ist. Biser. Cart. IV Cap. 70.

5) Ieronim Epist. 27.

6) Socrat Ist. Biser. Cart. VII. Cap. 46.

7) Epifaniu Eresia 71.

săvârșită în templu și în sinagoge Iudaice, căci prin ea urma a se prea mări și adora Dumnezeu cel spiritual al tuturor oamenilor, a urmat naturalmente ca cultul și închinarea, ce trebuia a i se aduce, să nu fie mărginit numai pentru Ierusalim sau muntele Garizim ci să iasă în același timp din tipul și forma cultului Iudaic.

Pentru acesta servitori acestui cult spiritual al Noului Testament, Apostolii Domnului și după dinșii următori lor, luminați cu Duhul harului Dumnezeesc, au făcut imne noi întru lauda și adorarea sa; imne înalte și sublime, imne curat spirituale pentru a se cânta și lăuda prin ele cu spiritul și cu adevărul Treimea ipostatică, Dumnezeul cel adevărat al creștinilor.

Tote aceste cântări erau *pâinea cea duhovnică a credincioșilor*. Ei se edifica moralmente prin ele în cuvântările și sfaturile lor chiar în acele timpuri, când darul grăirei limbilor și toate darurile Dumnezeiești lucrau în Biserica Dumnezeului celui viu. Prin ele se întăreau pentru a se prea mări Christos și a crede întru el toți aceia cărora li se predica numele și Evangeliul său. Apostolii prin gura lui Pavel povățuiesc pe credincioși că acele cântări, or unde și or când se vor aduce, trebuie a se pronunța și cânta așa fel, ca totul să fie clar și bine înțeles, pentru a se edifica toți, și totul să se petreacă *cu bună cuviință*¹⁾.

Ast-fel tradițiunea practică în Biserica lui Iisus Christos în tipurile apostolilor și sub ochii și conducerea lor, a fost păstrată și practică intactă, cu sfințenie, în timpurile posterioare de următori lor, sub conducerea și supravegherea acelor care au condus Biserica în numele lor și cu autoritatea cu care ei i-au investit. Se poate dice chiar că tradițiunea apostolică privitoare pe cult și servirea religioasă prin care Dumnezeu se prea măria prin cântări și imne de laudă

¹⁾ Comp. I Corinth. XIV, 10.

și de mulțumire nu numai că nu putea fi neglijată, dar ea era care însuflețea și întărea înșiși credința creștinilor.

Credincioșii nu puteau face altminterlea când știa că, o astfel de servire era introdusă de însuși Apostolii în Biserică, că ei au practicat-o, și au poruncit credincioșilor ca și ei să facă tot astfel *tot-d'auna și în totă vremea*.

Apostolul Paul în Epistola sa către Colasenii, dă creștinilor cari compuneau această Biserică, și prin ei tuturilor credincioșilor: «Cuvîntul lui Christos să locuiască întru voi, bogat întru totă înțelepciunea, învățându-vă și înțeleptîndu-vă pre voi înșivă, *cu psalmi și cu laude, și cu cântări duhovnicești, întru darul cântând întru inimile voastre Domnului*» ¹⁾.

Apostolul deosebește aci trei feluri de cântări: *psalmi, imne și cântări duhovnicești* ²⁾ pe cari le recomandă credincioșilor și îi îndemna a le cânta din inimă Domnului, pentru a dobîndi harul, adică darul și mila sa; dar care era natura și coprinsul lor, afară de acela al psalmilor, cunoscut tuturilor, este greu de precizat.

Acest loc a dat mult de lucru, de gândit și de cugetat tuturilor acelor cari s'au ocupat cu explicarea lui, mai ales acelora cari au voit ca să cunoască *imnele și cântările duhovnicești*, de care se făcea mare uz în bisericile creștine în timpurile Apostolilor ³⁾.

Opiniunea cea mai admisă este că: prin *psalmi* se înțeleg psalmii lui David și întreaga colecțiune a psalmilor adică întreaga psaltirie, care mai în toate timpurile a purtat și poartă numele lui David, carele a compus cei mai mulți din acești psalmi. Prin *imne* sau *cântări de laudă*, s'ar înțelege acele cântări și imne cari se află edate la finele psaltiriilor

¹⁾ Colasenii III, 16.

²⁾ Aceste trei feluri de cântări în textul original sunt denotate cu numirile de ψαλμοί, ὕμνοι și ᾠδαί.

³⁾ Comp. I Corint. XIV, 9—10. 15; Efesenii V, 18, 19.

vechi, anume acele cari se află în Codicele Alexandrin, înșirate după cartea psalmilor. Aceste imne sau cântări de laudă sunt. a) Cântarea lui Moise, coprinsă în cartea Exodului cap. XV, 1—19.—b) altă cântare tot a lui Moise coprinsă în cartea Deuteronomului cap. XXXII, vers. 1—43.—c) Rugăciunea sau imnul proorociței Ana, muma profetului Samuil, coprinsă în cartea I Sam. cap. III, vers. 1—10.—d) Rugăciunea profetului Isaia, coprinsă în cartea sa, cap. XXVI, vers. 9—17.—e) Rugăciunea profetului Iona, coprinsă în cartea care poartă numele său, cap. II vers. 10 și următoarele.—f) Rugăciunea profetului Avacum, coprinsă d'asemenea în cartea profețiilor sale, cap. III, vers. 2—19.—g) Imnul în formă de rugăciune al regelui Ezechia, coprinsă în cartea profetului Isaia cap. XXXVIII, vers. 10—12.—h) Rugăciunea regelui Manase coprinsă în capitolul XXIII al cărții a II a Cronicelor.—i) Rugăciunea lui Azaria coprinsă în cartea profetului Daniil, cap. III, 26—45.—j) Rugăciunea sau imnul cântat de cei trei tineri despre care istorisește acelaș profet Daniil, cap. III, vers. 52—88.—k) Rugăciunea sântei Fecioare pe care ne-o rapoartă Evangelistul Luca, cap. I, 46—54.—l) Rugăciunea bătrînului Simeon, pe care ne-o rapoartă acelaș evangelist Luca, cap. II, 29—32.—m) Rugăciunea preotului Zaharia, coprinsă tot la Evangelistul Luca, cap. I, 68—79, și n) Slava: *Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu*....

În fine *cântările duhovnicești* se cred a fi imnele, făcute și cântate de primii creștini, cu cuprins din istoria evangelică. Aceste imne le aveau creștinii, pentru a se deosebi prin ele atât de Iudei, cât și de păgâni. Din nenorocire însă nici unul din aceste imne sacre n'a ajuns până la noi. De sigur că ele erau după modelul psalmilor și altor cântări ale Vechiului Testament.

Imprejurarea că acest gen de literatură sacră n'a ajuns până la noi, nu poate să pună în îndoială pe nimeni și cu atât

mai puțin să se credă, că ast-fel de imne nu ar fi existat. În istoria bisericească a lui Eusebiu se spune clar, că în timpul persecuțiunilor lui Deciū și Deoclețian și în genere în timpul persecuțiunilor s'aū distrus foarte multe cărți bisericești. Iar Arnoviū istorisește, că în timpul persecuțiunilor, creștinii erau forțați a-și aduce cărțile lor religioase pe care păgânii le ardeau ¹⁾. Aceeași sortă aū avut-o cărțile creștinilor, mai ales cele cu privire la ritual în timpurile Arienilor și mai târziu în timpul luptelor iconomachice. Ast-fel dar se explică cum aū dispărut aceste prime încercări de imnologie sacră creștină, care desigur nu aū fost așa de bogată, ținând bine înțeleș sémă, că creștinii acestor timpuri cari se îndeletniceau a face imne și cântări, nu puteau suporta cheltuelile cele mari, cari necesitaū scrierea și transcrierea lor în manuscripte, scrise pe un material traīnic; ele se păstraū mai mult în tradițiunea orală și în memoria credincioșilor pioși, cari se edificaū moralmente, cântându-le în adunările lor religioase. Dar dacă toate aceste imne, puține la număr, s'aū pierdut, amintirea lor pe lângă psalmi și cele alte cântări din Vechiul Testament, aū fost nu numai în biserica primilor secolī, dar în toate timpurile și până în ziua de astă-zi de mare însemnătate și interes pentru biserica creștină.

Din istoria primelor secole se mai știe iarăși, că creștinii, chiar din timpurile apostolilor adunându-se séra și diminéța, mai ales Sâmbătă séra, și Duminică diminéța, spre a se ruga, cântau în deosebi acei psalmi din Vechiul Testament, cari vesteau pe Mesia, ²⁾ și cu acesta se întăreau în credința despre Dumnezeu Fiul, ca singurul mijlocitor între Dumnezeu și ómenī, și prea măreau pe Dumnezeu, după cuvīntul Domnului cu Duhul și cu adevărul, citind după exemplul

¹⁾ Comp. Arnoriū Adversus gentiles. Cap. IV, 36.

²⁾ Comp. Fapt. Apos. I, 16 — 20; II, 25 — 35; IV, 25 — 27, XIII, 33—36.

Apostolilor Sf. Scriptură și edificându-se în credință prin predică ¹⁾. Sf. Iustin filosoful și martir spune: se face adunarea credincioșilor, întru care, după cântarea imnelor de laudă și de mulțămire, se citesc scrierile Apostolilor sau ale profeților; iar după încetarea citirei, cel cu întâetate luând cuvântul povățuește și îndemna la cele bune pe credincioși ²⁾. Ast-fel se îndeletniceau creștinii timpurilor apostolice în practicile lor religioase și în exercitarea cultului și a servirei de Dumnezeu, ca manifestațiune a pietății lor religioase. În aceste timpuri, când creștinii se adunau pentru a se ruga, fie-care din ei, precum ne afirmă Tertulian, putea liber să cânte, ținând ordinea și supuindu-se întâi întru toate povățuirilor șefului, care conducea corul cântăreților ³⁾. Același lucru ni-l afirmă și Sf. Ión Chrisostom în omilia sa asupra psalmului 145. Din cuvintele sale rezultă, că corurile consta din tineri și bătrâni, din bărbați și femei, și cu toții cântau, fie-care după darul glasului său și cu toții forma o singură melodie.

Origina acestei practici religioase sfântul părinte o află în cuvintele Apostolului Pavel din epistola sa I către Corintheni, cap, XIV, 24, unde el dice: «Fraților! Când vă adunați fie-carele din voi cântare are, învățatură are, limbă are, descoperire are, tălmăcire are, toate spre dădare să fie».

Usul de a cânta poporul și credincioșii, în adunările lor religioase, 'l afirmă și Filon Iudeul și alți scriitori, precum și aședămintele Apostolilor. Din acestea din urmă aflăm, că cântăreții se împărțeau în două tabere sau coruri, bărbați cu bărbați și femeile cu femeile și toți erau sub conducerea întâiului cântăreț sau a conducătorului corului. Că cântau, când câte unul, când toți de odată ⁴⁾; și cum că în-

¹⁾ Comp. Colas. IV, 16; I Test V. 27.

²⁾ Comp. Iustin. Apost I Cap. 67 și Ist. Biser. Socrat. Cart. VII, Cap. 2.

³⁾ Comp. Tert. Apolog. Cap. XXXIX.

⁴⁾ Comp. Aședăm. Apost. cart. II, Cap. 57.

introducerea cântăreților în biserică este foarte veche și își urcă origina sa până la timpurile Apostolilor, se constată nu numai din canónele Apostolilor, dar și din liturgiile cele vechi, atribuite apostolilor Iacob și Marcu, unde psalții sunt continuu menționați. Usul acesta de libertatea cântărei s'a continuat până în sec. IV, când sinodul din Laodicea a hotărât prin can. XV, ca în biserică să nu cânte de cât numai psalții, cântăreții canonici, adică cei orînduiți de episcopi și de preoți ¹⁾, iar mai târziu s'a simțit nevoea d'a se lua măsuri contra aceloră, cari prin strigătele lor și tot felul de mlădieri ale vocii făceau cântarea sacră necuviincloasă și nepotrivită cu caracterul cel sfînt al servirei de Dumnezeu ²⁾.

Sf. Ión Chrisostom și Vasile cel Mare ne afirmă, că în biserica primelor secole, și până în timpurile lor, pe lângă cântăreți exista și isonari, cari în mare parte erau copii ³⁾.

Acestea și despre început și existența cântărei bisericești, în epoca apostolică, vom vedea cum era, din ce consta și ce cuprindea această cântare, precum și cari au fost cei d'întăiu alcătuitoari ai ei, sau imnografi ai bisericei.

D.

¹⁾ Comp. și can. X al aceluiași Sinod.

²⁾ Comp. Canon. 55, al Sind. VI ecumenic.

³⁾ Comp. Vasile cel Mare. Omilia 19 și Sf. Ión Chrisostom Epist. 67.

APOCALIPSUL ȘI PĂRINȚII BISERICESTI DIN PRIMELE SECOLE.

Scrierea profetică, cu care se încheie canonul Noului Testament, a fost din cele d'ântei timpuri ale bisericei creștine, adică, îndată după aparițiunea ei, supusă nu numai la tot felul de critici, dar mulți s'aũ îndoit chiar despre originea ei apostolică, fie-că autorul ei se declară de la început serv al lui Dumnezeu, carele a mărturisit cuvântul lui Dumnezeu și mărturia lui Iisus Christos, precum și câte a văzut el ¹⁾. În zilele noastre însă și în deosebă, pentru teologii protestanți, această scriere a fost cea mai atacată și contra ei s'aũ ridicat tot felul de obiecțiuni, pentru a o desbrăca de autoritatea apostolică, (cu care biserica creștină a recunoscut-o investită tot-d'auna, încheind cu ea canonul scrierilor, ce compun dreptul de credință al creștinilor.

Autorul acestei scrieri își pune, precum am arătat, numele său chiar la început și 'l repetă în mai multe rînduri în corpul scrierei. Dar tocmai acesta a făcut pe mulți și chiar dintre părinți, cei vechi ai bisericei să se îndoiască, dacă acest Ioan este Ioan Evangelistul, apostolul cel iubit al Domnului, căci acesta nu-și pune numele său în cele-alte scrieri ale sale și decă ei se întreabă: dacă această scriere, care după totă probabilitatea este anterioară celor-alte scrieri ale apostolului și el în ea și a pus numele său, nu avea nici un

¹⁾ Comp. Apocal. Cap. I vers. 1, 2. v. 4, 9. Cap. XXII, v. 8.

motiv, ca să nu și-l pună și în cele-alte, în evangeliu și în epistolele sale; iar dacă acestea sunt anteriore și în ele nu și-a pus numele său, era contra obiceiului său, de a-și da numele la scrierile sale. După această părere, cei ce nu socot pe apostolul de autor al scrierei o atribuesc unui alt Ioan, bărbat al timpurilor apostolice, cunoscut cu darul profetic în acele timpuri și că, confundarea de a se atribui evangelistului Ioan, a rezultat din asemănarea numelui. A mai contribuit bine înțeles, spre a mări îndoelile asupra acestei scrieri întârzierea, ce au arătat-o biserica și creștini primilor timpuri, spre a o primi în rîndul scrierilor sfinte și inspirate, care compun canonul Noului Testament.

Biserica însă, prin glasul autorizat al părinților și scriitorilor ei, chiar din cele d'întîi vécuri s'a rostit, pentru autoritatea și origina apostolică a acestei scrieri și dacă ore-cari îndoeli au fost asupra ei, acestea au fost și asupra altor scrieri și anume, înainte de alcătuirea și recunoșterea oficială a canonului, adică înainte de sec. IV, când sinódele din Nicea, Laodicea și Cartagena au făcut catalogul scrierilor sfinte, cari trebuiesc a fi citite șienerate de creștini, pentru edificarea lor spirituală și mîntuirea sufletescă.

Dar chînr și din aceste timpuri nu au lipsit părinți și scriitori însemnați ai bisericei, cari să se rostescă despre autoritatea apostolică a acestei scrieri, ast-fel, cel d'întîi este Sf. Iustin filosoful și martir, bărbat foarte apropiat de epoca apostolilor, căci este știut, că a suferit martiriul între ani 160—170 d. Christos.

Sf. Iustin, în dialogul său către iudeul Trifon, vorbind despre Apocalips spune, că alcătuitorul acestei scrieri *este unul dintre apostolii lui Christos* și arată iudeului, care discuta despre Christos profețiile din Apocalips, despre Ierusalim și împărăția celor drepti în Domnul¹⁾. Iar înainte de Iustin, aceia cari au continuat tradițiunea de la Ioan Evangelistul și până la Iustin și cari, ca și acesta au crezut în autoritatea apostolică a Apocalipsului, sunt Climent al Romei și Papia episcopul Ierapolei din Frigia.

Este adevărat, că cuvintele din Apocalips, raportate de Iustin, pentru a arăta iudeului Trifon credința creștinilor, despre

¹⁾ Comp. Iust. Dialogul său cu Iudeul Trifon. Cap. 38.

viitóra sórtă a Ierusalimului, fiind-că ele coprink ideea despre o împărăție de o mie de ani, cu drepti în Ierusalim, a dat mult de gândit și vechilor părinți ai bisericeii și explicatorilor scripturei din toate timpurile, dacă adică evangelistul profesa și el această credință, mai ales el apostol, din numărul celor 12 și una dintre cele trei colonne ale bisericeii din Ierusalim. Știut este iarăși, că acest loc din scrierea profetică a fost în toate timpurile piedica cea mare, care făcea pe mulți să se îndoiască despre origina apostolică a acestei scrieri, făcându-i a nu admite, că Ioan Evangelistul ar fi autorul ei. Se uită însă, că în locul citat autorul Apocalipsului, vorbind despre lucruri viitoare, arată și credința creștinilor, cari în speranța lor așteptau de odată cu venirea viitoare a Domnului și o împărăție a sa de o mie de ani în Ierusalim. Ast-fel că, dacă mulți din părinții bisericeii celei vechi au fost de bună credință și au crezut și ei, că cu adevărat va fi o astfel de împărăție a Domnului cu Dreptii în Ierusalim, ei au admis-o și propoveduit-o, înteiū fiind de bună credință, că însuși evangelistul o profesa și o propoveduia prin scrierea sa profetică Apocalipsul, iar al doilea, pentru că idea această sta în strînsă legătură aparentă cu venirea Domnului și învierea generală a tuturilor, cum și judecata de apoi, pe care mai toți ereticii le combăteau cu învierșunare. Toți acești părinți, cari precum am zis, atribuind apostolului învățătura, despre această împărăție de o mie de ani, o consideraū ca o consecință și continuare a venirei Domnului și a înviierei generale.

În acest sens și ținînd sémă de autoritatea apostolică a scrierei, o rapórtă și Iustin, în dialogul său cu Iudeul Trifon.

Pentru a slăbi tăria mărturisirei, pe care Iustin o face, despre autoritatea apostolică a Apocalipsului, mulți și în deosebi protestanții, se légă de alte mărturii și citațiuni ale sale, adăogând, că el raportă și atribue evangeliștilor lucruri, cari nu sunt cuprinse nici în evangeliu, nici în cele alte scrieri ale Noului Testament, cum sunt de exemplu cele raportate de el, cu ocasiunea botezului Domnului, se uită însă mărturia făcută de Ioan evangelistul la finele evangeliului său, unde zice: „Că și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea apostolilor săi, cari nu sunt scrise în car-

tea acésta“. Și când, cele raportate de Iustin, despre botezul Domnului, dacă nu sunt coprinse în evangeli, când înșiși inamicii mărturisesc, că ele sunt coprinse în evangeliul Ebioniților, nu este acésta o probă, că toate acestea erau coprinse în tradițiunii evanghelice?

Autoritatea mărturiei lui Iustin este dar tare și convingătoare. El contrapune Iudeului Trifon Apocalipsul, cu autoritatea unei scrieri apostolice și pe autorul ei 'l numește, precum am zis, *Ioan, apostol al lui Christos*.

Sf. Irineu citează în scrierile sale ¹⁾ foarte adesea Apocalipsul și 'l atribue lui Ioan, apostol al Domnului. Mai mult chiar el mărturisește, că acésta tradițiune o are de la un bătrân și de la aceia, cari au fost discipoli și au văzut pe Ioan. El compară Apocalipsul cu profeția lui Baruh și cu păstorul lui Herma și acésta comparațiune a făcut pe mulți critici să atace mărturia lui Irineu. Ea însă este puternică, căci profeția lui Baruh, știut este, că stă în cea mai strînsă legătură cu cartea profetului Ieremia, iar păstorul lui Herma era scriere a unui discipol al apostolilor și, de-și n'a făcut nici o dată parte din canon, ea însă era mult respectată și venerată de creștini, precum ne afirmă părinții bisericești și mai ales Eusebiu în istoria sa bisericească ²⁾. Iar bătrânii și martorii oculari, de la cari Irineu a aflat adevărata tradițiune, despre autoritatea apostolică a scrierei, sunt fără îndoială Papia și Policarp, discipoli ai lui Ioan și învățătorii și povătuitorii lui Irineu.

Eusebiu, în istoria sa bisericească ³⁾, ne spune, că înainte chiar de Irineu, Meliton episcopul Sardelor, între alte scrieri ale sale, compusese și un tractat *Despre Demonul din Apocalipsul Sf. Ioan*. Mărturisirea lui Eusebiu este una din cele mai prețioase, căci el însuși adaogă, că Meliton compusese scrierea sa, spre a susține învățătura lui Ioan din Apocalips, deci, pentru a susține acésta scriere și nici de cum, pentru a o combate. Mărturia este cu atât mai interesantă, cu cât este știut din coprinsul Apocalipsului,

¹⁾ Comp. Irineu. Contra Eresiilor. Cart. IV cap. 20; 11. Cart. V cap. 26; 1. etc.

²⁾ Comp. Eusebiu. Ist. Biser. Cart. V, Cap. 8.

³⁾ Acelaș. Scrierea citată, Cart. IV, Cap. 26.

că biserica Sardelor este una din cele șapte biserici, către cari Ioan a trimis scrierea sa profetică Apocalipsul ¹⁾.

Acelaș Eusebiu ²⁾ ne spune, că Teofil episcopul Antiochiei a compus o scriere contra eresiei lui Ermogen și că în această scriere întrebuintă foarte multe mărturii din Apocalipsul Sf. Ioan și tot el ne afirmă, că acelaș lucru a făcut și un alt scriitor bisericesc, Apoloniu, contra Montaștilor.

Dacă aceste scrieri, de mare importanță pentru Apocalips și profeția Noului Testament, n'a ajuns până la noi, nimeni nici odată n'a pus în îndoială mărturia lui Eusebiu. El ne afirmă încă, că Apoloniu în scrierea sa, între altele vorbind de Ioan, autorul Apocalipsului, spune, că el a înviat un mort la Efes și deci acest Ioan nu poate fi altul, decât Evangelistul.

Pentru a stabili tăria acestor mărturisiri, despre autoritatea apostolică a Apocalipsului, criticii timpurilor noastre mai ales adaogă, că acești scriitori și mai ales Teofil al Antiochiei, nu făcea nici o deosebire între scrierile creștinilor, ale Iudeilor și chiar ale păgânilor și că el, în scrierile sale, are citate chiar din Sibile. Se uita însă, că Eusebiu ne atestă, că acești scriitori au compus scrierile lor, pentru a combate pe eretici și importanța cea mare a faptului este, că ei contra ereticilor creștini, bine înțeles invocă autoritatea Apocalipsului și 'l combat, cu învățătura cuprinsă în această scriere, atribuind-o lui Ioan.

Clement Alexandrinul, carele precum se știe, a trăit la finele sec. II și primii ani ai sec. III, citează de asemenea Apocalipsul ³⁾ și o atribuește lui Ioan și se înțelege de la sine, că el întrebuintând acest nume în însemnarea sa absolută, înțelege persoana cea mai distinsă cu acest nume, adică pe apostolul Ioan. În cartea III și a IV a Stromatelor sale, vorbește și de alte Apocalipse, de un apocalips al lui Petru, de profeția lui Baruh, păstorului Herma, epistolele lui Clement Romanul și a lui Barnaba și altele. Acesta însă nu micșorează întru nimic atestațiunea sa, despre autoritatea A-

¹⁾ Comp. Apocal. Cap. III, v. 3.

²⁾ Eusebiu Ibid. Cap 24, V. Cap 18.

³⁾ Comp. Clement Alex. Stromata Cart. II Cap. VI.

pocalipsului lui Ioan, căci, știut este, că toate acele scrieri au fost de la început respectate și venerate de creștini și sunt până în ziua de astăzi.

Una din mărturiile însă cele mai însemnate, despre această scriere și autoritatea ei, o avem de la Tertulian, contemporan și acesta cu Clement Alexandrinul. Tertulian, în scrierea sa contra lui Marcion, (cap. III, 14), spune acestui eretic, carele ataca Apocalipsul lui Ioan și nu-l recunoștea. El zice: «Avem aici în Asia biserica Efesului și cele-alte biserici fondate de Ioan, tradițiunea sa. El este apostolul, carele a scris și Apocalipsul». Protestanții timpurilor noastre se silesc a slăbi tăria mărturieii lui Tertulian, zicând, că Marcion nu nega faptul, că în Efes și alte biserici ale Asiei se păstra tradițiunea apostolului Ioan, ci Apocalipsul acestuia. Ei mai adaogă, că Tertulian era Montanist; credea în învățătura mile-neului; în profețiile sectei Montaniste; în vederile lui Herma; în profeția lui Enoch, că era un visionar. Dar ce visiune poate vedea cine-va în cuvintele sale, când el, contra lui Marcion, invocă tradițiunea episcopilor Asiei, ca următorii ai lui Ioan? Tertulian se referă la fapte istorice și practica bisericilor, Asiei din timpurile sale, precum și la tradițiunea acestor biserici, cari toate păstraă cu sfințenie tradițiunile apostolului, care 'și petrecuse ultimile sale zile la Efes în adânci bătrânețe. Nu este vorba de visiuni, ci de o mărturie istorică, raportată de un scriitor însemnat și confirmată prin tradițiunea unanimă a bisericilor Asiei.

Dar dacă atestațiunea lui Tertulian pare neîndestulătoare, ce trebuie a zice de cuvintele lui Origen, în explicările sale asupra Evangeliului lui Ioan, unde vorbind și de Apocalips, 'l atribue acestui apostol, fiu al lui Zebedeu? Cu toate acestea și mărturia lui Origen, n'a lipsit d'a afla protivnici și pentru a o slăbi, toți aceștia adaogă, că Origen, în scrierea sa contra lui Cels, ia sub a sa protecțiune oracolele Sibilelor, că socotește Păstorul lui Herma, ca scriere inspirată, că privește deopotrivă cu scriptura epistola lui Barnaba, Înțelepciunea lui Solomon, profeția lui Baruh, că admite încă alte trei Apocalipse și evanghelii apocrife. Se uită însă, că dacă Origen recunoște ore-care autoritate oracolelor Sibilice, o face acesta în o scriere, cu caracter apologetic și față de păgâni, pe cari voește a-i apropia cât mai mult de credința creștină

și că el trăește în epoca, când canonul scrierilor sfinte al Noului Testament nu era fixat și deci, respectul său către scrierile conlucrătorilor și următorilor apostolilor, nu poate fi pus la nici o îndoială. În cât privește însă vederile sale, pentru cele alte scrieri ale Vechiului Testament, ele sunt justificate prin credința universală a bisericei, că aceste scrieri la încheerea canonului, când biserica creștină s'a pronunțat asupra lor, ele au fost recunoscute de scrieri sfinte și edificătoare pentru credincioși.

Sf. Ipolit, contimporan cu Origen, în scrierea sa despre Christos și Antichrist (§ 36), citează Apocalipsul și 'l atribue fericitului Ioan, apostol și discipol al lui Christos. Dar și contra sa se ridică aceleași obiecțiuni, că adică Ipolit nu făcea deosebire între scrierile cu autoritate și vrednice de credință ale creștinilor și între scrierile false sau apocrife. De asemenea aceeași obiecțiune se ridică și contra mărturiei lui Ciprian, care citează Apocalipsul, ca o scriere sfintă și Dumnezească, fără a-i numi autorul, dar punând-o alături și pe aceeași linie cu Înțelepciunea lui Solomon, Eclesiasticul, Cărțile Macabeilor, Cartea Tobit și altele.

Acestea sunt cele mai însemnate mărturii ale părinților și scriitorilor bisericești, din cele d'ânteiu trei secole ale bisericei, despre Apocalipsul lui Ioan. Protivnici acestei scrieri, pentru a-și susține vederile lor, spun următoarele:

1. Că sf. Ignațiu, discipol și următor al lui Ioan, nu amintește nimic despre Apocalips în scrierile sale și nici chiar în aceea, pe care a adresat-o bisericei din Efes și că Papia, care după ei este autorul credinței despre mileniū, își bazează credința sa despre acesta, nu pe Apocalips, ci pe o veche tradițiune nescrisă. Dar ce importă tăcerea lui Ignațiu și de când tăcerea unui scriitor devine o probă contra acelora, cari afirmă un adevăr?

2. Se aduce contra Apocalipsului două vechi mărturii, cari au ore-care greutate:

A) Afirmățiunea lui Caius, presbiter în Roma, care susține, că Apocalipsul nu este scrierea lui Ioan apostolul Domnului, ci fabricațiunea lui Cerint și B). Cuvintele lui Dionisie cel Mare, episcopul Alexandriei, care credea, că Apocalipsul nu era scriere a lui Ioan Evangelistul apostolul

Domnului, ci al lui alt Ioan, bărbat sfânt și pios ¹⁾. Caius scrie acestea pe la an. 210 d. Christ, iar Dionisie cel Mare pe la an. 250. Iată glasul bisericeii, zic protivnici Apocalipsului, presupunând pe Caius, că vorbește în numele bisericeii Romane, iar pe Dionisiu în numele bisericeii din Alexandria, cele mai însemnate centre creștine din aceste timpuri.

Afirmățiunea presbiterului Roman Caius, nu atacă cătuși de puțin autoritatea apostolică a scrierei noastre; întâi, căci este izolată; al doilea, căci este cutezătoare.

Ea este izolată, căci toți părinții bisericești din cele dintâi trei secole, dascăli mari și însemnați, cari au avut ocaziune să vorbescă de Apocalips, toți o atribuesc apostolului Ioan. Ea este în același timp cutezătoare, căci presbiterul Roman nu numai despre această scriere se pronunță ast-fel, dar el respinge și epistola către Ebrei. Și lucrul straniu, pe acesta o respinge, fiind că nu poartă numele apostolului, căci știut este faptul, că apostolul contra obiceiului său, nu-și pune numele său în fruntea epistolei, nici n'o încheie cu salutările apostolice, cum face la toate celelalte epistole ale sale. Iar pe acesta, unde apostolul Ioan își pune numele său, de sigur pentru a investi scrierea sa profetică cu autoritatea sa necesară, pe acesta o respinge. Deci fie-cine poate judeca de consecința logică a aprecierilor și deducțiunilor sale, afirmând pur și simplu, că scrierea este a lui Cerint. Mai presus de toate însă trebuie a se ști și acesta, că presbiterul Roman nu precisază, care este Apocalipsul, pe care-l atribue lui Cerint și în aceste timpuri circulau o mulțime de Apocalipse.

Cât privește aprecierile lui Dionisiu al Alexandriei, carele se mărginește de a raporta numele autorului acestei scrieri, fără vre un atribut, numindu-l pur și simplu Ioan, omul cel drept și sfânt, acesta nu exclude posibilitatea d'a înțelege pe apostolul Ioan, carele în istoria Noului Testament și în tradițiunea cea veche a bisericeii purta multe și diferite epitete.

În fine obiecțiunea, că Apocalipsul nu a fost numărat de

¹⁾ Comp. Eusebiu Ist. Biser. Cart. III, Cap. 28; Cart. VII, Cap. 25.

la început între canónele cele vechi, cari coprindeau scrierile Noului Testament, nu póte iarăși să pună în dubiú autoritatea canonică și apostolică a acestei scrieri, căci îndoiala, care a fost în primele secole asupra acestei scrieri, a fost și asupra altora, ca de exemplu, epistola lui Petru, II și III a lui Ioan, epistola lui Iuda etc. Dar din momentul ce biserica în sinódele sale s'a rostit oficial asupra canonului acestor scrieri, Apocalipsul, ca și acelea a făcut parte din canon și de atunci toate bisericile creștine au recunoscut-o ca scriere sfântă, inspirată și cu autoritate apostolică, atribuind-o lui Ioan Evangelistul apostolul Domnului.

C.

CRONICA BISERICESCĂ.

I.

O procesiune religiósă.

Duminică 7 Maiű a. c. s'a făcut în Bucuresci o procesiune religiósă cum rar s'a vėdut în capitala țerii nóstre. Și pentru ce s'a făcut acéstă procesiune? Care a fost motivul ei? Pentru ca să se aducă lui Dumnezeu rugăciuni ca anul acesta pămîntul să dea rod abundent așa ca să se ușureze suferințele poporului nostru atăt de mult încercat anul trecut. Acéstă procesiune s'a făcut după următórea programă, comunicată prin ȓiare tuturilor credincióșilor Capitalei:

„Duminică, 7 Maiű 1900, între orele 8 și 9 dimineța, se va celebra Sfînta Liturghie în biserica Catedrală a Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, după care se va începe procesiunea.

Plecarea va fi din cūrtea bisericei Catedrale a Sfintei Mitropolii la orele 9 de dimineța.

Convoiul va fi format ast-fel:

- 1) Credincióșii cu sfinte stėguri;
- 2) Preoții cu sfinte icóne;
- 3) Corurile din Capitală, întonând: „Christos a înviat...“;
- 4) Inalt Prea Sfîntul Mitropolit, însoțit de PP. SS. Arhierei, preoți și diaconii;
- 5) Credincióșii creștini.

Tóte clopotele bisericilor din Capitală vor suna în timpul procesiunei.

Convoiul va străbate strada Carol și calea Victoriei până la șosėua Kiseleff, rondul I, unde se vor face rugăciuni de mulțămire către Dumnezeu pentru nădejdea ce avem că anul acesta vom avea o recoltă bună“.

Conform acestei programe I. P. S. Mitropolit Primat Iosif Gheorghian, înconjurat de 11 P. P. S. S. Episcopi și Arhierii a mers pe jos până la șosea, unde s'a făcut sf. rugăciuni. Pe ambele laturi ale stradelor Carol și Victoria erau rânduți elevii și elevele școlilor primare din Bucuresci cu buchete de flori în mână, iar înaintea procesiunii mergeau elevii tuturilor școlilor secundare cu drapelele și conduși de directorii și profesorii lor. Corurile bisericilor din Bucuresci, al Seminariului Central și al școlilor Societății pentru Învierea Poporului Român au cântat până la șosea rând pe rând «Christos a înviat». A fost atâta lume la această procesiune; s'a văzut așa manifestare de sentimente religioase și atâta piositate, în cât fie-cărui român și creștin adevărat trebuie să-i fi curs lacrimi de bucurie. Mărturisesc că o serbare în așa fel n'am văzut până acum. Majestatea, Sa Regele Carol și A. S. R. Prințul Ferdinand au ținut să ia parte împreună cu credincioșii la această serbare religioasă și a produs o mare mișcare în public, când au ascultat în genunchi rugăciunile ce se făceau lui Dumnezeu. Pare că se vedea înțipărite pe fața Suveranului nostru cuvintele ce i-au fost călăuză de la venirea în această țară: Nihil sine Deo!

Sunt informat că asemenea procesiuni s'au făcut și în Galați și la Iași.

Din acesta se vede, cum că poporul nostru e plin de religiozitate. Momentele numai lipsesc pentru ca el să dovedească acest adevăr. Tradițiunile strămoșesci s'au arătat în totă splendoarea lor în ziua de 7 Mai!

În scurt: din cele ce am văzut în Bucuresci putem să tragem o mare învățătură și anume că poporul român are sufletul plin de sentimente religioase și depinde de noi ca să i le cultivăm. Plângeri nu mai pot să-și aibă locul. Preoții numai să-și dea bine seama de sfînta lor chemare, căci răspunzători vom fi înaintea lui Dumnezeu și a țării.

II.

Un discurs ținut în Senat.

P. S. Athanasie, Episcopul Rîmnicului-Noului Severin a ținut în Aprilie a. c. cu prilejul desbaterilor asupra legilor învățămîntului primar, normal, seminarial, secundar și superior o foarte importantă cuvîntare, pe care o reproducem aici. Sunt în această cuvîntare observațiuni atît de sănătoase în cît merită cea mai de aproape băgare de seamă.

Iată cuvîntarea P. S. Sale:

D-lor senatori, vă aduceți aminte că la Iunie trecut, în sesiunea extraordinară cu care s'a început activitatea legislativă a guvernului și a partidului, ce este la cîrma țerei, unul dintre cele d'întîi proiecte cari s'a supus desbaterilor d-văstră, a fost proiectul pentru reorganizarea geandarmiei. Și atunci, eu, recunoscînd, bine înțeles, că guvernul era în drept a lua măsurile ce credea de cuviință pentru întărirea forței fizice în interesul ordinei publice, am atras însă atențiunea guvernului, că ar fi timpul să ia măsurile cuvenite și pentru întărirea forței morale, tot în interesul ordinei publice.

Avisam prin aceste cuvinte la necesitatea pe care S-tul Sinod, de repetiție ori, a adus-o la cunoștința guvernului de a se revisui legea seminariilor, precum și a se mai modifica parochiile ce fuseseră fixate prin legea de la 1893.

Fie că acele cuvinte ale mele pe cari le-am rostit atunci, vor fi găsit un răsănet în auzul guvernului, fie că din alte considerațiuni, destul că precum vedeți acum, ne găsim în fața unui fapt împlinit.

Guvernul a venit înaintea d-văstră cu acest proiect de lege, prin care pe lângă alte dispoziții ce crede de cuviință a lua pentru instrucțiunea publică în genere, modifică și câte-va articole din legea seminariilor.

D-lor, eu n'am să insist asupra faptului, dacă această formă așa cum ne-o propune onor. guvern este oportună și dacă nu ar fi fost mai bine ca să se lase un timp suficient spre a se pute face dovada, dacă legea instrucțiunii, votată abea de un an n'ar da rîdele așteptate de la ea, și numai după aplicarea ei să fi prezentat guvernul îndreptările cuvenite.

Nu sunt din numărul acelor cari consideră legile ca ceva inutil, netrecător. Numai legile dumnezeiești au acest caracter, iar legile omenești sunt supuse la schimbări, când împrejurările vieții reclamă acesta. Totuși a veni cu modificarea unor legi la un an abia după votarea lor, mi se pare o măsură ce ar jigni prestigiul și tăria legilor.

Cum am dis, d-lor senatori, proiectul de lege ce se află în desbaterea d-văstră, îmbrățișeză o reformă mult mai întinsă de cît acestea la cari au avisat odinioară.

Eă, d-lor, bine înțeles că nu am să mă opresc asupra tuturor modificărilor ce se introduc prin acest proiect de lege în învățămîntul nostru.

Proiectul de lege ce discutăm, modifică legea de organizarea a administrațiunei centrale a ministerului instrucțiunei și cultelor. Acest lucru pe mine nu mă interesază așa de mult. D-l Ministru al Cultelor a găsit de cuviință să modifice în parte acea lege, ce este lucrătoare din anul 1892. Experiența făcută de atunci până acum, 'l-a putut încredința despre necesitatea acestei modificări. Dar eă nu voiu insista nici asupra modificărilor ce se aduc învățămîntului primar și normal-primar. Am să relevez aici numai măsura luată prin art. 62, că seminariștii cu certificat de absolvirea unui seminar superior vor putea fi și învățători, bine înțeles depunînd examenul general al școlelor normale. Considerînd gradul și durata de studiu a seminariilor, această măsură e puțin lucru pentru dînșii, dar în sfîrșit e ceva, de ore-ce pot funcționa ca învățători și dupe hirotonire. De alt-fel, această dispozițiune se vede și în art. 93 din legea clerului.

Nu voiu insista apoi asupra modificărilor ce se aduc învățămîntului comercial și profesional.

Mă voiu opri puțin, însă numai în trecăt, asupra unora din modificările ce s'au introdus în legea asupra învățămîntului secundar superior.

În proiectul ce discutăm, afară de mici modificări, se mențin aceleași obiecte de studii, pe cari le prevede și legea învățămîntului în vigoare la art. 3. Ar fi fost aici nemerit a se face o mai mare simplificare.

Dupe mine, d-lor, așa de multe obiecte de studiu nu au alt rezultat, de cât a îngreuna învățămîntul secundar.

Sunt peste 18 materii ce trebuie să se învețe în cele 7 clase de liceu. Legea în vigoare prevedea însă 8 clase.

Ar trebui deci, din partea șaolarilor o silință deosebită să'si câștige cunoscințele necesare din toate aceste obiecte.

Dar, d-lor, este cunoscut un lucru, că, dacă dai cui-va prea mult nu pôte să asimileze, nu pôte să mistue, și cu atât mai vîrtos, când pentru acesta i se acordă prea puțin timp. În adevăr, prin proiectul de față se stabilește chiar și numărul orelor de lecțiuni.

Ultimul aliniat al art. 3 modificat, din legea învățămîntului secundar prevede pentru studiile propriu zise câte 4 ore pe zi, așa dar 24 ore pe săptămână.

Ei bine, d-lor, cum este cu putință a se preda alte obiecte în 24 ore pe săptămână? Apoi, d-lor, când 18 obiecte de studiu, și obiecte principale, se predau numai în 24 ore pe săptămână, înțelegeți d-văstră cum se vor învăța aceste materii!

Eă unul nu'mi fac în această privință mari iluzii. Și vă voiu spune îndată pentru ce.

În materie de învățămînt ca și în alte ramuri ale vieței noastre publice, am căutat a imita mult legiurile franceze, fără a ține sémă că ele nu se pot în totul aplica la noi. Nevoile noastre sociale și cultura noastră încă începătoare, ne impun mai vîrtos a adopta o sistemă de instrucțiune mai simplă, dar în același timp mai solidă.

Din acest punct de vedere ne-ar putea servi ca pildă, mult mai bine Germania.

În învățământul secundar din Germania, și anume în gimnasiile clasice și reale sunt mult mai puține obiecte principale de studiu, 9 sau 10, și aceste obiecte se predau în termen mediu în 25 ore pe săptămână.

Obiectele secundare și anume caligrafia, desemnul, gimnastica și lucrul manual, au ore proprii, de ore-ce la școlile secundare din Germania se învață mai mult de 30 ore pe săptămână (Vezi Das öffentliche Unterrichtswesen im Deutschen Reichsland s. w dr. A. Petersilie, Leipzig, 1898 4-te Lieferung).

Va să dică, acolo se procede, după cum vedeți, în mod invers ca la noi: se caută a se da cunoștințe mai puține în ore mai multe, pe când la noi se caută a se da școlarilor cunoștințe multe în ore puține.

Resultatul la care vom ajunge cu această sistemă se poate presupune lesne după experiențele făcute în trecut, precum și după numeroasele dovezi de superficialitate date de absolvenții școlilor noastre secundare, pe când erau în ființă examenele de bacalaureat.

În ce privesc învățământul superior, am să mă opresc puțin la modificarea articolului 66, unde e vorba de facultatea de teologie.

Legea de la 23 Martie 1898, prevede agregati și la facultatea de teologie, ca la cele-alte facultăți, și însuși d. ministru de culte actualul a scris regulamentul facultății de teologie, în care figura un agregat pentru istoria bisericii române, acum acest agregat e suprimat prin art. 66 al proiectului de față, și cred că nu s'a făcut bine, s'a luat o măsură dăunătoare pentru propășirea facultății de teologie și în special a învățământului istoriei bisericii noastre naționale.

Mai este încă o măsură cu care de asemenea nu mă pot uni, agregati sunt împărțiți în două categorii, este o categorie la facultatea de drept și medicină, și altă categorie la facultatea de litere și științe. Cei de la facultatea de litere și științe primesc o lefă de 500 lei, cei de la medicină și drept o lefă de 300 lei; se pune întrebarea, de vreme ce facultatea de teologie nu s'a prevădut agregati, când va fi trebuință să se suplinescă o catedră, în ce condițiuni va fi plătit acel suplinitor, va fi în condițiunile agregatului de la facultatea de științe, sau în condițiunile agregatului facultății de drept?

D. Take Ionescu, ministru de finance: Ca ori-ce suplinitor, va lua lefă de profesor minus reținerile.

P. S. S. Episcopul de Râmnic: Ați suprimat apoi art. 72, privitor la modul de numire al profesorilor facultății de teologie și iar n'ați făcut bine.

Vin acum la cestiunea care cu deosebire mă interesează, și anume la cestiunea seminariilor.

Proiectul de lege ce discutăm prevede la art. II modificarea art. 19, 21 și 24 din legea clerului și seminariilor. Art. 19 modificat, cuprinde următoarea dispoziție:

„Pe măsură ce se vor înființa școli primare superioare, seminariile inferioare se vor desființa“.

Iată, d-lor, dispoziția din proiectul de lege ce discutăm, asupra căruia am să mă opresc în deosebii și cu care nu mă pot uni.

Când am avut ocaziune să cunosc acest proiect de lege, și în trecut

mi 'l-a arătat d. ministru de finance, de atunci 'i-am spus că această măsură nu este bună, este în defavórea învățămîntului și educațiunei religioase morale a viitorilor clerici.

Cu toate acestea proiectul s'a prezentat, s'a votat la Cameră, și acum este în discuțiunea d-vóstre.

Mă așteptam d-lor, cu multă plăcere, la óre-carî modificări în legea clerului, și acesta, pentru cuvîntul că vedusem la ministerul cultelor luându-se unele dispozițiuni ce erau de bun augur în această privință.

Așa, d. ministru de finance pe când era la departamentul cultelor, a luat o măsură fórté nemerită, anume aceea ca pămînturile bisericilor, dintre carî unele se arendaú și se administraú de casa șcólelor, să rămână în folosul personalului bisericesc, o măsură echitabilă și pentru care noi mulțumim d-lui ministru al cultelor.

S'a mai luat iarăși o măsură fórté nemerită și anume, că în parohiile unde sunt mai multe biserici, și unde, din pricina dificultăței terenului, un singur preot nu este suficient spre a face toate serviciile religioase poporului, să se mai dea un preot supranumerar și să se conteze și preoții supranumerari la cele patru vacanțe de preoți. în locul căror se póte hirotoni dupe lege, un noú preot.

Acésta este o măsură bună și de natură a înlesni serviciul religios pentru popor.

În vederea acestor înțelepte măsuri ne așteptam că se vor lua prin modificarea legii și alte măsuri folositoare pentru bunul mers al instrucțiunei și educațiunei preoților, cum și al administrațiunei bisericesci.

Ne așteptăm de asemenea, că fiind vorba despre modificări în legea clerului și seminariilor, -să fie consultați și episcopi și mitropoliți, căror prin această lege li se recunósce cum e și firesce dreptul de supraveghere asupra mersului regulat al instrucțiunei și educațiunei de seminari. Nu am fost însă consultați și'mi pare rău de acesta, mai ales că d. ministru de finance scie că altă dată când a venit cu legea clerului și seminariilor, i s'a dat un concurs destul de bine-voitor, ca legea să se presinte în condițiuni cât se póte mai bune.

Nu am fost consultați, și din această pricină, proiectul ce discutăm are pe de o parte nepotriviri, iar pe de alta lacune.

Proiectul are nepotriviri mai întâi în ce privesce numărul obiectelor: În licee am spus că prevede să se predea vre-o 18 materii. În seminarii sunt peste 20 de materii.

În licee prevede să nu se predea pe săptămână la fie-care clasă mai mult de 24 de ore; la seminarii sunt 29 și 30 de ore pe săptămână. Pentru ce această nepotrivire când e vorba de seminariști, față cu școlari diu cele-alte școle secundare?

Mai mult de cât atât: În programa seminariilor care este publicată în buletinul oficial al ministerului cultelor din 1 Octombrie 1883, materiile sunt așa întocmite în cât învățămînt religios la seminar din acest număr de 29—30 ore, nu i se acordă de cât două, maximum patru ore pe săptămână.

Este o împărțire cu totul defectuósă, și'mi pare rău că s'a adoptat

aşa programă. Fusesem şi eu întrebat atunci, dar din diferite împrejurări n'am putut participa la facerea acelei programe.

Acum ar fi fost timpul să se îndrepteze aceste nepotriviri. În clasa IV de la seminariul superior nu este nici un obiect religios,—dór musica bisericească—ceea-ce de asemenea este o mare nepotrivire.

La seminariile inferioare musica vocală şi cea bisericească, pentru care în regulamentul seminariilor se prevede câte un maestru. Se predă de unul şi acelaşi maestru, ceea-ce nu pôte să dea un rezultat satisfăcător, căci alt-fel de instrucţiune are cel ce cunoşce cântările bisericesti, şi alta are cel ce se specialisează în musica vocală saă occidentală.

Dar pe lângă modificările ce trebuia să facă în ce privesce instrucţiunea din seminarii, mai trebuia să modifice şi parohiile.

D-lor, spre a vă convinge despre necesitatea modificărei parohiilor, faceţi o apropiere între numărul şcolilor mai ales rurale şi numărul parohiilor.

Raportul luminat al d-lui raportor al acestei legi, ne înlesnesce să facem o asemenea apropiere. Din acest raport vedem că avem 471 şcole primare urbane pe când parohii urbane sunt numai 317; diferenţa ce e drept nu este mare din această parte.

Ea este mult mai mare în ce privesce şcolele şi parohiile rurale, dacă facem o apropiere între acestea:

Sunt 3.762 şcole primare rurale, şi avem numai 2.734 de parohii.

Evident că chiar din această apropiere se pôte constata că mai cu seamă parohiile rurale nu sunt suficiente, şi că o modificare se impunea în această privinţă. Sf. Sinod a propus guvernului în mai multe rânduri modificări de parohii, căci pe fie-care şi se primesc numeroase plângeri de la sătenii din părţile cele mai depărtate de centrul parohiilor şi din toate colţurile ţerei, că nu mai sciū de biserică şi de sărbători din cauză că preotul este prea departe de ei.

Aşa dar se impunea o modificare a parohiilor, în sensul de a se mai spori şi această modificare se putea face cu ocaziunea modificărei legii de faţă.

Dar sunt d-lor, în acest proiect şi lacune cari s'ar fi putut fi înlăturat, dacă s'ar fi consultat chiriarhii.

Este o necesitate adînc simţită de cântăreţi la biserică.

Eū cred, că ar fi fost fôrte nemerit să se ia prin legea învăţămîntului şi ore-cari măsuri în această privinţă. D-lor, orî cât ar fi de vrednic un preot, nu pôte îndeplini serviciul în biserică fără cântăreţ; aşa a fost organizat serviciul religios de la începutul bisericeii creştine.

Şi, deci, în această lege fiind vorba şi de învăţămîntul profesional, era o măsură fôrte bine venită, să se ia dispoziţiuni şi pentru instruirea cântăreţilor, căci şi acesta este o profesiune care ar putea fi îmbrăţişată de copii de sătean, cei înzestraţi cu voce de la natură. Socotesc că această profesiune merită din partea guvernului ore-care atenţiune, cînd vedem că prin acest proiect se ia dispoziţiuni aşa de amănunţite pentru diverse profesiuni, ca tâmplărie, dulgherie, tinichigerie, şi altele.

În şcolele profesionale de fete, legea în vigóre de asemenea are o lacună în ceea-ce privesce învăţămîntul religios. Anul trecut, cînd s'a

discutat în Senat legea învățămîntului profesional, eu atrăgeam atențiunea d-lui ministru al cultelor de atunci, că potrivit dispozițiilor legii, religiunea trebuie să se predea și la școlile profesionale de fete, de un cleric iar nu de una din profesorele de la acea școală, pentru că nu se poate obține bun rezultat în studiul religiei, de la un profesor care nu este specializat.

Ar fi trebuit dar prin legea de față să se ia o dispozițiune corespunzătoare și în această privință.

O altă lacună, d-lor, foarte însemnată și cu urmări foarte primejdioase pentru religie și chiar pentru naționalitatea noastră, este lipsa învățămîntului religios în școlile private și în special în pensionatele de confesiuni străine din țara noastră.

Aceste școli orî cât ar fi de bune în alte priviri, nu pot fi folosite pentru copiii românilor ortodoxi cari le frecuentază. Sunt d-lor, numeroase școli private și în București și în alte părți ale țerei, conduse de persoane străine de naționalitatea și de religiunea noastră ortodoxă. Dar cu aceste școli nu numai că nu se predă învățămîntul religios ortodox copiilor ortodoxi, dar se caută chiar a face proseliți și din această pricină se întîmplă că copii și mai ales copile care își fac educațiunea în ast-fel de pensionate, încetul cu încetul se acomodează cu credințe și deprinderi străine, se răcesc de credința părinților, încetază de a mai merge la biserica lor strămoșească, și trec în urmă la confesiunea școlei unde și-a făcut educația.

Eu cred, d-lor, că acest rău reclamă o remediare cât se poate de grabnică, și ar fi fost un privilegiu foarte bine venit ca prin legea de față să se ia oarecare măsuri de control în ce privește instrucțiunea și educația religioasă morală a copiilor ortodoxi, din pensionatele private, mai ales acele de alte confesiuni. Se vorbea prin jurnale, mai lunile trecute — nu împărtășesc în totul cele ce spun jurnalele, căci ele de multe ori măresc lucrurile. dar totuși ceva se înțelege din ele pentru cel ce poate să înțeleagă — se vorbea prin jurnale, și mai ales prin jurnalele ce fac politică pronunțată națională, că în Iași au trecut câte-va persoane de la religia ortodoxă la altă confesiune. M'am interesat de acest lucru cerând informațiuni de la persoane din localitate, cari erau mai în măsură de a cunoaște, dacă faptul s'a petrecut în adevăr și din ce cauză, și am primit informațiuni pozitive cum că în adevăr au fost câte-va treceri de la biserica noastră ortodoxă la confesiunea romano-catolică, și că aceste treceri se datoresc în particular educațiunei pe care mai ales fetele noastre o primesc în școlile străine din țară, în pensionatele private. În această privință un cunoscut al meu îmi scrie, că o domnă din Iași imputa altelea, de ce a trecut la confesiunea romano-catolică, și aceea îi răspunde următoarele:

„Ce vreî, ma chère, eu ca multe altele m'am făcut studiile în pensionate catolice și am căpătat afecțiune către biserica apusană“.

Vedeți, d-lor, o declarație cât se poate de categorică.

Mai mult încă, aceste pensionate sunt un mijloc de propagandă la catolicism în dauna religiei și bisericei noastre ortodoxe; iar propaganda

se întinde și afară din pensionate. Să'mi dați voe d-lor, a vă cita și în această privire un pasagiū din o corespondență ce mi s'a' comunicat: „La Botoșani mai toate persoanele din societatea înaltă sunt catolice, mai toți Miclesci, Comănesci și mai mulți alții s'aū catolici. Sunt o mulțime de popi acolo; 'mă-a spus un prieten că tot-d'a una pe la mese, pe la întruniri intime sunt invitați popii catolici. *Este o adevărată calamitate pentru noi, că vrem să ne perdem numai de cât religiunea și naționalitatea, să fim franțuziți cu totul, numai și numai ca să imităm pe alții!*”

Dupe cum vedeți, d-lor, este un sistem ce se urmărește cu multă dibăcie și stăruință, în scopul de a înstrăina încetul cu încetul pe fii și mai ales pe ficele bisericei noastre de la religiunea lor strămoșescă. De aceea cred, că se impunea ca o datorie guvernului, în special d-lui ministru al cultelor, că acum când se reformează legea instrucțiunii să se ia și măsurile necesare pentru organizarea învățămîntului religios ortodox, în pensionatele străine din țară.

Sciți bine, că mai deună-ți, când am votat legea rentei din Brașov, se dicea că nu e posibilă altă soluțiune, pentru că guvernul maghiar voesce să scie tot ce se petrece în școlele de acolo. Ei bine, eu cred că guvernul român este cu atât mai mult în drept să cunoscă ce se petrece în școlele private din țară, și mai ales când e vorba de învățămîntul religios din acele școle.

Cu părere de rău însă constat că d. ministru, lasă la o parte învățămîntul privat. D-sa dorește chiar ca acest învățămînt să ia proporțiuni cât se poate mai întinse, fără nici un fel de măsuri în cât privește credința și morala bisericei noastre, precum și naționalitatea noastră.

Dacă am fi fost consultați, am fi supus d-lui ministru, toate aceste observațiuni ale noastre, și poate că ele măcar în parte ar fi fost bine venite. N'am fost însă consultați și reforma departe de a fi completă, din punctele de vedere pe cari am avut onoare a le expune, este defectuoasă și păgubitoare pentru bunul mers al instrucției și educației religioase a tinerimei noastre.

Păgubitoare sunt în această privire, d-lor, și reducerile de cari d. ministru a găsit de cuviință să le facă în budgetul cultelor.

Și fiindcă proiectul ce discutăm e în legătură cu budgetul, dați'mi voe să insist puțin asupra acestui lucru.

S'aū cerut d-lui ministru al cultelor economii de un milion, și d-sa a găsit de cuviință să facă și mai multe economii. D-sa a făcut economii de 1.500.000 lei, desființând unele servicii bisericești de neapărată trebuință. Așa de exemplu, a suprimat de la seminare spiritualul. Acesta, d-lor, era un preot cu îndatorirea de a fi neîncetat pe lângă elevi, de a le da povețe morale sufletești, de a fi mentorul lor, acela către care elevii să-și deschidă inima și în ceasuri de bucurie și în ceasuri de întristare, un tovarăș nedespărțit al lor...

Ceea ce se cere neapărat, când e vorba de o educațiune morală serioasă.

Totuși d. ministru al cultelor a găsit de cuviință, în interesul economiei ce ar rezulta din suprimarea acestui post, să-l desființeze.

S'a mai desființat și alte posturi bisericesci prevădute în buget, și foarte necesare pentru luminarea poporului nostru.

S'aun redus pe jumătate chiar ajutoarele ce se pun la dispoziția I. I. P. P. S. S. Mitropoliții spre a se da săracilor.

Am să insist asupra acestui lucru, de orice este un obicei străvechi al religiei noastre, ca săracii să găsească la biserică mângâere și ajutor. În timpurile vechi, Domniile noastre ridicau biserici când se întorceau de la războaie și le înzestrau cu tot ce aveau mai prețios, pentru ca, după cum dice un scriitor al nostru, mirăsa lui Christos, biserica, pururea frumoasă și avută să protegă în veci pe femeia ce alergă la dînsa, să dea ajutor orfanului celui străin în lume și un azil bătrânilor celor împovărați de ani.

Pentru ca în biserică și monastiri prunci să învețe legea Domnului, păcătoșii să se îndrepteze, iar cei bătrâni să meargă în ele: De aceea și silințele pe întrecute ale Domnilor și strămoșilor noștri, de a înzestra bisericile spre a răspunde acestei meniri.

A venit timpul să se facă o reformă în administrația biserică.

Statul a luat asupra sa îngrijirea monastirilor, precum s'a îndatorit a îngriji și de cler și de toate celelalte instituțiuni bisericesti.

Dar, priviți acumă cu toții în ce hal sunt astăzi monastirile noastre. De unde erau falnice zidiri, ale căror cupole întreceau brații înalți ai munților, astăzi sunt niște ruine.

Vorbesc în deosebire de monastirile de peste Olt, atâtea monastiri și schituri frumoase, a căror întemeiere și înzestrare se datorește evlaviei, credinței ferbinte a Domnitorilor și vechilor Bani, precum și a altor buni români din partea locului.

Astăzi cele mai multe din ele sunt ruine ce îți umple sufletul de durere, când te gândești cum în acele vremi se puteau ține toate în stare bună, pe când astăzi chiar cele puține, câte sunt îngrijite de Stat, nici a treia parte din numărul total al lor de odinioară sunt amenințate a rămânea pustii și dărăpănate.

De la 1864 de când sunt în îngrijirea guvernului, îmbunătățiri la ele nu s'aun făcut, și ceea ce li se da atunci, nu numai că nu s'a sporit, ci tot s'a redus și se reduce mereu, și cred că va veni timpul—vom trăi noi, poate—când nu se va mai da nimic pentru ele și când se vor dărîma; dar atunci se va slăbi și năbuși în inimile poporului nostru și iubirea de Dumnezeu, iubireade aproapele, iubirea de jertfire pentru ceea ce este bine, o daună foarte mare pentru moralitatea și pentru naționalitatea noastră.

Dicea, d. ministru de finance, în o ședință anterioară, că de veri-o 10 ani încoco bugetele de cheltueli al României sporesc regulat cu 5 până la 6 milioane pe fie-care an. Eu aș întreba: cu cât aș sporit aceste bugete, când e vorba de monastiri și de personalul bisericesc?

În toate celelalte servicii publice s'aun tot creat posturi noi, s'aun tot adaus cheltuelile din an în an. Iar aici cheltuelile n'aun sporit, aici tot s'aun redus, precum vedem că s'aun redus și în bugetul anului curent, până și ajutoarele ce primeau săracii de la mitropoliții țerei.

Vă cer ertare, d-lor senatori, pentru digresiunile ce am făcut. Am

vrut să ating aceste puncte ca să expun părerea mea de rău, despre modul cum îngrijește guvernul de aședămintele bisericesti cari sunt atâtea dovezi ale pietății strămoșilor noștri și a iubirei lor de lege și de nēm.

Vin, însă, la seminare. După cum se vede din proiectul de față, pe măsură ce se vor înființa școli primare superioare seminarele inferioare se vor defința.

Am spus d-lui ministru de finance, că eu nu pot să dau asentimentul meu acestei măsuri. Să vă arăt acum pentru ce. Seminarele inferioare sunt pepinierile, ca să dic așa, cele mai potrivite spre a pregăti copiii din vârsta cea mai fragedă pentru cultura biserică, cultură care se dă în seminarele superioare și în facultatea de teologie.

Se poate ca pentru celelalte cariere să se arate mai puțină îngrijire de educația copiilor, dar când este vorba de cariera preoțască trebuie să se pună chiar mai multă cumpănă pe educația viitorului cleric, de cât pe învățătura lui, căci dacă preotul este învățat și n'are o purtare conform cu omisiunea lui, atunci învățătura lui nu folosește la nimic, este aramă sunătoare și țimbal răsunător.

Iată pentru ce se cer măsuri rigurose pentru educațiunea viitorilor preoți. Iar acesta trebuie să începă din vârsta cea mai fragedă, lucru care se face în seminariul inferior.

În legea de la 1864 se prevede 8 seminarii, ca au funcționat până la legea din 1893. Care a fost pricina că ele a degenerat? Pricina a fost că în seminarii se primeau și elevi externi, cari nu erau supuși la o educațiune proprie unor viitori clerici. Deci, din această cauză, seminarele s'au discreditat.

Ați, în urma măsuri nemerite ce s'a luat, ca în seminare să fie numai elevi interni, la un mod de viață regulat, ați seminarele dau în ceea-ce privește educațiunea și instrucțiunea, rōde destul de bune. D. ministru al cultelor s'a putut încredința despre acesta de la d-nii inspectorii, cari cercetă seminarele, eu sunt informat că d-nii inspectorii, cari au vizitat seminarul din Râmnicul-Vâlcea, tot-d'a-una au găsit ordinea cea mai perfectă, atât în privința educațiunei cât și a instrucțiunei. Despre acesta sunt încredințat chiar prin mine însumi, fiind-că seminarul de la Râmnicul-Vâlcea este în curtea Episcopiei, și când sunt acolo, vizitez seminarul, atât în cursul anului, cât la examene, rămânând deplin satisfăcut de rezultatele constatate.

În occident sunt așa numitele seminarii preoțesti, în cari se primesc băeți spre a fi pregătiți pentru preoție, lăsându-le liberă alegere ca după terminarea cursurilor în acele seminare să trecă în seminarele superioare sau în alte școli, când n'au aplicare la preoție. Destul că din capul locului sunt supuși unei discipline deosebite, cei ce voesc a se face preoți.

Nu dic, sunt și țeri unde, în institutele clericale superioare, se primesc școlari din gimnasilor, din alte școle secundare. Dar, d-lor, dacă facem o asemănare între educațiunea, în special, între educațiunea religioasă a școlarilor de la gimnasiile din apus anume din Austria și Germania și a școlilor de la gimnasiile noastre, vom vedea că deosebirea este foarte mare.

Acăsta deosebire se poate cunoște ușor, luând în cosiderație numai învățămîntul religios.

În gimnasiile din Germania se învață religiunea 19 ore pe săptămână, la gimnasiile clasice. La așa dizele școle medii, ce s'ar putea privi ca analoge, cu școlele primare superioare, ce se crează prin proiectul de față, învățămîntul religios se predă 15 ore pe săptămână.

Aceste date sunt culese din lucrarea specială pe care am citat-o mai sus. Ea este o lucrare nouă, prin urmare, în curent cu cerințele pedagogice.

Nu mai vorbesc apoi da educația solidă ce se dă chiar în familie copiilor din acele țări.

Ei bine, niște copii cu așa educație și cu o instrucție religioasă, atât de îngrijită, se mai poate să fie primiți în institute preoțești?

Dar să ne întorcem la noi. La noi cu multă greutate s'a putut obține, acum două ani, de la ministrul instrucției, ca în școlele secundare și anume în licee să se acorde religiunii 7 césuri pe săptămână, iar în gimnasiu 5, se dicea că chiar atât ar fi prea mult pentru elevi. Nu, că, iar mai vorbesc apoi de educațiunea elevilor din gimnasiile noastre, elevii din seminariile inferioare, după ce ies de la școală, séra, spre Duminică sau spre o sêrbătoare, nu se duc să se plimbe ca cei-l-alti, ci se duc la biserică. Acesta este pentru ei o diversiune foarte folositore, căci după o ocupație mai mult cu inteligența, sunt acum ocupați mai mult cu simțurile și cu inima.

După ce ies de la biserică se recrează și ei se plimbă, se jôcă. La timp însă se culcă regulat, iar dimineața merg din nou la biserică; iar peste di tot timpul le este măsurat cum să'l întrebuințeze.

Ce fac însă elevii din gimnasiu, și în genere elevii externi din școlele secundare, după ce ies de la școală spre Duminică sau spre o sêrbătoare? Umblă pe strade, se dedău la tot felul de jocuri până târziu noaptea; iar a doua di se scólă la prânj, căci nu intră în deprinderea lor de a merge la biserică, și tot restul zilei îl petrec mai tot-d'a-una fără rost. Apoi, pas de trimite la seminarele superioare elevi cu asemenea educație!

De aceea nu mă pot uni cu ideea ca din gimnasiu să se primescă elevi în seminariile noastre superioare. Și cele dize despre gimnasiu se pot aplica foarte bine și la școlele primare superioare ce se crează acum, spre a înlocui clasele paralele de pe la gimnasiu și licee, precum și seminarele inferioare.

Acastă măsură pe care voește să o ia guvernul prin proiectul de față, în ce privește seminarele, în loc de a consolida educațiunea și instrucțiunea religioasă a viitorilor preoți, o slăbește, o sapă, o dărîmă, și cred că nu trebuie a lucra ast-fel niște meșteri zidari, cum îmi place să consider în deosebă pe d. ministru de finance, care a dat doveđi în această privință cu ocaziunea legii din 1893.

Cu această măsură ne vom întorce iar la starea în care ajunsese mai târziu seminarele din legea de la 1864, sau la decadența instrucțiunei și educației viitorilor preoți.

Cer, d-lor, dar, în urma celor ce am avut onóre a expune înaintea d-vóstre, ce seminarele inferioare să se menție ast-fel precum sunt în ființă, să se țină sémă de necesitatea imperioasă a lor pentru buni și bine educați clerici. Cer în același timp ca, de ore ce cele două seminare în ființă nu sunt suficiente, spre a da numărul trebuitor de preoți la pa-

rohiile rurale, pe lângă absolvenții cari voesc a urma și la facultatea de teologie, să se mai înființeze un seminar superior, ca să fie 3 seminarii inferioare, și 3 superioare.

Acastă cerere nu e de fel exagerată, dacă luăm în considerare că legea de la 1864 a menținut cele 8 seminarii existente atunci, și anume: 6 inferioare și 2 superioare, iar spre a fi primit cum-va la preoție cerea să fi absolvit în seminar, chiar unul din cele inferioare.

Aastă-dă nu se mai pot preoți de cât absolvenții seminarelor superioare, și numărul de absolvenți dat de cele două seminare ce avem nu este suficient. Din această cauză avem o sumă de parohii vacante. Eu am acum 22 de parohii vacante. Acestea nu se pot ocupa cu preoți supranumerari; puțin preoți supranumerari cari mai sunt, mai bucuroși renunță la lăfă, de cât să-și părăsască gospodăria, pentru care au muncit totă tinerețea. Preoții supranumerari, de la punerea în aplicare a legii clerului, s-au împutinat într'un mod simțitor; la mine nu mai sunt de cât vre-o 200 la aproape 800 de parohii.

Precum vedeți, este nevoie de un contingent mai mare de candidați la preoție, și acest contingent nu-l pot da numai cele două seminarii pe cari le avem astăzi. Înființarea unui al treilea seminar superior se impune imperios.

Acestea sunt, d-lor, observațiunile ce eu, ca păstor al bisericei, căruia îi incumbă în prima linie grija pentru educațiunea și instrucțiunea viitorilor preoți, am crezut de datoria mea să fac, față de proiectul de lege al onoratului guvern.

Am arătat că acest proiect nu aduce vre-o îmbunătățire nici învățămîntului secundar, nici celui superior, în particular învățămîntului teologic, că el este defectuos în ce privește necesitățile instrucțiunii și administrației clerului, iar prin măsura de a desființa seminarele inferioare, este chiar periculos pentru educațiunea viitorilor preoți. Din aceste considerațiuni, nu pot da asentimentul meu pentru acest proiect de lege.

Dacă guvernul, însă, va bine-voi să ia în seamă dorințele exprimate, și anume pe de o parte, ca seminariile în ființă să fie menținute, să se renunțe la câte-va școli primare superioare, în vederea trebuinței acestor seminare; să nu se tindă la atâtea economii, când e vorba de niște școli în cari să educă numai fiii de săteni și curați români, iar mai ales să nu se caute pe totă linia economii tot în dauna bisericei; dacă guvernul va menține, ȳic, aceste seminarii, și va mai înființa un seminar superior, eu am dovedit că un atare seminar e absolut necesar; atunci și guvernul și d-vóstră, d-lor senatori, veți dovedi că sunteți urmași credincioși nu numai ai tradițiunilor partidului conservator, în ce privește aședarea bisericei nóstre, ci și ai tuturilor bărbaților cu dor de binele și viitorul acestei țări. Am ȳis.

III.

Lumînările de c  r  .

S'a vorbit adesea în colónele acestei reviste despre măsurile luate de Sf. Sinod în privința lum  n  rilor de c  r   ce

trebuesc admise în biserica noastră, cum și despre diferitele circulări trimise autorităților administrative de către ministerul de interne prin care li se atrăgea atențiunea asupra lumînărilor de ceară falsificate. Nu s'a putut face însă nimic. Și acum ca și altă dată se întrebuintează foarte mult în bisericile noastre lumînările de ceară falsificate. Și acesta e un mare păcat, căci pentru serviciul dumnezeesc trebuesc închinat numai lucruri curate și se distruge și pictura bisericilor, care formeză în mare parte podoba lor.

Camera de comerț din Galați intervine către ministerul de agricultură etc. și îi atrage atențiunea asupra chipului de fabricare al lumînărilor de ceară și asupra pagubilor ce se aduc micilor fabricanți de ceară curată de către fabricanții de lumînări falsificate. Public aici adresa acestei camere de comerț, căci e bine să cunoșcem ori și ce mișcare în chestiunea acésta.

„Încă din timpuri, chestiunea lumînărilor de ceară pentru uzul religios și bisericesc, a făcut obiectul unor importante discuțiuni atât în corpurile legiuitoare și Sf. Sinod cât și în sânul Camerilor noastre de Comerț. Și, cu drept cuvânt, din deliberările urmate asupra acestei importante chestiuni a rezultat oare-cari regulamente și dispozițiuni prin care se interzice întrebuintarea în biserică a lumînărilor (dise de ceară) falsificate.

Cu regret se constată însă că, acele regulamente și dispozițiuni de parte de a fi aplicate cu totă rigorea lor de autoritățile în drept, au fost și sunt lăsate în desuetudine. - Și lucrul e ușor de constatat oricând și în ori-ce biserică, afară numai, poate, de puține excepțiuni unde intrarea lumînărilor de ceară sunt oprite.

Motivele care a făcut pe acésta Cameră să se ocupe de acésta chestiune sunt, în primul loc, modul de fabricațiune al lumînărilor de ceară, apoi plîngerile drepte ale micilor fabricanți de lumînări de ceară.

Se știe că în țară, există un număr oare-care de fabricanți de lumînări de stearină, cari se bucură de avantajile ce le acordă legea încurajării industriei naționale. Dînșii pe lângă fabricarea lumînărilor de stearină, de câțiva ani, se ocup și cu fabricarea lumînărilor așa dise de ceară pentru usul bisericesc, dar a căror fabricate sunt compuse din stearină și diverse alte substanțe vătămătoare sănătăței, ca: seș, parafină și altele.

Asemenea se mai știe că, în țară, sunt și mici fabricanți de lumînări de ceară, parte din ei bucurându-se de avantajile legii încurajării industriei naționale iar alții, și aceștia sunt mai mulți, cari nu se

bucură de avantajile legii saū, cărora li s'a retras acest drept. Acești mici fabricanți de lumînări de c  r   se văd astă-  i aprópe distru  i în desvoltarea fabrica  iunii lor din cauza concuren  ei neleal   ce li se face de către fabricanții de lum  n  ri de stearină cari fără nici un scrupul, pun în nego   pentru uzul religios   i bisericesc, lum  n  ri fabricate din: stearină, se  , parafină   i alte substan  e v  t  m  t  re.

Cu modul acesta se distrug actualele mici fabrice care se mai ocup încă cu fabricațiunea lum  n  rilor de c  r   curată   i se aduc lovituri zdrobito  re încă   i culturei stupăritului, căci cu toții cun   team că în trecut se fabrica pentru uzul bisericesc numai lum  n  ri de c  r   curată de albine,   i fabricanții trăiau din produsul mucei lor iar cultura stupăritului era în flóre.

  n mod imperios se impune dar ca să îngrijim pentru desvoltarea acestei frumo  se industrii precum   i pentru estinderea c  t mai mare ce trebuie să se dea culturei stupăritului, care altă dată era una din bog   iile n  stre naționale.

De ac  st   importantă cestiune fiind sesisat   *Adunarea g-neral   ordinară a acestei Camere de comer  * din partea sec  iunii camerei din județul Tutova, cu adresa No. 28 din 1 Martie a. c.

  n   edin  a sa de la 18 Martie a. c.

A opiniat:

A se interveni la   naltul guvern pentru ca prin Sf. Sinod să se ia măsură serio  se pentru a nu se tolera în biserici   i pentru uzul religios,   ntrebu  n  area altor lum  n  ri de c  t numai a lum  n  rilor garantate de c  r   curată de albine.

  i, pentru înlesnirea unui control serios, lum  n  rile să p  rte marca fabricantului.

Avem onóre a aduce la cuno   in  a D-v. prezentul desiderat   i vă rugăm, Domnule Ministru ca în interesul desvoltărei industriei lum  n  rilor de c  r     i a culturei stupăritului, să bine-voi  i a  i da   naltul D-v  str   sprijină.

IV.

Un nou Arhiepiscop.

Cu alegerea P. S. Gerasim Safirin Craiovenul ca Episcop al Eparchiei Romanul locul de Arhiepiscop cu titlul de Craiovenul rămăsese vacant. Sf. Sinod în   edin  a de primăvară a anului curent a procedat la alegerea celor trei candidați din care Guvernul avea să al  g   unul. Sf. Sinod a ales cu unanimitate de 14 voturi pe Părintele G. Georgescu, superiorul capelei rom  ne din Paris; pe P  r. Sofronie Vulpescu cu 11 voturi   i pe P  r. Atanasiu cu 10 voturi.

Guvernul a ales de Arhiereu și Majestatea Sa Regele a confirmat pe Păr. Sofronie Vulpescu. Hirotonirea sf. sale s'a făcut în ziua de 18 Maiu în biserica sf. Mitropolii de către I. P. S. Mitropolit Primat Iosif Gheorghian asistat de P.P. S.S. Atanasie Episcopul Rîmnicului-Noului Severin și Gerasim Episcopul Argeșului. La această deosebită serbare bisericească a asistat un foarte numeros public.

După terminarea serviciului divin noul Arhiereu a fost introdus în palatul mitropolitan, unde în fața I. P. S. Mitropolit Primat, a P.P. S.S. Episcopii și Arhieriei și a multor alte persoane a ținut următoarea frumoasă cuvîntare:

Inalt Prea Sfințite Stăpâne,

Mișcat până în adâncul inimei de solemnitatea care pecetluște actul ridicării mele la înalta treptă a Arhieriei, dintr'un smerit ieromonah servitor al Bisericeii Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, nu pot a mă opri fără să ȳic cu Prooroc-Impăratul: „Ce voiŭ răsplăti Domnului pentru tôte câte 'mi-aŭ dat mie?”

Trecut prin multe cercări, Prea Bunul Dumnezeu a poruncit smeriei mele, și m'a încredințat această înaltă treptă; Lui dar trebuie să'l jertfesc de acum înainte tótă viața mea; Rugăciunile mele Domnului voiŭ da înaintea a tot norodului Lui.

Fiŭ de Preot, crescut lângă biserică, cu sufletul și cu inima mărturisesc că în tótă viața ce'mi va dăruî,—de acum înainte bunul Dumnezeu, voiŭ lucra fără preget pentru binele și folosul ei, sub oblăduirea Inalt Prea Sfinției Vóstre, a cărui mână împărțitoare de daruri binecuvînteză, povățuește, mângăe și îmbărbătează.

Făgăduesc înaintea lui Dumnezeu, a Inalt Prea Sfinției Vóstre și a tuturor celor de față, că voiŭ păzi pacea Bisericeii, și mă voiŭ supune întru totul învățăturilor și regulilor ei, sub pavăza îndreptătoare a sfîntului Sinod al Sfintei nóstre Bisericeii, și în special îmi voiŭ conduce firul activității mele după blândețea, înțeleptele și părinteștile sfaturi ale I. P. S. Vóstre, stăpânul, protectorul și bine-făcătorul meu,—de care cu smerită dragoste m'am alipit, mai ales fiind aici în Mitropolie, eu care am avut fericirea să fiŭ pe lângă Inalt Prea Sfinția Vóstră, vėdēnd blăndețea evangelică și îngerescă, protegiuitoare a tuturor celor ce năzuesc spre scumpa prietenie a Domnului Ceresc,—în aceste vremuri când pârghia sfintei nóstre religiuni trebuie susținută și cumpănită spre binele și fericirea patriei.

Vė mulțumesc Inalt Prea Sfințite Stăpâne, și rog pe Bunul Dumnezeu să mă ajute ca să rėspund măcar în parte la datoria și încrederea cu care Cel A Tot Puternic prin sfîntul Sinod m'a chemat și m'a rînduit.

Mulțamesc onoratului guvern și cu deosebire Majestății Sale Regelui

Religia, ȳic, a fost sabia cu care strămoșii noștri au apărat țera contra inamicilor și ne-au ținut strâns legați și uniți contra orî căror pîedici în luptele ce am îndurat spre a ne pregăti viitorul, și tot ea (Religia) ne va conduce și de acum înainte în calea adevăratului scop către care tinde un popor, o națiune sau un stat, bine-înțeles dacă vom ști a o păstra și ținea neștirbită așa precum am moștenit-o de la strămoșii noștri.

Așa dar pentru ca o țară sau societate să pôtă pași înainte spre progresul moral și intelectual este fôrte trebuitor să aibă credință—să aibă religie; căci un popor fără religiune se asemăna întocmai ca un planet ce rătăcește ici și colo în spațiul universului sau ca o corabie lipsită de conducător.

Prin urmare singura putere, singurul mijloc care pôte conduce pe un popor la mărire și fericire este religia și moralul creștinesc.

Singură religia inspiră respect și stimă către aprópele, îndulcește moravurile și alină suferințele.

Religia combate luxul, desfrînarea și abuzurile de tot felul.

Religia inspiră în om sentimentele cele mai nobile și mai frumoșe de dragoste, de abnegațiune și de devotament către Dumnezeu și către cei-l-alți ómeni.

Într'un cuvînt fără religie națiunea cea mai civilisată devine cea mai crudă, cea mai brutală și cea mai desfrînată.

„Mai lesne s'ar putea clădi un oraș în aer, ȳice Plutarch, de cât să existe o societate fără religie“.

Deci, fără religie și moralitate nu există fericire, nici virtute, nici viétă; ci nefericire, corupțiune și mórte. Căci ce fericire, ce viétă pôte fi acolo, unde nu există nici dreptate, nici libertate, nici dragoste, nici sinceritate și nici un sentiment moral?

Însă aceste predispozițiuni ale sufletului nostru numai în religie și moralitate pot fi și deci numai prin ele se pot câștiga.

În resumat dar religiunea este o însușire a inimei, o putere internă prin care se împreună cugetele și sentimentele nóstre cu Dumnezeu.

Prin puterea ei ochiul conștiinței nóstre vede și află în totul pre Dumnezeu și legătura lui cu lumea și ómenii, află și vede destinațiunea noastră în viétă și scopul cel sublim al omenirei.

Prin puterea acésta luminătoare aflăm și cunoștem adevărul, binele și frumosul și descoperim legile cele vecínice ale lui Dumnezeu.

Prin puterea acésta aflăm prețul și însemnătatea cea adevărată a vieței și putem face deosebire între cele vecínice și trecétore.

Caracterul religiunei nóstre creștine se manifestă deci prin legătura

cea strînsă ce se constituie între Dumnezeu și om pe temeiul credinței, al nădejdei și al dragostei.

Și pentru a vă putea convinge și mai mult, iubiții mei frați, despre puterea și folósele acestei religiuni predată de Domnul nostru Iisus Christos și propoveduită în urmă de sfinții Apostoli și sfinții părinți, cred de trebuință de a cita câte-va părți din sf. scriptură cu privire la aceea ce învață această religiune.

Religia învață să nu facem altora aceea, ce noi nu voim să ne facă alții.

Religia învață ca să ne iubim uni pe alții ca frați.

Religia învață să facem bine celor ce ne urăsc pre noi și să ne rugăm pentru acei ce ne prigonesc.

Religia dar este aceea, care prin sublimele sale învățături evangelice, unește familiile și națiunile între sine prin cele mai strînse legături de dragoste și frăție.

În fine religia îndemná pe om a iubi virtutea și a urî viciul său păcatul, și în ea este porunca lui Dumnezeu, ce-i datorim credință.

Societatea sau națiunea care n'are credință religioasă sau aceea, care nu ține la credința religiunii sale, ca și orî care altă persoană merge spre cădere și spre peire, precum s'a întîmplat acesta și la alte popóre din vechime.

Acum, iubiții mei frați, după ce v'am dovedit însemnătatea religiunii creștine și folósele ce ea a adus omenirii nu'mi rămîne alt-ceva de făcut, de cât să vă rog ca cu toții împreună să înălțăm cugetele noastre la virtuțile strămoșilor noștri, cari cu adîncă pietate către Dumnezeu s'a înțrecut în facerea de biserici, școli, spitale și alte instituțiuni de binefacere și ne-a păstrat limba noastră națională și credința ortodoxă.

Să luăm dar pildă din urmările cele bune ale moșilor și strămoșilor noștri.

Deviza noastră să fie propășirea în toate virtuțile obștești și cetățenești, în facerea de bine către cei săraci și neputincioși și în a ne apăra religia contra tuturor inamicilor lăuntrici și dinafarici.

Și urmînd ast-fel, vom dobîndi comori neperitoare în ceri și vom dovedi că iubim pre Dumnezeu și Patria aî cărei fi suntem.

Fericit bărbatul pe care tu îl înțelepțești, Dómnne, și din legea ta îl înveți. Amin.

Iconomul Coman Vasilescu.

DE ALE BISERICILOR STREINE.

Biserica rusă. La 7 Noembrie 1899 I. P. S. Mitropolit al Kievului și Primat al Rusiei a sărbătorit în Kiev jubileul de 50 ani de slujire preoțască (1849—1899). Cu această ocasiune au venit în Kiev o mulțime de adoratori ai I. P. S. Sale spre a-l felicita. Cei veniți—clericici și mirenii—erau din părțile cele mai îndepărtate ale Rusiei. Numai ierarhi au fost peste 24.

I. P. S. Iónichie al Kievului, după cum se știe, este ucenic al academiei de Kiev, căci aici ș'a făcut studiile. Academia spre a da o mai mare importanță acestui jubileu a scos la lumină cu această ocasiune o carte lucrată foarte artistic care cuprinde 426 pagini și în care se arată biografia înaltului prelat din copilărie și până în ultimile zile ale jubileului, precum și activitatea lui, apoi telegramele și diferitele adrese primite cu această ocasiune din țară și streinătate, darurile aduse de diferite persoane; discursurile pronunțate, și articolele gazetelor, cari au vorbit despre acest jubileu ș. a.

* În Petersburg la 5 Aprilie a. c. a încetat din viață Vasile V. Bolotoff, profesor la academia spirituală de acolo. Reposatul profesor era un istoric de prima forță. Cu această ocasiune Impăratul a exprimat academiei condoleanțele sale pentru pierderea ce a încercat. Faptul acesta foarte rar—de când există academiile în Rusia acesta este a 7. oară când un împărat exprimă condoleanțe pentru pierderea unui profesor de academie—arată îndestul valoarea repausatului.

* *Biserica ortodoxă din Munte-Negru.* Clerul bisericesc din Munte-Negru se întreține până în anul acesta numai cu ofrandele benevole ale pioșilor creștini, cum era și la noi mai înainte. De la 1 Ianuarie

anul curent s'a prevădut în budgetul Țerei suma trebuitoare întreținerii clerului mirén. Acéstă veste îmbucurătoare I. P. S. Mitrofan, mitropolitul Munte-Negrului o aduce la cunoștința turmei sale printr'o carte pastorală în care, între altele zice: „în cursul îndelungatei păstorii a de Dumneșeu păzitei mele eparhii, eū am observat, că între clerul de mir și poporul iubitei mele turme adesea se nasc neînțelegeri din cauza plăței pe care o primește preotul de la poporănii pentru serviciile lui. Am observat de asemenea, că ast-fel de neînțelegeri răcesc dragostea preotului către poporănii și din contră: se împuținază buna dispozițiune a acestor din urmă către preot ca slujitor la altarul Domnului. Am ajuns la convingerea, că asemenea stare de lucruri nu pôte continua fără urmări rele pentru sentimentul religios, fundamentul cel mai tare al buneii stări a norodului și a mîntuirii sufletelor. După datoria mea de arhipăstor și consfătuirea cu D-l Ministru al Instrucțiunei și Trebilor bisericești—voevodul Simon Popovici am găsit calea prin care s'ar putea pune capăt unei asemenea stări de lucruri. Singurul mijloc, care ar putea a sluji în folosul Bisericeii noastre ortodoxe, a ridica autoritatea clerului nostru parohial și în același timp care să nu îngreueze poporul, îl vedem în fixarea unei lefi anuale și eliberarea poporului de a mai plăti clerului aceea ce era obligat a'i plăti anual. Propunerea făcută în acest sens însoțită de proiectul amănunțit al noiei organizări eparhiale s'a discutat în consiliul de stat și ultimul l'a prezentat la aprobarea Măriei Sale Domnitorului“. Acéstă nouă organizare a fost aprobată.

În virtutea acestei legi cu începere de la 1 Ianuarie 1900 preoții vor primi lefă de la stat; poporul nu va mai plăti preotului darea anuală; cununiile, înmormîntările ș. a. se împart în 3 clase: clasa I, 2 guldeni și 80 creitz. (un gulden valórea 2 și ce-va) clasa a II, 2 guldeni și 30 cr. și clasa a III, 1 gulden. Acéstă împărțire în clase se întemeiază pe venitul și averea de care dispune locuitorul, prin urmare cel care are avere plătește taxa de clasa I, cel care are mai puțină taxa de clasa a II și cel care are și mai puțin taxa de clasa III. Prin noua lege se prevăd și alte taxe pentru ierurghiile bisericești pe cari le face preotul nu după datorie, ci după cererea credincioșilor.

* *In Franța* a încetat din viétă în ziua de 14 Martie stil nou renumitul predicator R. P. Didon, născut la 17 Martie 1840. Repausatul era un bărbat cu o cultură întinsă și tótă viéta n'a lucrat de cât în sensul de a împăca știința cu credința. El este autorul operei intitulată „Iisus Hristos“, tradusă în mai multe limbi și care a avut un succes fórte mare: în 2 săptămâni s'au desfăcut în Paris 10.000 exem-

plare. Talentul său oratoric și frumuseța cuvîntărilor lui îl făcuseră să fie stimat și iubit. Lumea creștină încercă o mare pierdere prin mórtea lui Didon.

* *Din Japonia* se comunică, că un profesor japonez învățat—profesor la universitatea din Tokio—a dat la lumină o scriere intitulată „Vięta lui Iisus“. Fără a fi creștin, el tratéză cestiunea din punct de vedere istoric, studiind în mod nepărtinitor vięta și învățătura Intemeitorului creștinismului și termină în chipul următor: iată faptele despre Iisus în care crede și pe cari le primește majoritatea locuitorilor Apusului. Eū le-am povestit nu cu scopul de a răspândi creștinismul, dar pentru ca să le fac cunoscut conțetățenilor mei. Adaug la acęsta cuvintele pe cari le-a ęis ore cānd un învățat iudeū despre acęstă religiune și cari pot avea și astă-đi însemnătate în unele împrejurări în Japonia: dacā lucrul acesta este de la ómenī se va nimici, iar dacā este de la Dumnezeu, voi nu-l veți putea nimici“. Acęstă carte se cumpără fórte mult și are mare însemnătate pentru propagarea creștinismului printre Japonezi. Din acęstă cauză a început, probabil, să se întrebe fórte mult în Japonia, și Biblia în limba engleză.

Icon. Const. Nazarie

(e)

DONAȚIUNI.

Cu prilejul serbării Invierei Domnului nostru Iisus Christos la ambele biserici din parohia Ghercești, județul Doljiu, s'aun făcut următoarele donațiuni: O cruce argint de Kina, în valoare de 40 lei pentru sfânta masă și 2 kg. ceară curată, dăruite de D-l Smarandache Voicu bisericeii parohiale Cuvioasa Paraschiva. Uu epitrahil de mătase cu fir și o perdea la iconostas de pânză națională, cusută cu fir de arnici, dăruite de D-l Marin Stancu Dobrița, din Craiova, o cădelniță de argint în valoare de 25 lei dăruită bisericeii filiale cu hremul Înălțarea Domnului de D-l Dumitru Stănescu, notar. Un rînd veșminte preotești în valoare de 140 lei, dăruite de D-nii epitropi Grigorie R. Chimoiu, Petre Voicu și D-l primar M. Iliuță la biserica filială. Un epitrahil, un brîu și două mânecute de mătase în valoare de 30 lei, dăruite de D-l Marcu Stăncioiu, din urba Craiova, bisericeii filiale. O masă de pânză națională cusută cu arnici pentru sfânta masă, și două perdele din pânză națională, cusute cu arnici, pentru icónele împărătești, dăruite bisericeii filiale, cea dintai de D-na Zoița I. Voicu, și cele de pe urmă de D-na Constantina M. Firu. Pentru mulțămirea lor sufletescă și îndemnul altora, li se aduce mulțămiri publice.

Parohul din Ghercești, județul Gorjiu, preotul I. Constantineanu dăruind bibliotecii parohiale, din acea parohie, mai multe numere din revista Biserica Ortodoxă Română și din revista Gazeta Sătenului, iar pentru sfîntul prestol al bisericeii din numita parohie D-na Mitra Stroe Stan dăruind o masă de pânză. Li se aduc mulțămiri publice.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-nei Eufrosina Pivniceru din urbea Huși, care a bine-voit a dona bisericilor parohiale: „St. Ión Botezătorul și Sf. Voevodă“ din parochiile Vîrtezi

I-îu și a II-ua, jud. Covurlui, câte un rînd vestminte preotești, ambele în valoare de 600 lei.

Din partea sînteii episcopiei de Huși, se aduc călduroase mulțamiri D-lui Gheorghe Bârjoveanu din Huși, pentru că a dăruit bisericii „Sf. Nicolae” din acest oraș, obiecte și vestminte preotești și diaconesti în valoare de 1760 lei, și anume: o cadelniță nichelată în valoare de 30 lei, două sfesnice trichele pentru sfînta masă în valoare de 70 lei, un rînd vestminte preotești și altul diaconesc de mătase, șese potnoje umplute cu lână, și o sobă mare pentru încălzitul bisericii.

Se aduc mulțamiri publice persónelor cari au dăruit obiecte spre înfrumusețarea Bisericii parohiale sf. Apostoli Cartiu și anume: Parohul Toma Făcea Vălarianu una cruce de lemn mare în Altar cu rēstignirea D-lui Christos a 40 l. Una cadelniță de argint a 45 l. Un chivot pentru sf. Impărtășire 5 l. D-nii Constantin și Simion Gelepu un stég 40 l. D-nu Gh. Constantinescu un epitaf 20 l. Anica Preotu Vălarianu una pereche perdele și pólă cu alesături naționale 10 l. Anița Gr. Ungureanu una pereche perdele cu alesături naționale 10 l. Paraschiva Sim. Gelepu una pereche și pólă cu alesături naționale 10 l. D-na Marița I. Cartianu un procoveț 5 l. Nița Cartianu două sfesnice de lemn 25 l. Anica M. Deconescu una perdea națională pentru sf. uși 8 l. Nicolae I. Cartianu un chivot la bis. filială Turcinești 5 l. Ióna En. Mogoșanu un prosop ales 4 l. Ióna Gr. Popescu un prosop ales 4 l. Stanca M. Bălescu un prosop ales 3 l. Ilinca Ad. Hotoboc un prosop ales 4 l.

Se aduc mulțamiri publice persónelor de mai jos cari au contribuit la cumpărarea unui rînd veșminte de mătase pentru biserica Parohială sf. Apostoli Cartiu, jud. Gorjiu în valoare de lei 242. Parohul Toma Făcea Valarianu 70 l. N. Oprișescu 10 l. I. N. Oprișescu 10 l. Ilie Cartianu 10 l. Gr. Pr. Cartianu 5 l. Toma Gelepu 3 l. Gr. Rugénu 3 l. I. Danacu 3 l. Eft. Gelepu 3 l. C. M. Gelepu 2 l. 50 b. Gr. C. Gelepu 2 l. 50 b. I. Ciocoiu 2 l. C. Roșulescu 2 l. N. B. Cartianu 2 l. N. Lupulescu 2 l. En. Mogoșanu 2 l. Gr. Deconescu 2 l. I. Bărdan 2 l. N. Cernescu 2 l. P. M. Bercea 2 l. Gr. Fucă 2 l. N. I. Cartianu 2 l. M. Constantinescu 2 l. P. Cocotă 2 l. Gr. Gușatu 2 l. Gr. T. Cartianu 2 l. V. Tăbărtă 2 l. Gr. Ungurénu 2 l. M. Deconescu 2 l. I. A. Hotoboc 2 l. I. Gr. Gelepu 2 l. N. Armășoiu 2 l. Gr. Moșilă 2 l. A. Manta 2 l. Simion Gelepu 2 l. C. Gușatu 2 l. D. P. Bercea 2 l. D. Tăbărtă 2 l. Gh. Crăciunescu 2 l. Trașcă 2 l. Gr. Cartianu 2 l. Ionița Gelepu 2 l. I. N. Cartianu 2 l. C. Bercea 2 l. En. Gelepu 2 l. Călina Dănac 2 l. Gr. N. Popescu 2 l. D. Pani 2 l. D. Gelepu 2 l. Mihaï Bălescu 2 l. Gh. Hotoboc 2 l. Smaranda Hotoboc 2 l. Ghița Berca 2 l. I. Chirițoiu 2 l. Gh. Ad. Hotoboc 2 l. B. Hotoboc 2 l. Flórea Ungurénu 2 l. V. Căpățină 2 l. P. Cartianu 2 l. D. Șerbănică 2 l. Ilinca Catrinoiu 2 l. Gr. E. Gelepu 2 l. Ilie Roșulescu 2 l. Ión

Răducanu 2 l. I. Ponișcă 2 l. C. I. Bercea 1 l. V. Chirițoiu 1 l. Nistor Hotoboc 1 l. D. Bordoiu 1 l. I. Tomuloseu 1 l. L. Gelepu 1 l. Parasch. Hotoboc 1 l. Ilinca Ceauranu 1 l. D. I. Deconescu 2 l. Ión Pana 1 l. C. Pârvulescu 1 l.

D-l N. Dumitriu, a dăruit bisericeî parohiale Șişești de jos, județul Mehedinți, un policantru în valoare de 140 lei, pentru această prețioasă ofrandă se aduc mulțamiri publice numitului donator.

Locuitorul Vasilie Ursachi și soția sa Maria au dăruit bisericeî din comuna Grumăzăști, jud. Némț, un rînd complet de veștinte preotești, în valoare de 50 lei, pentru care i se aduc mulțamiri publice.

D-l Niță Ilie și soția sa au dăruit bisericeî Popa-Tatu, București, Icóna lui Iisus Christos îmbrăcată cu argint și o candelă de argint amîndouă în valoare de 90 lei; pentru această faptă creștină se aduc mulțamiri publice numiților donatori.

D-nu Iorgu Dumitrescu din comuna Podu Bărbierului a dăruit lemnul necesar pentru facerea sfînteî Crucî (Răstignirea) la biserica parohieî Băldana, iar preotul N. S. Lachescu împreună cu mai mulți pioși creștini au cheltuit cu facerea și zugrăvirea; pentru care episcopia le exprimă mulțamiri.

Se aduc mulțamiri publice D-lui Ión Mladinovicî, pentru că a dăruit bisericeî sf. Nicolae, din urba Calafat, o candelă de argint în valoare de 165 lei.

Se aduc mulțamiri publice D-lui Stoica Ona Preda și soției sale Ióna, care au dăruit un rînd veștinte preotești naționale bisericeî parohiale cu hramul sf. Nicolae, din parohia Orlea, județul Romanati.

D-na Elena Atanasia Dumitrescu, din Craiova, a dăruit bisericeî sf. Mina, parohia „Petre-Boji“ din aceeași urbă, o candelă de argint în valoare de 100 lei, pentru care i se aduc mulțamiri publice.

Episcopia Rîmnicului aduce mulțamiri publice D-lor Dinu Peșterenu și Ión Peșterenu, cari au contribuit cel întăiu cu 60 lei, iar cel din urmă cu 15 lei, la procurarea unui rînd de veștinte pentru biserica numită Păpușa, de lîngă sfînta Monastire Bistrița, pendinte de parohia Petrenii-Costești, județul Vâlcea.

Se aduc mulțamiri publice preotului Matei Grigorescu care a contribuit cu 10 lei, și D-nii Toma Ilescu cu 4 lei, Gh. I. Bălin-

tescu cu 4 lei, Gh. Pretorianu cu 5 lei, la procurarea unui rînd veșminte la biserica parohială din parohia Costești, județul Vâlcea.

Din partea sîntei Episcopii de Huși, se aduc călduróse mulțămiri persónelor cari aũ contribuit cu daruri în favórea bisericeii filiale din cătuna Porcișani pendinte de parohia Botești, precum și în a bisericeii filiale din cătuna Leoști pendinte de parohia Davidești ambele din județul Fălciu și anume: Dómnelor Maria C. Mateiũ, Casandra I. Anton și Elena Tănase Cap Mare, pentru că aũ dat fie-care câte 20 lei pentru a se cumpăra un rînd veșminte pentru biserica din Porcișani, iar cea din urmă încă și un calendar în valóre de 8 lei și o icónă în valóre de 5 lei precum și D-lor Vasilache Enache și C. Zaharia, cari aũ dat fie-care câte 5 lei. Domnului Costache Florescu, din Huși, pentru că a dat bisericeii din Leoști, o cădelniță în valóre de 40 lei.

Epitropia parohiei Drăgulești, comuna Drăgulești, plasa Taslău de jos, jud. Bacău, aduce mulțămiri publice D-lui Pictor Ilie Grama din T. Ocna, care a dăruit bisericeii parohiale Sf. Nicolai din Drăgulești, un Epitaľ lucrat și zugrăvit frumos, și a lucrat și zugrăvit la timp bisericile din parohie.

Din partea sîntei Episcopii de Huși, se aduc călduróse mulțămiri D lui Ión Agape și soției sale Eufrosina din Poiana-Cárnului, jud. Vaslui, pentru că aũ dăruit 12 Minee în preț de 180 lei bisericeii din parohia Hilița aceeași comună.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui Anastasie P. Simu, proprietarul moșiei Fleașca din jud. Brăila, care a bine-voit a dăruí bisericeii din ȕisa parohie, un rînd procovețe și una față pentru iconostas, tóte de pluș, cusute în fir și fluturi, în valóre de 60 lei.

Se aduc mulțămiri publice pioșilor creștini de mai jos cari aũ donat la capela cu patronul Izvorul Maicei Domnului de la cimitirul comunei Dumbrăveni și anume: D-l Iorgu Sgrof, cu soția sa Eufrosina din Dumbrăveni a donat o icónă mare, Intrarea în Biserică a Prea Sf. Născătoare de Dumneđeu cu o candelă în valóre de 52 lei. Iohan Spelainter din Dumbrăveni un policandru de alamă în valóre de 242 l. Mihai și soția sa Agapia din satul Plavalarii, ducatul Bucovina un rînd vestminte în valóre de 40 lei, C. Stefanuc cu soția sa Ecaterina și Spiridon Gh. Rotariu câte o față de masă.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor parohiei bisericeii cu hramul Sfinta Treime din comuna Bechetul, plasa Oltețu, județul Romanai cari aũ bine-voit de a contribui cu toți la neajungerea de

cumpărare a unui rînd complet de vestminte a sus numitei biserici cu suma de 106 lei 60 bani.

D-nul Gheorghe Cojocariu cu Oprea Gh. Cojocariu, din comuna Sălătucu, și D-l Mihail Capiloiu cu Ióna M. Capiloiu, din Strehaia, au donat bisericeii cu hramul Adormirea Maicei Domnului, din comuna Sălătrucu, județul Mehedinți, una Evanghelie și una liturghie, îmbrăcate în pele marochin. Pentru care li se aduc mulțamiri publice.

D-l Dumitru Simulescu, senator, a cumpărat un clopot în valoare de 500 lei pentru biserica din Momotești, urbea Drăgășani, județul Vâlcea și tot la acea biserică a prefăcut și mărit un clopot vechiu, stricat, iar D-l Ilie Olariu la aceeași biserică a procurat un rînd veșminte preoțești de stofă națională. Pentru care se aduc mulțamiri publice pioșilor donatori pentru mulțămirea sufletescă a lor și îndemnul altora de asemenea fapte creștinești.

D-l Iordan Crăciunescu și soția sa Păuna, din comuna Gorunești au dăruit bisericeii filiale, din parohia Giulești jud. Vâlcea un rînd complet veșminte preoțești, de bună calitate, și o cădelniță de argint de Kina. Pentru acest fapt lăudabil li se aduce mulțamiri publice

Epitropia parohiei Boghești, aduce căldurose mulțamiri D-lui Constantin Dumitriu și soției sale Catinca domiciliati în orașul București, cari au bine-voit a dona bisericeii parohiale Sf. Voevodă din com. Boghești, jud. Tecuci, următoarele obiecte: Un sfînt aer din România cu cusături de fir, un epitrafir asemenea și o cădelniță. Tote aceste în valoare de 130 lei.

Următoarele persoane au donat mai multe obiecte bisericeii parohiale din comuna Onești, jud. Bacău și anume: D-l Manug Grigoriu, proprietar, a dat lemnărie în valoare de 20 lei. Ión S. Popescu a dat două căldări pentru udus apă la botezul copiilor, în valoare de 5 lei, și D-na Reveca Sandu Lemnaru a donat două perdele pentru Icoanele Impărătești și două sfesnice în valoare de 33 lei. Pentru care se aduc mulțamiri publice numiților donatori.

Se aduc mulțamiri publice următoarelor persoane cari au bine-voit a oferi bani sau alte obiecte pentru reparatul și înfrumusețarea bisericii parohiale din com. Maglavit, plasa Câmpu, jud. Doljiu, și anume: D-l Vasile Mirică 300 l. Preutul Nestor Demetrescu 100 l. Mandache Popescu 80 l. Ión Stănescu 100 l. Ștefan I. Marinescu a dăruit un policandru. Dumitrache I. Gheorghide 100 l. Vasile Mirea Mirică 80 l. Vasile Vasile Petcu 50 l. Costache Vălulescu 60 l. Dinu Voinescu 40 l. Nicolae Nițu Nisipășu 60 l. Costache Dulămea 60 l. Gheorghe Ghiță Jugănariu 20 l. Stancu I. Ignat 40 l. Ghiță I. Pătu-lenu 40 l. Marin Bălu 60 l. Grigorie I. Ciônă 20 l. Ión Stamin Cârstea

25 l. Pătru Mirea Mirică 40 l. Marin Ilie Popa 20 l. Florea Ión Ignat 30 l. Ilie I. Ignat 20 l. Petcu Stan Petcu 20 l. Marin Epurénú 30 l. Sava I. Coca 40 l. Ión Stoian Bou 40 l. Costică Toncescu 20 l. Petre Petrénú 25 l. Ión M. D. Crețu 20 l. Dinu Pătru Cionă 30 l. Grigorie I. Bobin 20 l. Gheorghe Rudărénú 10 l. Antonie Gh. Rudărénú 20 l. Gheorghe Popescu 20 l. Vasile Florea Bobin 10 l. Pătru Târdiu 10 l. Patru Nițu Násipașu 20 l. Ión Stancu Rudărénú 25 l. Stancu Floricel, Nicolae Tomescu, Ión Marin Cosovénú, Michalache S. Popârțan, Stancu C. Catană, Petru Mirea Catană, Ión M. Lungu, Dincă Constantinescu, Gheorghe Ivan Colcea, Marin Pârvuleț, Gh. Panu, Nicolae Marin Moțeteanu și Dinu Ión Tóder, Ión I. Săvescu fie-care câte 20 lei.

Cucernicul preot supranumerar David Iliescu din comuna și parohia Iazu, plasa Balta-Ialomita, județul Ialomita, donând bisericeii parohiale două candelă de argint în valóre de 120 lei, o cădelniță de argint în valóre de 75 lei și două rame pentru încadrarea icónelor împărătești în valóre de 46 lei. Se aduc mulțămiri publice numitului preot pentru dragostea ce are de a înfrumuseța locașurile sfinte.

D-l Theodr Athanasiu enoriaș al parohiei bisericeii Olariu din Capitală a dăruit numitei bisericeii două rînduri de veșminte preotești stofă de fir și garnisite cu fir bun, cum și un sfeșnic mare cu șapte lumini pentru sfînta masă. Pentru care i se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane care au contribuit cu suma de 16 lei pentru cumpărarea de cărți pentru biblioteca parohiei Pipirig din comuna Pipirig, județul Némțu și anume: Alexandru Eftimescu, N. Șchiopu și Dumitru I. au Stănóei a oferit câte 2 lei; Neculaî Crețulescu, Ștefan Lăcătușu, Neculae Todicescu, Dim. I. a Iónei, Vasile Vintea, Ión I. Neculaî, Alex. Ghimicescu, Gh. Bulaî câte 1 leu fie-care. Gr. Dobrică 60 bani, Vasile I. David 50 bani, Vasile Dormente 40 bani.

D-na Elisabeta R. Grigorescu (Boboc) din Tîrgoviște, a dăruit bisericeii filiale „Stolnicu” din parohia Mitropoliei din Tîrgoviște, un acoperămînt de atlas pentru Sfînta Masă brodat cu mătase în valóre de 70 lei, pentru care i se exprimă mulțămiri publice.

D-l Ión Iliescu, comerciant în comuna Brebu, județul Prahova, a dăruit bisericeii o cazanie ediția Sf. Sinod, legată cu pele marochin și D-l Nicolae Stan Bucșa un orologiū asemenea legat cu pele. Pentru care li se aduc mulțămiri publice.

D-na Elena închinata din Suburbia Vergu, a dăruit bisericeii Fiă-

mânda un rînd de veșminte preoțești de stofă roșie cu fir galben, afară de stihar care este de adamasc de mătase; D-na Ecaterina Popescu din Suburbia Vlădica, un rînd de procovețe de atlas alb cu broderie de mătase pe margini, iar o dîmnă necunoscut, o perdea de catifea bordo la icóna Maicei Domnului.

D-na Rosa Luca V. Goilav, proprietara moșiei Hănțești, a dăruit Bisericeii cu patronul Duminica Tuturor Sfinților, de pe acea moșie, jud. Dorohoiu, un rînd veșminte preoțești complet în valoare de 452 lei. Pentru care se aduce mulțămiri publice numitei donatoare atât pentru a ei satisfacere sufletească cât și pentru îndemnul și altor bine-voitori creștini.

D-l Teodor Zipa a dăruit Bisericeii cu patronul Buna-Vestire din parohia Osoiu, județul Iași, una candelă în valoare de 24 lei, iar D-na Ecaterina T. Sdrevitz, un lăicer de lână. Se aduc mulțămiri publice acestor pioase persoane pentru satisfacerea lor sufletească.

D-na Maria Stroî, a dăruit Bisericeii cu patronul Sfinții 40 de Mucenici din urba Iași, următoarele sfinte obiecte: un chivot de argint în valoare de 390 lei și 50 bani; a îmbrăcat icóna Sfintei Invierii cu argint, pentru care a cheltuit suma de 168 lei, și a reparat și suflat cu aur o icónă de argint de la strana Maicei Domnului. Se aduc mulțămiri publice pioasei donatoare pentru ofrandele ce a făcut în favorul numitei biserici.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor mai jos notate cari au dăruit diferite obiecte la bisericile din jud. Ilfov: Majestatea Sa Regele prin onor administrațiune a Domeniilor Coronei, un rînd de veșminte preoțești de mătase și una cadelniță argintată. D-na Teodora Stan Dumitru Croitoru un rînd complet de Sfinte Vase în valoare de 70 lei. D-l Marin Rădulescu a contribuit cu 200 lei, pentru cumpărarea unui rînd de veșminte preoțești. D-l Avram Dinu a dăruit 20 lei pentru întreținerea acelei biserici. D-l D. M. Bragadiru proprietarul moșiei Bragadiru a dăruit un clopot de 200 kg. Pictura bisericeii și a tîmplei 7921 lei. D-na Sofia D. M. Bragediru a dăruit două sfesnice Împărătesci, două Policandre, una Evanghelie legată cu argint, una cruce, toate în valoare de 2072 lei. D-l Teodor Atanasiu un rînd de Sfinte Vase de argint poleite cu aur, una cutie îmbrăcată cu piele pentru Sf. Mir și alte obiecte sacre care costă 500 lei. D-l Ioniță Șărbăneșu șese Minee cu litere noi. D-l Nicolae Gheorghiu 100 lei pentru cumpărarea veșmintelor preoțești. D-l Sache Georgescu una Evanghelie cu litere străbune și 5 lei pentru veșminte. D-l Paul Budich 15 lei pentru vestminte preoțești. D-l G. Marinescu una perdea de catifea brodată pentru ușile Împărătești, una pentru Iconostas și una pentru o altă masă în valoare de 150 lei. D-l Niță C. Andreescu episcopul bisericeii Bragadiru trei procovețe în valoare de 50 lei, pîatra proscomidiei 25 lei și 10 lei pentru veșminte. D-l Nae

Ionescu 200 lei. Meseriașii Fabriciei una cădelniță de argint. D-l Costică Velicu piatra Sf. Prestol în valoare de 75 lei. D-l Nicolae Velicu 20 lei. D-na Dumitra Ivan Văduva 120 lei. D-l Panait Constantinescu una candelă de argint 82 lei. D-l Toma Simionescu una candelă de argint 82 lei. Păun Gheorghe una candelă 82 lei. Tinca Văduva un candelă 82 lei. Stan Musăceanu una candelă 25 lei. Răducanu Simion a plătit legatul a două cărți.

*Inventariu de obiectele cu care s'a înzestrat Sfânta Biserică
de pe moșia Dada, a Dómnai Sophie M. Bragadiru.*

Reparația radicală a bisericeii în interior și exterior. Tóte icónele reparate, plus două din nou, și Sf. Cruce Răstignirea. Candelele reparate și anume: una mare de argint; două mici Detto, și nouă de alamă. O cădelniță de argint din nou. O cădelniță de alpaca din nou. O cădeliță de alamă, reparată. Una pereche de cununii de alpaca, noi. Una pereche sfesnice de alamă, mari, Impărătești. Două sfesnice de lemn, mari, din nou, în locul altor vechi. Șase sfesnice de lemn, mici, reparate. Un policandru de alamă, cu 12 lumânări, din nou. Un policandru de alamă, cu 12 lumânări, reparat. Două sfesnice de alamă pentru Sf. Prastol. Un stingător de lumânări (mucari) din nou. Două felinare mari, portative, din nou. Un casan de aramă, pentru botez, din nou. Una candela de metal, în altar, din nou. Un steag din nou. Un Epitaf din nou. Sfânta Evangholie, legată în pele și îmbrăcată cu argint proba No. 8, cu inscripție de danie, de către D-l Dimitrie Marinescu-Bragadiru. Una cruce de argint. Cărțile complete, compuse din: un corp de minee, 12 volume, un triod, un apostol, un penticostar, o psaltire, un octoih, un orologiu mare, un evhologiu, un aghiasmatar, un tipic, un catavasier, un orologiu mic, o leturghie, un prohod, o panahidă și un te-deum toate legate. Un rând de veșminte pentru preotul bisericeii, compus din: Una sfită, un stihar, un epitrafir, una pereche mâniciuțe, trei procovețe. Trei perdele pentru ușile altarului, din care: una de catifea și două de mătase. Trei îmbrăcăminte, pentru mese. Două îmbrăcăminte, pentru Prastol și Miruitor. Tóte din nou și garnisite cu fir.

Din mila și cu ajutorul, a tot puternicului Creator, învrednicindu-mă a veni în ajutorul acestui Sfințit Locaș Dumneșcesc, cu cele mai sus notate; le îndreptez, preotului respectiv care împreună cu parohul enoriei, va îngriji de buna lor păstrare.

Dat astăzi Mercuri 26 Mai.

Anul mântuirii 1899, Ajunul Sfintei Înălțări a Domnului nostru Iisus Christos, când se și face serviciu Divin și prima Leturghie, în urma reparației ce s'a făcut la această Sfântă Biserică.

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

Strada Principatele-Unite No. 34 (60), București.

CATALOG

De Cărțile (tipărite cu litere latine) ce se pot procura dela această Tipografie. Cele de ritual sînt aprobate de Sf. Sinod al Sf. Biserici Autocefale Ortodoxe Romîne.

No. curent.	TITLUL CĂRȚEI.	VALOAREA:						Transportul :			
		Broșată.		Legată în piele.		Legată în piele și pînză.		Reco-mandată.		Impache-tată.	
		L.	B.	L.	B.	L.	B.	L.	B.	L.	B.
1	Aghiasmatar	4	—	9	—	6	50	—	80	1	30
2	Arhieraticon	4	—	9	—	6	50	—	80	1	30
3	Al doilea Paraclis al Născătoarei de D-zeu	—	50	—	—	1	50	—	40	—	—
4	Apostoi	7	—	12	—	9	50	—	—	1	30
5	Arheologia biblică de Is. de Onciul. . .	15	—	—	—	—	—	—	—	1	30
6	Autocefalia Bisericei Romîne	—	50	—	—	—	—	—	40	—	—
7	Biblia de Buzău (cu litere vechi). . .	10	—	—	—	20	—	—	—	3	—
8	Canonul, Acatistul și Viața Sf. Ecaterina	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
9	Carte de Rugăciune	1	—	3	30	2	25	—	60	1	30
10	<i>Carte de Rugăciuni</i> (ediție de lux). . .	2	—	4	—	3	—	—	60	1	30
11	Carte de Te-Deum	1	—	—	—	1	50	—	60	1	30
12	Carte foarte folositore de suflet (sau Carte de Duhovnicie)	3	—	8	—	5	50	—	80	1	30
13	Cartea Psalmilor (traducere și explicare) de Is. de Onciul.	5	50	—	—	—	—	—	—	1	30
14	Catavasier (Octoih mic)	2	—	5	—	3	80	—	70	1	30
15	Cazania.	6	—	11	—	8	50	—	—	1	30
16	Cuvinte pentru săptămîna întîia a Postului Mare	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
17	Cuvinte sufletești (de Carmen Sylva) .	1	50	5	—	3	50	—	60	1	30
18	Didahi (Invățătură) de Ilie Meniat . .	8	—	14	—	10	50	—	—	1	30
19	Enciclica Sinodală Patriarhală C/politană	—	20	—	—	—	—	—	35	—	—
20	Evangelhia	10	50	17	—	15	—	—	—	1	50
21	» în 12 limbi (la Vecernia dela Paști)	—	—	—	—	1	50	—	40	—	—
22	Evhologiu (Molitvelnic)	8	—	13	—	10	50	—	—	1	30
23	Introd. în Test. Vechi de Is. de Onciul.	10	—	—	—	—	—	—	—	1	30
24	Istoria Bisericească de Euzebiu.	3	50	—	—	5	80	—	80	1	30
25	Istoria Bisericească de Sozomen	3	—	—	—	4	80	—	80	1	30
26	Învățătura creștină (partea I și II) . .	2	—	—	—	4	50	—	80	1	30
27	Legea organică și Regulamentele Sf. Sinod	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
28	Liturgierul.	4	—	9	—	6	50	—	80	1	30
29	Liturgia Sf. Ión Gură-de-Aur	—	50	—	—	1	50	—	40	—	—
30	Mărturisirea ortodoxă (Ediția Sf. Sinod).	1	25	—	—	2	50	—	60	—	—
31	Mînee (pe tot anul)	120	—	180	—	150	—	—	—	4	50
32	Monastirile și Bisericele din România .	2	—	—	—	4	—	—	70	1	30
33	Octoihul cel mare	20	—	27	—	23	—	—	—	1	50
34	Orologiul cel mare (Ciasoslov bogat) . .	25	—	32	—	29	50	—	—	1	50
35	Orologiul cel mic	3	50	6	50	5	80	—	80	1	30
36	Panihidă (Rînduiala Parastasului). . .	1	—	—	—	2	—	—	60	—	—
37	Paraclisul Sf. Dumitru Basarabov . . .	—	25	—	—	1	—	—	35	—	—
38	» Sf. Dumitru Isvoritorul de Mir . . .	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
39	» Sf. Filotea	1	—	—	—	2	50	—	50	—	—
40	Sf. Mina	—	50	—	—	1	50	—	40	—	—
41	» Sf. Paraschiva	—	80	—	—	1	80	—	50	—	—
42	Parohiile Urbane și Rurale din Țară . .	1	50	—	—	2	50	—	60	—	—

No. curent.	TITLUL CARTEI.	VALOAREA						Transportul :			
		Broșată.		Legată în piele.		Legată în piele și pânză.		Recomandată.		Impachetată.	
		L.	B.	L.	B.	L.	B.	L.	B.	L.	B.
43	Penticostar	8	—	13	—	10	50	—	—	1	80
44	Predicator (fragment) de In. Moisiu.	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—
45	Prohodul Domnului	1	—	—	—	2	—	—	60	—	—
46	Psaltirea (format mare)	5	—	10	—	7	50	—	80	1	80
47	Psaltirea (format mic)	1	10	3	40	2	35	—	60	1	80
48	Regulament pentru costumul Clerului	—	50	—	—	1	50	—	50	—	—
49	Rînduiala Proscomidiei (tablou)	—	50	—	—	—	—	—	60	—	—
50	<i>Slujba Învierii</i>	2	—	5	—	3	80	—	70	1	80
51	Slujba Sfințirii Bisericii	2	—	5	—	3	80	—	70	1	80
52	Studiu despre Ierarhie	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—
53	Șese-zeci și patru cuvinte (Predice)	4	—	9	—	6	50	—	80	1	80
54	Tipic Arhieresc	—	50	—	—	1	50	—	50	—	—
55	Tipic Bisericesc	3	—	6	—	4	80	—	—	1	80
56	Tratat despre cinstirea Sf. Icóne	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—
57	Triod	20	—	27	—	23	—	—	—	1	50
58	Viata Repausaților	2	—	—	—	3	80	—	70	1	80

La comande de mai multe cărți, costul transportului va fi redus.

Transportul indicat e valabil numai pentru Regatul Romînia. Pentru streinătate, costul transportului va fi sporit potrivit necesității.

Transportul e fixat în vederea expedierii cărților prin poștă.

Cu trenul nu se pot trimite de cît pachete cu cărți, cari vor avea greutatea dela 5 kilo în sus. Costul transportului va fi cel obicînuit la Căile Ferate.

La unele cărți s'a prevăzut costul transportului și pentru cazul că se vor trimite sub bandă, recomandate, și pentru cazul că se vor trimite împachetate. Recomandate se pot trimite numai cărți broșate. Acele cărți însă pentru cari nu s'a prevăzut costul transportului în rubrica „împachetată“, se pot trimite recomandate și în cazul cînd s'ar cere legate. Cărțile pentru cari nu s'a prevăzut costul transportului în rubrica „recomandată“, nu se pot trimite de cît împachetate.

Comandele se vor executa numai după trimiterea costului, sau cu ramburs.

Doritorii de a li se trimite cărțile porto, vor binevoi a trimite cheltuelile ce se fac pentru fract ori scrisore de expediție, ambalaj și transport la poștă sau la gară.

Acei cari vor voi a li se trimite cărțile cu ramburs, vor fi încărcăți și cu costul transportului banilor, așa că, la primirea pachetului vor avea a plăti numai valoarea rambursului.

Cărți sub bandă, nerecomandate, nu se trimit.

Acei cari vor voi a avea acte justificative pentru sumele ce trimit Direcțiunei acestei Tipografii, vor binevoi a trimite și costul timbrelor.

La comande se va indica neapărat Oficiul Postal, ori Gara cea mai apropiată

Se mai află de vînzare următoarele Icóne, în mai multe culori, aprobate de Sf. Sinod: Buna-Vestire (mărimea: 22/32 c. m.), Domnul Christos în 3 culori (24/32), idem în 12 culori (22/33), Sf. Dumitru (19/33), Sf. Ecaterina (20/30), Sf. Elefterie 20/30), Sf. Filotea (22/32), Sf. Gheorghe (24/33), Sf. Ión Botezătorul (24/35), Sf. Înger Păzitor (21/33), Maica Domnului (22/33), Sf. Nicolae (24/33), Sf. Paraschiva (22/32), Soborul Sf. Apostoli (22/33), Soborul Sf. Îngeri (22/32) și Sf. Varvara (24/35). Fie-care Iconă se vinde cu 30 bani. Icónele se pot trimite numai împachetate; de aceea, mai puțin de 10 Icóne nu se pot expedia, ca să ajungă la destinație în bună stare. Costul transportului este de 1 lei 80 bani pînă la greutatea de 5 kilo; de aci în sus, transportul e proporțional cu greutatea și valoarea.

Tot la această Tipografie se mai află de vînzare și cei 4 Sf. Evangheliști, tipăriți pe satin, pânză și hîrtie, trebuincioși la sfințirea Bisericilor, pentru Sf. Masă. Prețul a 4 Sf. Evangheliști, este: pe satin 3 lei, pe pânză 2 lei și pe hîrtie 50 bani. Transportul în plic recomandat, costă 80 bani.

Comandele de cărți și costul lor se vor adresa D-lui Dr. Const. Chiricescu, Directorul Tipografiei Cărților Bisericești. București.

126

154

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Ecclesiastică

A

SÂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMANE.

ANUL AL XXIV-lea, No. 3.

IUNIE.

INV: 198

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI BUCOVINEI
BIBLIOTECA "DUMITRU STĂNILĂ" ³

Secție Teologică

COTA: PF-4

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Predică la ziua Sfinților Apostoli Petru și Paul	241
2 Viața și activitatea literară a Protosinghelului Naum Rîmnicénu.	248
3 Patriarchia de Constantinopol	271
4 Sistemul Filosofico-Teologic al Fericitului Augustin.	283
5 Eșirea Ebreilor din Egipt.	292
6 Cultul său venerațiunea Sfinților	311
7 Cuvînt la Dumineca Sfinților Părinți	315
8 Cronică Bisericească	321
9 Dare de sémă	335
10 Un raport.	342
11 Donațiuni	352

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1900.

SPRE ȘTIINȚĂ:

Comitetul redactor al Revistei „*Biserica Ortodoxă Română*” se compune din P. S. Arhiepiscop Calistrat Birlădănu, președinte, d-nii: C. Erbicănu, Dr. Drag. Demetrescu, Dr. Petru Gârbovicănu și Dr. Mih. Popescu, membrii.

Corespondența privitoare la revistă va fi adresată P. S. Calistrat președintele comitetului redactor, iar banii pentru abonamentele la Revistă, se vor adresa d-lui Dr. Drag. Demetrescu, casierul Revistei, strada Muzelor No. 24.

Totă corespondența ce privește pe Tipografia Cărilor Bisericești precum și banii, se vor înainta D-lui Dr. Const. Chiricescu Directorul Tipografiei, Str. Principatele-Unite No. 34 (60), București.

Abonamentele la revistă se fac pe câte un an. Prețul abonamentului pe un an este de 10 lei.

Abonații cari nu vor primi numerile regulat, vor reclama la Protoiereu, și la caz de a nu primi îndeplănire, vor reclama de-a dreptul președintelui comitetului redactor al revistei.

Pentru streinătate se va calcula și portul.

Abonamentele în București se fac la președintele comitetului redactor al revistei, iar în județe la Protoiereu și la biourile postale.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

La Tipografia Cărilor Bisericești se află de vânzare următoarele cărți teologice particulare.

Sf. Vasilie, traducere de I. P. S. Mitropolit Primat D. D. Iosif. Prețul 2 lei 50 bani. Transportul 85 bani.

Istoria Bisericească de Evagrie, trad. de acelaș. Prețul 2 lei 50 bani. Transportul 85 bani.

Istoria Bisericească de Socrate, trad. de acelaș. Prețul 8 lei. Transportul 85 bani.

Dreptul Bisericesc, tradus de P. S. Episcop de Huși Silvestru. Prețul 7 lei. Transportul 85 bani.

Teologia Dogmatică Ortodoxă, trad. de acelaș. Partea I, prețul 4 lei, transportul 80 bani. Vol. II prețul 5 lei, transportul 1 80 bani.

Colecțiune de Predici și conferințe ținute cu preoții, de acelaș; prețul 8 lei, transportul 1,80.

Conferințe, de acelaș; prețul 2 lei, transportul 70 bani.

Editat de acelaș: *Tipic de Melchisedek*; prețul 1 leu; transportul 40 bani.

Teologia Dogmatică de Macarie în 3 volume, tradusă de P. S. Episcop de Argeș Gherasim Timuș; prețul 15 lei, transportul 1 leu 30 bani.

De acelaș: *Meditațiuni asupra Psalmilor*, trei volume 15 lei, transportul 2 lei.

De acelaș: *Catehismul*, o veche lucrare religioasă, 1 leu; transportul 70 bani.

De acelaș: *Dicționar aghiografic*

cuprindând pe scurt viețile Sfinților. Prețul 5 lei; transportul 1 leu 80 bani.

Teologia Morală de P. S. Sa Dr. Athanasie. Prețul 5 lei; transportul 85 bani.

De acelaș: *Morală pentru copii*. Prețul 2 lei; transportul 70 bani.

De acelaș: *Etica evoluționistă*. Prețul 2 lei; transportul 70 bani.

De acelaș: *Noua lege a învățămîntului și religia în școlile secundare*. Prețul 50 bani, transportul 40 bani.

Sf. Apost. Paul după sf. Scriptură, de Dr. Const. Chiricescu; prețul 1 leu, transportul 40 bani.

Ermeneutica Biblică, ed. II, de acelaș; prețul 2 lei, transportul 70 bani.

Apologetica creștină, în 2 vol., trad. de Păr. Nazarie, 8 lei, transportul 1 leu 80 bani.

Liturgica, trad. de Păr. N. Filip, 5 lei, transportul 1 leu 80 bani.

Dreptul Bisericesc, de Păr. V. Popciutan. Prețul 5 lei; transportul 85 bani.

Istoricul a 40 bisericilor din România, de Păr. M. Dumitrescu. Prețul 2 lei. Transportul 70 bani.

Teologia pastorală de Păr. Gibescu, prețul 2 lei, transportul 60 bani.

Antologia de Macarie din Sf. Munte, prețul 4 lei, transportul 80 bani.

Influența culturii grecești în Muntenia și Moldova de Gh. M. Ionescu. Prețul 5 lei, transportul 85 bani.

Dela aceste cărți, P. P. C. C. Protoiereu și D-nii librari, nu beneficiază de rabat.